

KOTITAPATURMAT SUOMESSA 2003

Työikäisten ei-kuolemaan johtaneet kotitapaturmat eri väestöryhmissä ja tilanteissa Suomalaisten turvallisuus 2003 -haastattelututkimuksen pohjalta

Mirka Koskinen

Terveyskasvatuksen pro gradu-tutkielma

Jyväskylän yliopisto

Terveystieteiden laitos

Kevät 2006

TIIVISTELMÄ

Mirka Koskinen

KOTITAPATURMAT SUOMESSA 2003

Työikäisten ei-kuolemaan johtaneet kotitapaturmat eri väestöryhmissä ja tilanteissa Suomalaisten turvallisuus 2003 -haastattelututkimuksen pohjalta

Terveyskasvatuksen pro gradu-tutkielma

Jyväskylän yliopisto, liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta, terveystieteiden laitos

Kevät 2006

Sivuja:79, liitteitä: 40

Ohjaaja: Terveyskasvatuksen professori, PhD Jukka Laitakari

Tarkastaja: Ylilääkäri, LT, dos. Jari Parkkari

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata ei-kuolemaan johtaneiden kotitapaturmien yleisyyttä ja vakavuutta sekä tilanteita, joissa kotitapaturmia tapahtuu työikäisillä suomalaisilla. Aineistona oli Suomalaisten turvallisuus 2003 –haastattelututkimus, johon oli vastannut 10 105 yli 15-vuotiasta henkilöä. Tässä tutkimuksessa rajattiin tarkasteltavaan aineistoon 6623 15-64-vuotiasta henkilöä. Heistä 6 % ilmoitti joutuneensa kotitapaturmaan kyselyä edeltäneen 12 kuukauden aikana. Kotitapaturmien ilmaantuvuus miehillä oli 70 tapaturmaa/1000 henkilövuotta ja naisilla 66 tapaturmaa/1000 henkilövuotta. Tutkimuksen perusteella voidaan arvioida työikäisille suomalaisille aiheutuvan noin 230 000 kotitapaturmaa vuosittain

Miesten kotitapaturmat aiheutuivat yleisimmin terävään esineeseen osumisen seurauksena, naisilla kuumassa polttamisen seurauksena. Seuraavaksi yleisimpiä sekä miehillä että naisilla olivat kaatuminen ja liukastuminen. Tyypillisimmät vammat olivat miehillä haavat ja naisilla palovammat. Kotitapaturmat aiheutuivat miehille yleisimmin huolto-, korjaus- ja rakennustyössä ja naisille ruokaa laittaessa. Vammoja saaneista noin puolet ilmoitti tarvinneensa hoitoa tapaturman jälkeen. Hoitoa tarvinneista valtaosa sai ensiavun tai kävi lääkärin vastaanotolla, mutta ei tarvinnut sairaalahoitoa.

Sosioekonomisen aseman mukaan tarkasteltuna yleisimmin kotitapaturmiin joutuivat miehistä opiskelijat ja eläkeläiset, naisista ylemmät toimihenkilöt ja eläkeläiset. Yrittäjäammateissa toimivat ilmoittivat kotitapaturmia muita vähemmän, mutta heidän tapaturmansa olivat muita vakavampia. Parisuhteen yhteys kotitapaturmiin oli merkitsevä naisilla. Heistä parisuhteessa elävillä oli tapaturmia vähemmän kuin muilla siviilisäätyryhmillä. Pohjois-Suomessa asuvilla kotitapaturmia oli selvästi vähemmän kuin muualla Suomessa asuvilla.

Tapaturman taustalla on usein monia syytekijöitä. Tämä osoittaa, että tapaturmien ehkäisyyn tulee olla moniin tekijöihin vaikuttamista. Toimivin kokonaisuus tapaturmien ehkäisyssä saavutetaan kun ympäristömuutokset yhdistetään terveyskasvatukseen, lainsäädäntöön tai muihin sääntömuutoksiin. Tapaturmien ehkäisyssä tarvitaan kansallisen ja paikallisen tason strategioiden kehittämistä, resurssien kohdentamista tapaturmien ehkäisyyn, monialaisten yhteistyöverkoston luomista ja hyvän tapaturmien seurantajärjestelmän kehittämistä.

Asiasanat: tapaturmat, kotitapaturmat, tapaturmien ehkäisy, haastattelututkimus

ABSTRACT

Mirka Koskinen

ACCIDENTAL HOME INJURIES IN FINLAND 2003

Non-fatal injuries from home accidents among different population groups of working-aged in national telephone survey

Pro gradu Thesis for Health Sciences

University of Jyväskylä, Faculty of Sport and Health Science, Department of Health Sciences

Spring 2006

Pages: 79, appendices: 40

Instructor: Professor in Health Sciences, PhD Jukka Laitakari

Examiner: Senior physician, MD, doc. Jari Parkkari

The purpose of this study was to find out the incidence and seriousness of home injuries and situations in which home injuries happen. The research data were from a national victimisation survey collected by telephone interviews with 10 105 persons aged 15 and over in year 2003. The study was limited to 6623 persons aged 15 to 64 years. The percentage of people who had injured during last 12 month in the home environment was 6 percent. The incidence of home injuries among males was 70 per 1000 persons and among females 66 per 1000 persons. From the base of the study it can be assumed that the yearly number of home injuries of working aged Finns assumed about 230 000.

The most common home accident situation among males was hurting oneself against a sharp object, among females burn injuries. The second most common among males and females was falls and slips. The home injuries occurred to men most often in maintenance, repair or construction work and to women while cooking. Almost half of injuries needed medical attention. The majority of those who needed medical attention received first aid or was attended by a physician, but did not need hospitalization.

An Analysis of the injury rates by socio-economic status showed that home injuries in men were most common among students and retired and in women among upper level white collar workers and retired. Self-employed persons and farmers had less home injuries than the other occupation groups, but their injuries were more severe. The association of marital status with home injuries was statistically significant among women. Of the women who were married or were living together had fewer home injuries than the others. Also those who lived in the Northern part of Finland had fewer home injuries than Finns residing elsewhere.

There are often many causes behind injuries. This points to a need to influence simultaneously many injury causing elements in effective injury prevention. The most effective way of injury prevention is reached with combination of structural modification (for example environment, legislations, regulations) and behaviour and attitude change (for example health education, skills training and campaigns). Important elements in injury prevention are national and community-based strategies, focusing of the recourses to prevention, multisectoral cooperation and valid injury surveillance system.

Keywords: Injury, home injury, injury prevention, survey

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TAPATURMIEN EHKÄISY JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN OSANA TERVEYDEN EDISTÄMISTÄ	6
2.1 Terveys tavoitteena.....	6
2.2 Terveiden edistäminen ja terveystasvatus keinoina.....	7
2.3 Tapaturma ja turvallisuus käsitteinä.....	10
2.4 Kotitapaturmat terveystasgelmana Suomessa.....	11
2.5 Tapaturmien ehkäisy ja turvallisuuden edistäminen terveyden edistämisen sisältönä	13
2.5.1 Turvallisuuden edistämisen ja tapaturmien ehkäisyn määritelmää.....	13
2.5.2 Tapaturmien ehkäisy terveyden edistämisen keinona	14
2.5.3 Tapaturmien ehkäisyn viitekehyksiä	15
3 TAPATURMAT JA VÄESTÖRYHMIEN VÄLISIÄ EROJA	19
3.1 Yleistä väestöryhmien välisistä terveyseroista	19
3.2 Kuolemaan johtaneet tapaturmat	20
3.3 Ei-kuolemaan johtaneet tapaturmat	21
4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	24
5 TUTKIMUSAINIISTO JA MENETELMÄT	25
5.1 Aineiston hankinta.....	25
5.2 Aineiston rajaus ja kuvailu	26
5.3 Muuttujien kuvailu	28
5.3.1 Väestöryhmiä kuvaavat muuttujat.....	28
5.3.2 Tapaturmatapahtuma	29
5.3.3 Tapaturman seuraukset.....	30
5.4 Aineiston analyysi	31

6 TULOKSET	32
6.1 Kotitapaturmissa vammoja saaneet henkilöt eri väestöryhmissä	32
6.1.1 Vammoja saaneiden henkilöiden osuus iän ja sukupuolen mukaan.....	32
6.1.2 Tapaturmissa vammoja saaneiden henkilöiden tapaturmakerrat.....	33
6.2 Kotitapaturmien ilmaantuvuus väestöryhmittäin	33
6.3 Kotitapaturmasta aiheutunut vamma, sen laatu ja hoito.....	38
6.3.1 Tapaturman aiheuttama vamma.....	38
6.3.2 Vammautunut kehonosa	40
6.3.3 Hoidon tarve ja saatu hoito.....	41
6.3.4 Haittapäivät ja sairauslomat	44
6.4 Kotitapaturmat tapaturmaa edeltäneen tekemisen mukaan	49
6.5 Kotitapaturman aiheuttanut vahinkotapahtuma.....	54
6.6 Kotitapaturman riskitekijät.....	58
6.7 Kotitapaturmat ja alkoholi	61
7 POHDINTA	62
7.1 Tiivistelmä tuloksista.....	62
7.2 Tutkimuksen vahvuudet ja heikkoudet.....	63
7.3 Tulosten tarkastelu suhteessa aikaisempiin tutkimuksiin.....	65
7.4 Jatkotutkimusehdotuksia	67
7.5 Päätelmiä ja suosituksia.....	69
LÄHTEET	73
LIITTEET	80

1 JOHDANTO

Vuosittain suomalaisille sattuu noin miljoona vammaan johtanutta tapaturmaa, joista kaksi kolmasosaa sattuu kotona tai vapaa-aikana. Koti- ja vapaa-ajantapaturmien seurauksena kuolee noin 2100 ihmistä vuosittain. Tämä on moninkertainen määrä verrattuna liikenne- tai työtapaturmisiin kuolemiin. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmista arvioidaan aiheutuvan yhteiskunnalle jopa 4 miljardin euron kustannukset vuosittain (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2003, 55).

Tapaturmiin on vahvasti liitetty usko sattumaan tai kohtaloon. Aikoinaan luonnononnettomuudet, kuten myrskyt, tulvat ja maanjäristys, ovat aiheuttaneet monia onnettomuuksia. Myöhemmin on ymmärretty, että onnettomuudet voivat johtua myös ihmisen omasta toiminnasta. Syntyi esimerkiksi teoria ihmisen omasta tapaturma-taipumuksesta. Edelleenkin helposti erotellaan inhimillinen toiminta ja tekniset syyt (esim. työvälineiden puutteet) kun tehdään selvitystä tapahtuneesta tapaturmasta. Työtapaturma-alalla alettiin oivaltaa, että tapaturmiin liittyy monta syytekijää, sekä inhimillisiä että teknisiä, joista muodostuu monimutkaisia syy-seurausketjuja. Tapaturmien taustalla on useita myötävaikuttavia ja välillisiä tekijöitä, joiden seurauksena tapaturmat syntyvät. (Lappalainen & Saarela 2003.) Tapaturmat ovat ehkäistävässä kun sekä ihmisen omassa toiminnassa että hänen toimintaympäristössään olevat riskitekijät saadaan tunnistettua ja korjattua. Työturvallisuuden edistämisessä on saatu aikaan hyviä tuloksia. Valtaosa työikäisten tapaturmista tapahtuukin muualla kuin työpaikalla. On arvioitu, että työpaikan ulkopuolella tapahtuvista tapaturmista aiheutuneiden työpoissaolojen osuus on kaksin-kolmikertainen työtapaturmista johtuviin poissaoloihin verrattuna. (Saari 2004.) Lisäksi on arvioitu, että vammat ja myrkytykset aiheuttavat noin kuudesosan työpanosmenetyksistä ja ne ovat neljänneksi yleisin työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen syy Suomessa (Puska 2005).

Ensimmäisessä tapaturmien ja onnettomuuksien ehkäisyn maailmankonferenssissa vuonna 1989 julkistettiin 'Manifesto for Safe Communities' -julkilausuma. Siinä todetaan, että jokaisella ihmisellä on tasa-arvoinen oikeus terveyteen ja turvallisuuteen. Turvallisuus voidaan saada aikaan vähentämällä tapaturmavaaroja sekä pienentämällä tapaturmaeroja sosioekonomisten ryhmien välillä. Poliitikkojen ja päättäjien tulee taata että ihmisillä on tasa-arvoinen oikeus asua ja työskennellä turvallisissa yhteisöissä. (Welander ym. 2000, 78.)

Väestöryhmittäisten terveyserojen kaventaminen ja terveyden tasa-arvoinen jakautuminen on yhtenä keskeisenä tavoitteena suomalaisessa terveystaloudessa (Kangas ym. 2002, 12) Terveys 2015 –kansanterveysohjelman mukaan onnistuneen suomalaisen terveystalouden edellytyksenä on, että eri väestöryhmien väliset terveyserot eivät kasva nykyisestä ja toiminta terveyserojen pienentämiseksi on aikaisempaa tehokkaampaa (Sosiaali- ja terveysministeriö 2001, 13). Terveyden edistämisen toimintaa suunniteltaessa on ”pyrittävä siihen, että heikoimmassa asemassa olevat väestöryhmät hyötyvät toimenpiteistä eniten” (Kangas ym. 2002, 14).

Suomessa työikäisten kotitapaturmia on tutkittu varsin vähän. Työikäisten koti- ja vapaa-ajan tapaturmista eniten tutkittua tietoa on liikuntatapaturmista (kts. mm. Parkkari 2003, Parkkari 2004). Suomalaisen turvallisuus -uhriaineistossa on kerätty tietoja myös kotitapaturmista, mutta sen hyödyntäminen on ollut varsin vähäistä. Tämän työn tarkoituksena on kuvata kotitapaturmien yleisyyttä ja vakavuutta sekä tilanteita, joissa kotitapaturmia tapahtuu. Pyrkimyksenä on tunnistaa väestöryhmiä ja tilanteita, joissa kotitapaturmien ilmaantuvuus on suurta.

2 TAPATURMIEN EHKÄISY JA TURVALLISUUDEN EDISTÄMINEN OSANA TERVEYDEN EDISTÄMISTÄ

2.1 Terveys tavoitteena

WHO on vuonna 1948 määritellyt terveyden täydelliseksi fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tilaksi, eikä vain sairauden puuttumiseksi. Yleisesti tämä määritelmä on saanut paljon kritiikkiä, koska ihmisen täydellinen hyvinvointi kaikilla kolmella terveyden osa-alueella ei ole mahdollista. Määritelmä kuvaakin enemmän sitä ihannetilaa, jota kohti tulee pyrkiä, vaikkei sinne täysin pääsisikään. Ottawa Charterissa (1986) terveys kuvataan myös positiivisena jokapäiväisen elämän resurssina ja terveys nähdään jokaisen ihmisen oikeutena.

Luonnontieteellisen ajattelun mukaan ihminen on terve, kun hänellä ei ole lääketieteellisesti todettua tautia tai sairautta, toimintakyvyn vajausta tai muuta häiriötilaa. Yksilön terveys voidaan mieltää myös elämänlaatua, kokonaisvaltaista hyvinvointia, hyvää oloa, pärjäämistä ja selviytymistä kuvaavien ominaisuuksien kautta. Terveyttä voidaan kuvata myös jatkumona, jossa kahden ääripään (myönteisen ja kielteisen) välillä sijaitsee sen hetkinen terveys. (Perttilä 1999, 79.)

Perttilän (1999, 79) mukaan terveys voi toteutua yksilön terveyden lisäksi myös yhteisön ja yhteiskunnan terveytenä. Terveiden ymmärtäminen yksilön terveyden lisäksi yhteisön ja ympäristön terveytenä auttaa näkemään terveyteen vaikuttamisen myös laajempaan kuin vain suoraan yksilöön kohdistuvana toimintana. Laajemman yhteisöllisen terveystieteen mukaan terveys koostuu yksilöiden fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen, emotionaalisen ja hengellisen hyvinvoinnin lisäksi heidän fyysisestä ja sosiaalisesta ympäristöstään sekä heidän suhteistaan niihin. Yhteisöllisessä terveystieteen näkökulmasta huomioidaan yhteisön psykososiaaliset, kulttuuriset ja fyysisestä ympäristöstä johtuvat tekijät. Yhteiskunnan terveydessä keskeistä on väestön ja terveyttä tukevien järjestelmien vuorovaikutus. (Perttilä 1999, 80.)

Tapaturmattomuus ja turvallisuus ovat osa terveyttä. Terveys toteutuu niin yksilön, yhteisön kuin koko yhteiskunnan kautta. Terveiden näkeminen näillä kolmella tasolla asettaa vaatimuksia terveyttä tukeville toimille joka tasolla. Tarvitaan niin yksilötasoisia, yhteisötasoisia kuin yhteiskuntapolitiittisiakin toimia tapaturmien ehkäisemiseksi.

2.2 Terveyden edistäminen ja terveystkasvatus keinoina

Käsitys terveydestä toimii **terveyden edistämisen** lähtökohtana (Perttilä 1999, 79). Maailman terveystjärjestön julkaisemassa Ottawan asiakirjassa terveyden edistäminen määritellään ensimmäisen kerran. Se määritellään prosessimaiseksi toiminnaksi, jolla lisätään ihmisten mahdollisuuksia terveyteen vaikuttavien tekijöiden hallintaan ja sitä kautta terveyden lisääntymiseen. Yksilöiden oma osallistuminen terveyden edistämiseen nähdään keskeisenä. Yksilöiden ja ryhmien tulee kyetä toteuttamaan toiveensa, tyydyttämään tarpeensa ja muuttamaan ympäristöään sekä tulemaan toimeen ympäristönsä kanssa, jotta terveyden edistyminen toteutuisi. Terveyden edistäminen tapahtuu viidellä erillisellä osa-alueella. Sen mukaan terveyden edistäminen on terveellisen yhteiskuntapolitiikan kehittämistä, terveellisen ympäristön aikaansaamista, yhteisöjen toiminnan tehostamista, henkilökohtaisten taitojen kehittämistä ja terveyspalveluiden kehittämistä terveyttä tukevaksi. (Ottawa Charter for Health Promotion 1986.)

Tones (1988) määrittelee terveyden edistämisen neljä lähestymistapaa: 1) traditionaalinen, 2) kasvatuksellinen, 3) sosiaalisen muutoksen lähestymistapa ja 4) omaan hallintakykyyn perustuva lähestymistapa. Traditionaalinen (preventiivinen) terveyden edistämisen lähestymistapa on varsin sairauslähtöinen. Terveyst nähdään sairauden puuttumisena. Terveyden edistämisen toiminta on sairauksien syiden ja riskien tunnistamista ja niiden ehkäisyä. Tavoitteena on vähentää sairastuvuutta ja ennenaikaista kuolleisuutta. Toiminnan kohteena on yksilö, väestö tai tietty riskiryhmä, jonka rooli on passiivinen ja mukautuva. Preventiota nähdään toteutuvan kolmella tasolla: primaari-, sekundaari- ja tertiaaritasolla. Primaariprevention kohteena ovat terveet ihmiset ja tarkoituksena on ehkäistä sairauksien syntyminen (insidenssin väheneminen). Sekundaaripreventiolla on tärkeä rooli silloin kun yksilö on sairas. Tavoitteena on ehkäistä olemassa olevan sairauden paheneminen ja lyhentää sairausaikaa (prevalenssin pieneheneminen). Tertiaaripreventio keskittyy potilaiden ja heistä huolehtivien ohjaamiseen ja auttamiseen. Tavoitteena on ehkäistä sairauden paheneminen, uusiutuminen ja komplikaatiot sekä edistää kuntoutumista ja auttaa sopeutumaan olemassa olevaan sairauteensa. (Tones 1988, Tones ym. 1990, 7-13)

Kasvatuksellisen terveyden edistämisen lähestymistavan mukaisessa terveyden edistämisen toiminnassa pyritään parantamaan ja kehittämään yksilöiden ymmärrystä ja taitoja, jotta he voisivat itse tietoisesti tehdä valintoja oman ja yhteisön terveyden puolesta. Yksilön valinnan vapautta kunnioitetaan. Terveyden edistämisen toiminta on tiedon jakamista terveyteen vai-

kuttavista tekijöistä ja keinoista. Sosiaalisen muutoksen lähestymistavan tarkoituksena on vaikuttaa niin fyysiseen kuin sosiaaliseen ympäristöön terveellisemmän elämäntavan mahdollistajina. Terveiden edistämisen toiminta tapahtuu poliittisella ja sosiaalisella tasolla. Toiminnan tavoitteena on herättää tietoisuutta ja virittää sosiaalista toimintaa. Omaan hallintakykyyn perustuvassa lähestymistavassa korostetaan yksilöllisyyttä ja yksilöiden itsenäisyyttä ja oikeutta omaan päätöksentekoon myös terveyteen liittyvissä valinnoissa ja päätöksissä. Toiminnan tarkoituksena on vahvistaa yksilön omia kykyjä, omista lähtökohdistaan käsin. (Tones 1988.)

Tapaturmien ehkäisyssä tarvitaan WHO:n terveyden edistämisen määritelmän mukaisia toimia: ympäristöön kohdistuvien toimien lisäksi yhteiskuntapolitiikan kehittämistä, yhteisöjen toiminnan tehostamista ja henkilökohtaisten taitojen kehittämistä. Yksilön passiivinen rooli mm. ympäristöön kohdistuvissa turvallisuutta edistävissä toimissa yhdistää tapaturmien ehkäisyyn preventiiviseen terveyden edistämisen lähestymistapaan. Tavoitteena on vähentää tapaturmia ja ehkäistä tapaturmaisia kuolemia. Yksilön oma aktiivinen rooli tapaturmien ehkäisyssä ja turvallisuuden edistämässä yhdistyy muihin Tonesin (1988) määrittelemiin terveyden edistämisen lähestymistapoihin.

Yhteistä lähes kaikille **terveyskasvatuksen** määritelmille (mm. Laitakari 1978, 18, Nupponen ym. 1991, Terveyskasvatuksen neuvottelukunta 1995) on, että terveyskasvatus kuvataan toiminnaksi, jossa terveyttä pyritään edistämään kasvatuksen ja viestinnän keinoin. Terveyskasvatus on käytännöllistä ja tietoista toimintaa. Eri terveyskasvatuksen määritelmät eroavat siinä, millaisia tavoitteita terveyskasvatukselle on asetettu.

Nupposen ym. (1991) mukaan terveyskasvatuksen tarkoituksena on vaikuttaa sellaisten tietojen, taitojen ja arvojen omaksumiseen, joiden kautta ihminen osaa arvioida omaan ja toisten terveyteen liittyviä asioita sekä toimia terveyden hyväksi. Kannaksen (1994) mukaan terveyskasvatuksen tavoitteena on ihmisten kasvun ja selviytymisen tukeminen, sivistyksellisen terveyspääoman välittäminen, muutostoiveiden herättäminen ja avustaminen muutospyrkimyksissä.

Nutbeam (1998) määrittelee terveyskasvatuksen tavoitteeksi terveyden lukutaidon (health literacy) oppimisen. Terveyden lukutaidon käyttökelpoisemmaksi suomennokseksi Rimpelä (2003) ehdottaa termiä terveysosaaminen. Terveysosaaminen on kognitiivisia ja sosiaalisia

taitoja, jotka vaikuttavat yksilön motivaatioon ja kykyyn lisätä tiedon hakua sekä ymmärtää ja käyttää hyväkseen saatavissa olevaa tietoa siten että se edistää ja ylläpitää hyvää terveyttä (Nutbeam 1998 ja 2000). Kansalaisten terveysosaaminen on arjen osaamista jokapäiväisessä elämässä ruuan valinnasta sairauksien perushoittoon ja ensiapuun tapaturmien kohdatessa (Rimpelä 2003). Terveysosaamista lisäävään terveyskasvatukseen sisältyy tiedon jakamisen ja viestinnän lisäksi yksilön motivaation, taitojen ja itseluottamuksen lisääminen sekä näiden muuttuminen terveyttä edistäväksi toiminnaksi. Yksilö tarvitsee tietoa sosiaalisten, taloudellisten ja ympäristötekijöiden vaikutuksesta terveyteen, terveyden riskitekijöistä ja riskikäyttäytymisestä sekä terveyspalveluista. (Nutbeam 1998.)

Nupponen ym. (1991) tunnistavat terveyskasvatuksen toteutuksessa kolme erilaista näkemystä sen perusteella millaisia taustaoletuksia ja tavoitteita siihen sisältyy. Terveyskasvatus voidaan nähdä 1) prevention välineenä, 2) ihmisen oman vapaan valinnan pohjana tai 3) se toimii elämänhallinnan rakennusvälineenä. Ensimmäisen preventiivisen lähestymistavan mukaan terveyskasvatuksen tavoitteena on vaikuttaa yksilöiden ja ryhmien käyttäytymiseen. Terveyskasvatuksen tavoitteena on saada ihmiset toimimaan siten, että heidän käyttäytymisensä ehkäisee sairauksia ja vammoja. Tavoitteeseen on päästy, kun voidaan osoittaa, että ihmiset ja yhteisöt ovat omaksuneet terveellisemmän elämäntavan, sairauksien insidenssi, prevalenssi ja kuolleisuus vähenevät. (Laitakari 1978, 21 ja 171, Tones ym.1990, Nupponen ym. 1991.) Kannas (1994) nimittää tätä lähestymistapaa häiriölähtöiseksi terveyskasvatusmalliksi. Ääriliberalistinen näkemys ihmisen omista oikeuksista, kyvyistä ja velvollisuuksista näkyy terveyskasvatuksen taustalla toisessa, vapaan valinnan markkinoita korostavassa terveyskasvatusnäkemyksessä. Tällöin terveyskasvatuksen tehtävänä on esitellä tietoa ja antaa yksilölle vapaus valita ottaako hän tiedon käyttöönsä vai ei. Terveyskasvatuksen vaikuttavuudeksi riittää se, että yksilö kykenee tekemään oman arvomaailmansa mukaisia valintoja. Päämääränä ei katsota olevan yksilön käyttäytymisessä tapahtuva muutos. Kolmannessa terveyskasvatusnäkemyksessä terveyskasvatuksen tavoitteena ovat elämän hallinnan taidot. Terveyskasvatuksen keinoin halutaan lisätä yksilöllisiä edellytyksiä vaikuttaa terveyteensä ja elämäänsä. Terveyttä koskeva tieto sekä ihmisen persoonallinen kasvu ja kehitys muodostavat kokonaisuuden, jossa oman elämän hallinnan kautta ihminen kykenee myös terveyttä koskeviin valintoihin. (Nupponen ym. 1991)

Nupponen ym. (1991) ovat määritelleet kolme erilaista terveyskasvatuksen muotoa: terveysvalistus, opetus ja neuvonta. Terveysvalistuksen kohteena on yleensä suuri joukko ihmisiä.

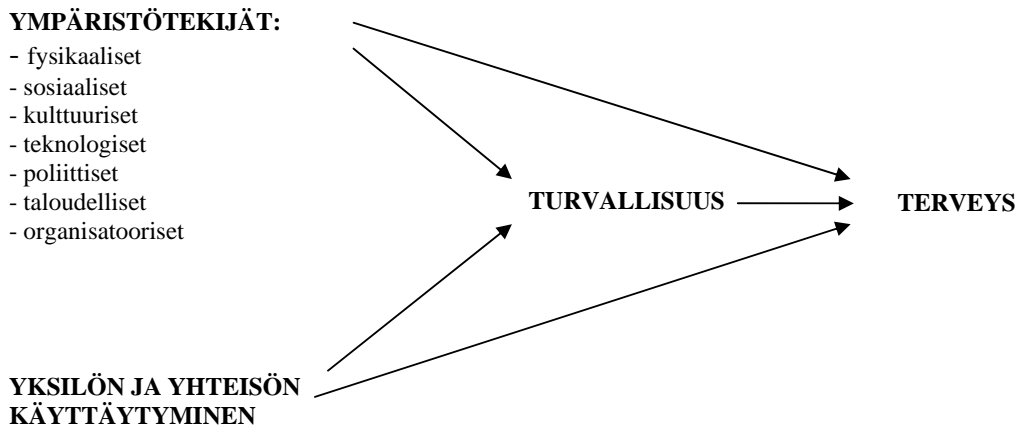
Valistuksessa käytetty viestinä on yksisuuntaista, joten viestin lähettäjä ei saa välitöntä palautetta viestinsä perille menosta. Opetuksen kohteena on jokin määritelty ryhmä ja se toteutuu useimmiten ennalta laaditun opetussuunnitelman mukaan. Neuvonnassa kohteena on yksilö ja neuvontatilanteessa viestintä on henkilökohtaista vuorovaikutusta yksilöllisten tarpeiden ja lähtökohtien mukaan. (Nupponen ym. 1991.)

2.3 Tapaturma ja turvallisuus käsitteinä

Perinteisen määrittelyn mukaan tapaturma on odottamaton, äkillinen ja tahaton fyysisen vamman aiheuttava tapahtuma. Teknisen määritelmän mukaan tapaturma on ulkoisen energian, kuten liike-, lämpö-, kemiallisen-, sähkö- tai säteilyenergian hallitsematon purkaus, joka saavuttaa sellaisen määrän, nopeuden tai muun olomuodon, että se ylittää ihmisen sietorajan tai normaalin reagoititavan ja aiheuttaa kehon vamman. Tapaturma voi aiheutua myös lämmön tai hapen puutteen vuoksi. Tapaturmat aiheuttavat fyysisten vammojen lisäksi kipua ja turvattomuutta. (Berger & Mohan 1996, 38, Welandar ym. 2000, 16, Sosiaali- ja terveysministeriö 2003, 12-13.) Työturvallisuuden alalla tapaturman määritelmässä korostetaan tapahtumien sarjaa ja tapaturmaa monitahoisena ilmiönä. Tapaturma on sarja tapahtumia, jotka johtuvat monien syiden ja seurausten ketjusta. Tapaturmien ehkäisyssä toimintaa suunnataan vaarallisia tapahtumaketjuja aiheuttaviin tekijöihin. (Lappalainen & Saarela 2003.)

Tapaturmat luokitellaan tavallisesti niiden tapahtumistilanteen perusteella liikenne-, työ-, koti-, liikunta- ja muihin vapaa-ajan tapaturmiin. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmista on alettu puhua omana tapaturmaluokkana, johon ei lasketa kuuluvaksi liikenne- ja työtapaturmia. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2003, 13).

Turvallisuus käsitteellä on kaksi ulottuvuutta. Toinen ulottuvuus on subjektiivinen turvallisuuden tunne, kokemus turvallisuudesta ja toinen on ympäristön (sekä fyysisen että sosiaalisen) tilaan liittyvä turvallisuus. Turvallisuus on enemmän kuin tapaturmattomuus. (WHO 1998, 4-7, Anderson 1999). Turvallisuus on ihmisen perustarve ja yksi terveyden edellytyksistä. Käyttäytymiseen liittyvien ja ympäristötekijöiden vaikutus terveyteen ja hyvinvointiin toteutuu osaksi turvallisuuden kautta (Kuvio 1). (WHO 1998, 9.)

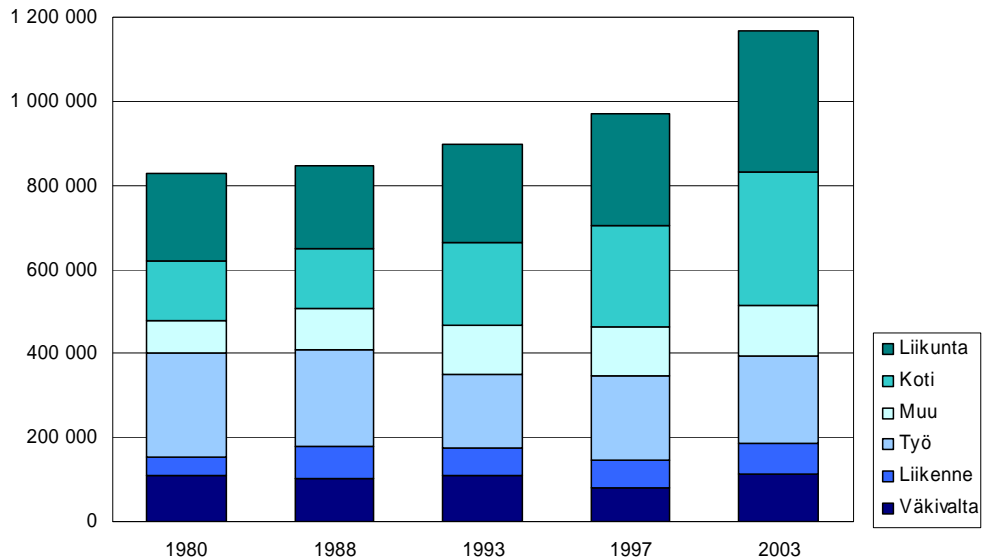

Kuvio 1. Turvallisuuden ja terveyden välinen yhteys (WHO 1998, 9).

2.4 Kotitapaturmat terveysongelmana Suomessa

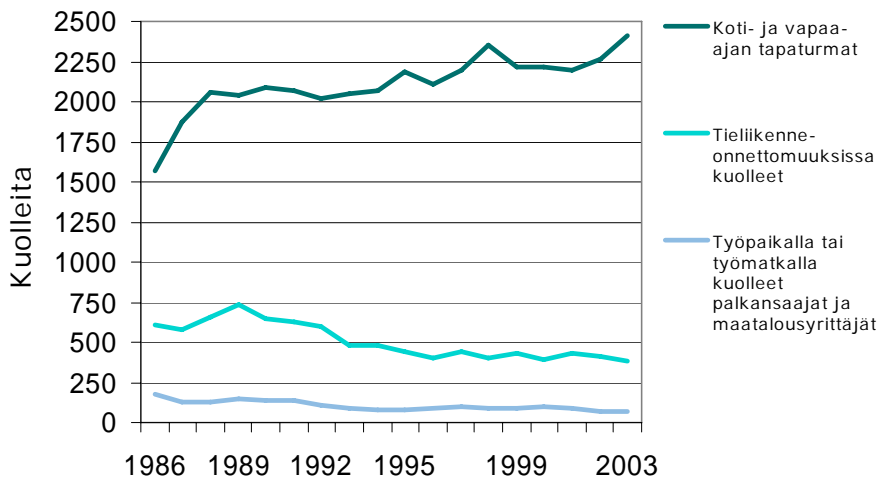
Kotitapaturmat ovat osa koti- ja vapaa-ajan tapaturmien kokonaisuutta. Kotitapaturmat ovat asunnossa tai vastaavassa rakennuksessa, kuten kesämökillä tai sen pihapiirissä tapahtuneita tapaturmia. Kotitapaturmat liittyvät mm. ruuanvalmistamiseen, siivoamiseen, kodin hoitoon, tai korjaustöihin. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2003, 26, Heiskanen ym. 2004, 27.)

Liikunta- ja kotitapaturmat ovat yleisimpiä tapaturmia 15-74-vuotiailla suomalaisilla. Suomalaisien turvallisuus 2003 -uhritutkimuksen mukaan tapaturman seurauksena aiheutuneista vammoista lähes kolmannes on kotitapaturmia. Myös liikuntatapaturmien osuus on lähes kolmannes kaikista tapaturmista. (Kuvio 2.) Kotitapaturmien määrät ovat haastattelututkimuksen mukaan lisääntyneet 1980-luvulta vuoteen 2003. (Heiskanen ym. 2004, 9.) Parkkarin ym. (2004) tekemässä tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten liikuntatapaturmia. Eniten liikuntatapaturmia sattui 15-74-vuotiaille suomalaisille puutarhatöissä ja neljänneksi eniten kodin kunnostustyössä. Nämä kotiympäristössä tapahtuneet toiminnot määriteltiin harrasteliikunnaksi. Kyseiset tapaturmat voidaan luokitella myös kotitapaturmaksi.

Kuvio 2. Vamman aiheuttaneiden tapaturmien ja väkivallan määrä vuosina 1980,1988,1993,1997 ja 2000. Tilastoyksikkönä tapaturmatapahtuma. Lähde: Kansanterveyslaitos 2005.

Tapaturmat olivat Suomessa vuonna 2004 työikäisillä miehillä ja naisilla kolmanneksi yleisin kuolinsyy, jos alkoholimyrkytyksiä ei lasketa mukaan tapaturmaisiin kuolemiin (Tilastokeskus 2005). Liikenne- ja työtapaturmissa kuolleiden määrä on vähentynyt 1980-luvun lopusta vuoteen 2003. Samanaikaisesti koti- ja vapaa-ajan tapaturmissa kuolleiden määrä on lisääntynyt (kuvio 3). Kuolemansyytilastoissa kotiympäristössä sattuvia tapaturmia ei saada erotelluksi.

Kuvio 3. Tapaturmissa kuolleet vv. 1986-2003. Lähde: Kansanterveyslaitos 2006.

Luotettavaa kansainvälistä vertailua koti- ja vapaa-ajan tapaturmien yleisyydestä työikäisillä on hankalaa tehdä. Euroopan yhteisön alueella on pyritty luomaan yhtenäinen tietojenvaihtojärjestelmä (EHLASS), jolla saataisiin kerättyä tietoa koti- ja vapaa-ajan tapaturmista koko Euroopan yhteisön alueella. Suomessa järjestelmää kokeiltiin, mutta se osoittautui kovin työlääksi ja sairaalan rutiineista liikaa poikkeavaksi. Järjestelmää ei voitu Suomessa vakiinnuttaa jokapäiväiseen käyttöön. (Rintanen 2002, 13-14 ja 23.) Ei-kuolemaan johtaneita tapaturmia koskevat tiedot eivät sovellu maakohtaiseen vertailuun (Euroopan komissio 2000, 8-20). Lähinnä tapaturmaisten kuolemien osalta maakohtaista vertailua on mahdollista tehdä. Muihin pohjoismaihin verrattuna suomalaisilla miehillä tapaturmaiset kuolemat ovat selvästi yleisempiä. Suomalaisten naisten tapaturmakuolleisuus on yhtä yleistä kuin muissa pohjoismaissa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2003, 53-54.) Kansallisten tilastojen vertailuun liittyy ongelmia johtuen luokituskäytäntöjen ja kuolemansyyn tutkimuksen erilaisuudesta.

2.5 Tapaturmien ehkäisy ja turvallisuuden edistäminen terveyden edistämisen sisältönä

2.5.1 Turvallisuuden edistämisen ja tapaturmien ehkäisyn määritelmiä

Turvallisuuden edistäminen on terminä otettu käyttöön kansanterveysorientoituneessa tutkimuskentässä 1980-luvulla. Terveyden edistämisessä ja turvallisuuden edistämisessä on osaksi samoja piirteitä, mutta terveyden edistämisen traditio on enemmän väestö ja elämäntapaorientoitunut, kun taas turvallisuuden edistämisessä on enemmän sosiaalisten järjestelmien, väestöpoliittisten, teknisten, lainsäädännöllisten ja oikeudellisten lähtökohtien tuomaa näkökulmaa. (Andersson 1999.) Turvallisuuden edistäminen on määritelty myös terveyden edistämiseksi, jota sovelletaan tapaturma-aiheeseen (Welander ym. 2000, 14).

Turvallisuuden edistäminen on prosessi, joka toteutuu paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Prosessi sisältää erilaisia toimia, joilla vaikutetaan yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja ympäristötekijöihin sekä yksilöiden asenteisiin ja käyttäytymiseen. (WHO 1998, 11.) Turvallisuuden edistämisen perustana ovat yksilöt ja yhteisöt, heidän elämäntapansa, käsityksensä ja tarpeensa (Welander ym. 2000, 13-15). Toiminnan tavoitteena on lisätä yksilöiden, yhteisöjen ja väestön tietoisuutta, kiinnostusta ja toimia turvallisuus lisäämiseksi (Anderson 1999).

Tapaturmien ehkäisy on osa turvallisuuden edistämistä. Tapaturmien ehkäisyllä tavoitellaan konkreettisia käyttäytymisen ja fyysisen ympäristön muutoksia. Toiminnan tavoitteena on riskien vähentäminen ja poistaminen. Kun pyrkimyksenä on ehkäistä tapaturmia, on ymmärrettävä kuinka ihmiset hallitsevat riskit tai asettavat itsensä alttiiksi tapaturmatilanteille mm. käyttäytymisellään tai ympäristön valinnalla. Tapaturmien ehkäisy liittyy terveyden edistämisen preventiiviseen lähestymistapaan. (Anderson 1999.) Welanderin ym. (2000, 19) mukaan tapaturmien ehkäisy toteutuu primaari- ja sekundaariprevention tasoilla. Primaariprevention keinoin pyritään vähentämään tapaturmariskiä ja sekundaariprevention keinoin pyritään vähentämään tapaturmien seurauksena syntyneitä vammoja. Anderssonin ja Menckelin (1995) mukaan myös tertiaalipreventio kuuluu tapaturmien ehkäisyyn. Tertiaalipreventio toteutuu tapaturmaan joutuneen ihmisen hoidon ja kuntoutuksen vaiheessa.

2.5.2 Tapaturmien ehkäisy terveyden edistämisen keinona

Kansainvälisellä tasolla tapaturmia on 1990-luvun lopulla luonnehdittu yhdeksi laiminlyödyimmäksi kansanterveysongelmaksi. Silloin esitettiin tarve tehostaa tapaturmien ehkäisyä. Keinoiksi esitettiin mm. kansallisen ja paikallisen tason strategioiden kehittämistä, resurssien kohdentamista tapaturmien ehkäisyyn, menetelmien kehittämistä tutkimusten soveltamiseksi käytäntöön, monialaisten yhteistyöverkostojen luomista ja hyvän tapaturmien seuranta- ja tilastointijärjestelmän kehittämistä. (Towner ym. 1998.)

Tapaturmien ehkäisyssä tarvitaan terveystieteiden kasvatusta. Näyttäisi siltä, että pelkästään kasvatukselliset keinot eivät riitä tapaturmien ehkäisyssä, mutta hyviä tuloksia on saatu kun kasvatuksen keinot on liitetty osaksi laajempaa toimenpidekokonaisuutta tapaturmien ehkäisyohjelmassa. (WHO 2004, 11, Hyder 2004.) Yhdysvaltalaisen haastattelututkimuksen mukaan myös kansalaiset pitävät kasvatusta ja koulutusta tärkeimpinä tekijöinä kuolemaan johtavien tapaturmien ehkäisyssä. Muiksi tehokkaiksi menetelmiksi mainittiin lainsäädäntö, ympäristön muutokset sekä turvallisuutta lisäävät tarvikkeet (mm. palovaroittimet, suojaimet, pelastusliivit). (Girasek & Gielen 2003.) Kasvatuksellisia keinoilla on Townerin & Townerin (2001) mukaan merkitystä myös silloin, kun halutaan vaikuttaa ammattilaisiin ja päättäjiin, jotka ovat vaikuttamassa turvallisuutta edistäviin päätöksiin ja lainsäädännön muutoksiin.

Parhaita tuloksia tapaturmien ehkäisyssä on saatu ympäristöön kohdistuvilla muutoksilla, jotka toteutuakseen vaativat usein poliittisen tason päätöksiä paikallisesti ja kansallisesti. Tämä osoittaa, että turvallisuuden edistämiseksi ja tapaturmien ehkäisyssä tarvitaan myös yhteisö- ja poliittisen tason toimia. (WHO 2004, 11.)

2.5.3 Tapaturmien ehkäisyn viitekehys

Haddonin esittämä yksiulotteinen malli tapaturmien ehkäisystä on tapaturma-alan kirjallisuudessa yleisimmin käytetty viitekehys. Haddonin malli sisältää kymmenen tapaturmien ehkäisyn strategiaa: 1) poista tapaturmavaaran aiheuttaja, 2) erota tapaturmavaaran aiheuttaja ja tapaturma-altis ihminen, 3) eristä tapaturmavaaran aiheuttaja, 4) muuta tapaturmavaaran aiheuttajaa, 5) varusta tapaturma-altis ihminen, 6) kouluta ja ohjaa tapaturma-altista ihmistä, 7) varoita tapaturma-altista ihmistä, 8) valvo tapaturma-altista ihmistä, 9) pelasta tapaturman uhriksi joutunut ja 10) paranna ja kuntouta tapaturman uhriksi joutunut. (Andersson & Menckel 1995.)

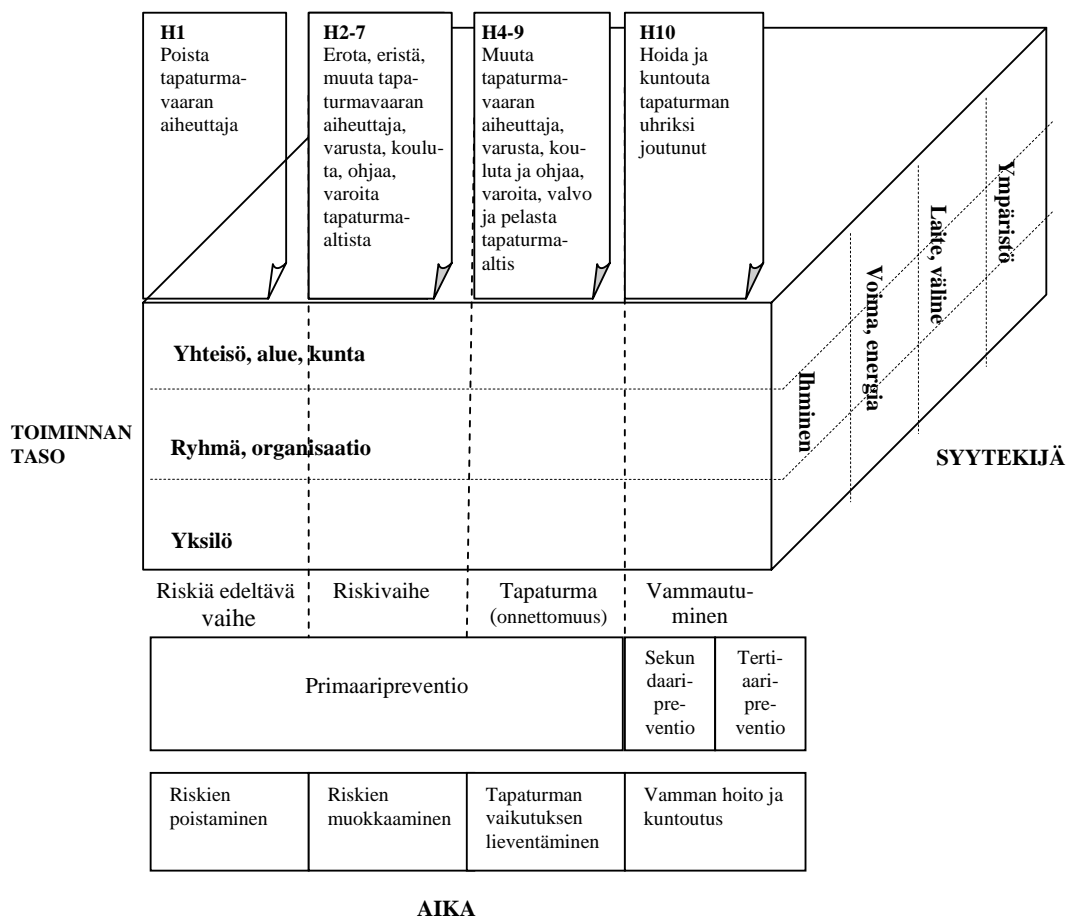
Toinen Haddonin luoma malli on kaksiulotteinen nk. Haddonin matriisi (kuvio 4), jossa tarkastellaan ristikkäin aikaulottuvuutta ja tapaturmien syytekijöitä. Aikaulottuvuus jakaantuu aikaan ennen tapaturmaa, tapaturma hetkeen ja tapaturman jälkeiseen aikaan. Tapaturmien syytekijät jaetaan myös kolmeen: 1) yksilöstä johtuvat tekijät, esimerkiksi käyttäytyminen, 2) ulkoinen tekijä kuten esimerkiksi kiehuva vesi tai ajoneuvo ja 3) fyysinen ja sosiaalinen ympäristö. Tämän matriisin avulla voidaan tarkastella erilaisia tapaturmia, selvittää riskitekijöitä ja mahdollisia ehkäisykeinoja. (Berger & Mohan 1996, 156-157, Welander ym. 2000, 18-19.)

Aika \ Syytekijä	Yksilö	Ulkoinen tekijä	Ympäristö	
			fyysinen	sosiaalinen
Ennen tapaturmaa				
Tapaturmahetki				
Tapaturman jälkeen				

Kuvio 4. Haddonin matriisi (Berger & Mohan 1996, 157, Welander ym. 2000, 19).

Andersson ja Menckel (1995) ovat rakentaneet kirjallisuuskatsauksen pohjalta kolmiulotteisen mallin tapaturmien ehkäisyn viitekehyyksi. He jakavat aikaulottuvuuden neljään eri vaihee-

seen: vaihe ennen tapaturmariskin olemassaoloa, riskin olemassaolon vaihe, onnettomuusvaihe (hetki, jossa tapaturma sattuu) ja vammautuminen. Aikaulottuvuudella tapaturmien ehkäisyyn yhdistyy prevention vaiheet. Primaariprevention vaiheessa toiminta on riskien poistamista, riskien muokkaamista ja tapaturman vaikutuksen lieventämistä. Sekundaari- ja tertiari-prevention vaiheissa toiminta on vamman hoitoa ja kuntoutusta. Nämä toimintatavat yhdistyvät myös Haddonin kymmeneen strategiaan. Toisena ulottuvuutena on tapaturmien ehkäisytoiminnan tasot: yksilötaso (individual), ryhmätaso (group, organisation, company) ja yhteisötaso (community, society). Kolmantena ulottuvuutena on tapaturman syytekijä. Tapaturmien ehkäisyssä esiintyy syytekijöiden kolmijako: ihminen-laite/tarvike-ympäristö. Andersson & Menckel (1995) ovat lisänneet tähän neljänneksi voiman/energian. (Kuvio 5.)

Kuvio 5. Tapaturmien ehkäisy malli. H1-10 viittaavat Haddonin mallin strategioihin. Mukailtu Anderssonin & Menckelin (1995) mallin mukaan.

Tapaturmien ehkäisyn ensimmäisessä maailmankokouksessa Tukholmassa vuonna 1989 lanseerattiin yhteisölähtöinen Safe Community –malli. Malli sisältää neljä turvallisuuden edistämisen toiminta-alueita. Mallin mukaan kansallisella tasolla tulisi toteuttaa turvallisuuspolitiikkaa, joka sisältää lainsäädännöllisiä ratkaisuja, taloudellisia panostuksia ja organisatorisia muutoksia turvallisuuden edistämiseksi. Tulee luoda ympäristöjä, jotka luovat turvallisuutta. Yhteisölähtöistä turvallisuuden edistämistä tulee toteuttaa pitkäjänteisesti ja työtä tulee tehdä yhteistyössä eri hallintoalojen ja hallintoaloilla työskentelevien kesken. Mallin mukaan tapaturmien ehkäisyohjelman tulee perustua yhteisödiagnoosiin, jossa rakennetaan kuvaa paikallisesta tapaturmaongelmasta. Alueellista turvallisuuden edistämistyötä tulee toteuttaa sitä varten nimetyn työryhmän johdolla ja tapaturmien ehkäisyn toimintaohjelmia tulee arvioida. (Welander ym. 2000, 95-115, Towner & Dowswell 2002.)

Yhteisölliselle turvallisuuden edistämiseksi on määritelty kuusi kriteeriä, joiden on todettu kokemusten perusteella olevan merkityksellisiä toiminnan onnistumiselle. Tunnusomaista Safe Community –verkoston toimijoille on, että 1) turvallisuuden edistäminen yhteisössä perustuu kumppanuuteen ja yhteistoimintaan, ja toiminnasta vastaa eri aloja edustava ryhmä, 2) turvallisuuden edistäminen muodostuu pitkäkestoisista ohjelmista, joissa huomioidaan molemmat sukupuolet, kaikki ikäryhmät, ympäristöt ja toimintatilanteet, 3) toimintaohjelmissa on huomioitu riskialttiiden ryhmien ja ympäristöjen turvallisuuden edistäminen, ohjelmassa edistetään kaikkein heikoimpien turvallisuutta, 4) tapaturmien syiden ja määrien dokumentoimiseksi on oma järjestelmä, 5) ohjelmien, prosessien ja muutosten vaikutusten arvioimiseksi on sovitut arviointimenetelmät, 6) yhteisöt kehittävät omaa työtään ja jakavat kokemuksiaan kansallisissa ja kansainvälisissä Safe Community –verkostoissa. (Welander 2004, 101.) Suomesta WHO:n Safe Community –verkostoon kuuluu Hyvinkään kaupunki.

Yhteisölähtöisiä turvallisuuden edistämisen ohjelmia on kritisoitu toiminnan näytön ja arvioinnin heikkoudesta sekä osaksi siksi, että arviointi kriteerinä on ollut vain tapaturmien määrä (mm. Klassen ym. 2000, Towner & Dowswell 2002). Kuitenkin Klassen ym. (2000) toteavat, että tapaturmien esiintyvyys on paras tapaturmien ehkäisyn arviointikriteeri. Tiedon ja asenteiden mittaaminen ei ole riittävän hyvä mittari, koska tutkimusten mukaan tiedon ja asenteiden muuttuminen ei johda automaattisesti käyttäytymisen muutokseen ja sitä kautta tapaturmien esiintyvyyden vähenemiseen (Klassen ym. 2000). Ruotsissa tehdyn seurantatutkimuksen mukaan eniten vaikutusta tapaturmien esiintyvyyteen saatiin aikaan ympäristöön kohdistu-

neilla toimilla. Terveyskasvatuksella ei voitu osoittaa vaikutusta tapaturmien esiintyvyyteen. (Lindqvist ym. 1998.) Kasvatukselliset keinot ovat kuitenkin yleisesti käytettyjä ja niillä on oma sijansa turvallisuuden edistämisen kokonaisuudessa. Esimerkiksi kun terveystieteiden yhdistettiin sääntömuutoksiin tai taloudellisiin kannustimiin lisääntyi pyöräilykypärän käyttö koululaisilla merkittävästi. (Klassen ym. 2000.)

Menestyksellä turvallisuustyö on todettu koostuvan useista tekijöistä ja työssä tulee käyttää useita yhtäaikaista toimia. Townerin ja Dowswellin (2002) näkemyksen mukaan tärkeitä tekijöitä menestykselliselle yhteisölähtöiselle turvallisuustyölle on pitkäjänteinen toimintastrategia, tehokas johtaminen, monialainen ja moniammatillinen yhteistyö sekä paikallisista tarpeista ja lähtökohdista kehitetyt interventiot.

3 TAPATURMAT JA VÄESTÖRYHMIEN VÄLISIÄ EROJA

3.1 Yleistä väestöryhmien välisistä terveyseroista

Väestöryhmittäisiä terveyseroja tarkasteltaessa puhutaan usein sosioekonomisista terveyseroista. Tällä tarkoitetaan sitä, että ihmisten erilaisen aseman yhteiskunnassa on todettu olevan yhteydessä terveyteen. Sosioekonomista asemaa kuvaavina muuttujina on käytetty koulutusta, ammattiasemaa ja tulojen suuruutta. Lisäksi väestöryhmittäisiä terveyseroja on todettu ikäryhmien, sukupuolten, siviilisäätyryhmien, eri asuinalueilla asuvien ja etnisten ryhmien välillä. (Palosuo ym. 2004, 17, Martelin ym. 2005b.) Useiden tutkimusten mukaan Suomessa on todettu väestöryhmien välisten terveyserojen olevan suuria (mm. Koskinen 2004, Palosuo ym. 2004, 19-21).

Sekä suomalaisten että kansainvälisten tutkimusten mukaan hyvässä sosioekonomisessa asemassa olevat ovat yleensä terveempiä, heidän toimintakykynsä on parempi ja he elävät pidempään kuin heikommassa sosioekonomisessa asemassa olevat (mm. Laflamme 1998, 12, Koskinen 2004, Martelin 2005b). Suurimmillaan sosioekonomisten ryhmien väliset kuolleisuuserot ovat 30-40 vuoden iässä, jolloin työntekijöiden kuolemanvaara on noin 2,5-kertainen ylempiin toimihenkilöihin verrattuna (Martelin ym. 2005b). Miehillä sosioekonomiset kuolleisuuserot ovat Suomessa suuremmat kuin monissa muissa Länsi-Euroopan maissa (Mackenbach ym. 2003). Eri sosioekonomisten ryhmien väliset erot elinajanodotteessa kasvoivat Suomessa 1980-luvulta 2000-luvulle (Valkonen ym. 2003).

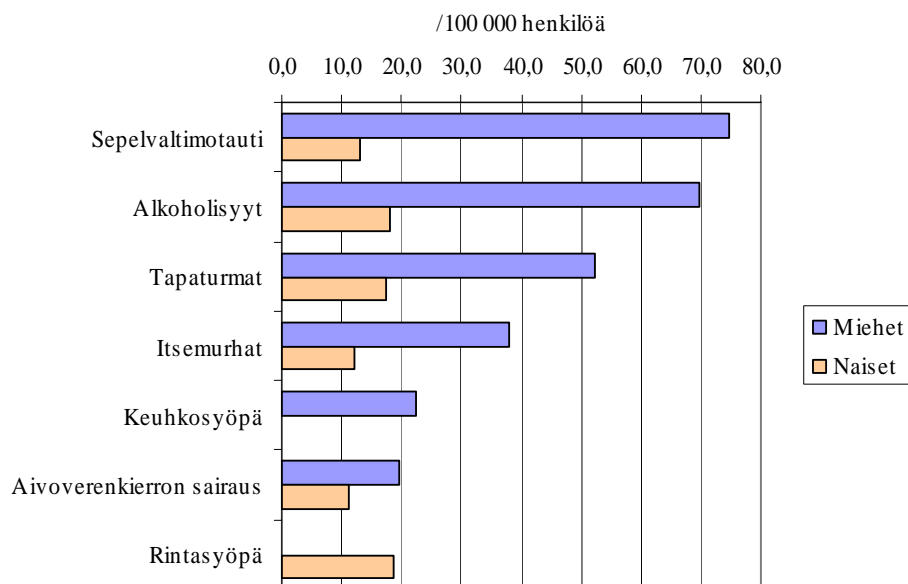
Myös sukupuolten välillä on todettu eroja. Miehet kuolevat keskimäärin nuorempina kuin naiset. Sukupuolten väliset kuolleisuuserot ovat Suomessa suurimmillaan 20-29 vuoden iässä. Suomessa sukupuolten välinen kuolleisuusero on suurempi kuin muissa Länsi-Euroopan maissa. Tapaturmat, väkivalta ja itsemurhat ovat tärkeimmät miesten ja naisten välisen kuolleisuuseron selittäjät työikäisillä. Siviilisäätyryhmien välisistä terveyseroista voidaan yleisesti todeta, että avioliitossa olevat voivat paremmin ja elävät pidempään kuin muut. (Koskinen 2004, Martelin 2005b.)

Kuolleisuuden osalta on myös alue-eroja Suomessa. Ahvenanmaalaiset ja Vaasan rannikkoseudulla asuvat elävät 2-3 vuotta pidempään kuin koko väestö keskimäärin. Lyhin elinajan odote on Lapissa ja monissa Itä-Suomen kunnissa. Tärkeimpiä kuolleisuuden alue-erojen ai-

heuttajia ovat sepelvaltimotaudit, tapaturmat, väkivalta ja alkoholin aiheuttamat kuolemat. (Martelin ym. 2005a.) Etnisten ryhmien väliset kuolleisuuserot ovat Suomessa suurimmat maamme ruotsinkielisen ja suomenkielisen väestön välillä. Ruotsinkielisen väestön koettu terveys on parempi ja he elävät pidempään kuin suomenkieliset (Hyypää & Mäki 1997).

3.2 Kuolemaan johtaneet tapaturmat

Tapaturmat ovat olleet yleisin kuolinsyy 15-19-vuotiailla suomalaisilla viime vuosikymmeninä. Tapaturmakuolemien insidenssi tässä ikäryhmässä vuonna 2002 oli pojilla 51,6 ja tytöillä 16,3 /100 000 henkilöä. (Mattila ym. 2005.) Työikäisillä (15-64-vuotiaat) suomalaisilla tapaturmainen kuolema oli vuonna 2004 kolmanneksi yleisin kuolinsyy kun alkoholimyrkytyksiä ei lueta mukaan tapaturmisiin kuolemiin. (Tilastokeskus 2005a). Edellisenä vuotena naisilla tapaturmat olivat viidenneksi yleisin kuolinsyy (Tilastokeskus 2004). Tsunamin johdosta myös naisilla tapaturmat nousivat kolmanneksi yleisimmäksi kuolinsyyksi vuonna 2004 (Tilastokeskus 2005a). Tilastokeskuksen (2005a) mukaan vuonna 2004 tapaturmaan kuolleista työikäisistä neljännes oli naisia ja kolme neljäsosaa miehiä. Yhteensä heitä oli 1226 henkilöä. Tapaturmakuolemin insidenssi työikäisillä miehillä oli 52,4 ja naisilla 17,4 /100 000 henkilöä (Kuvio 6). Myös muissa pohjoismaissa tapaturmakuolleisuus on yleisempää miehillä kuin naisilla (Laflamme 1998, 31-38).

Kuvio 6. Työikäisten yleisimmät kuolemansyyt sukupuolen mukaan vuonna 2004 (per 100 000 henkilöä). Lähde: Tilastokeskus 2005a ja 2005b.

Useiden tutkimusten mukaan sosioekonomisten ryhmien välillä on eroja tapaturmaisissa ja väkivaltaisissa kuolemissa niin Suomessa kuin muissa länsimaissa (mm. Kelly & Miles-Doan 1997, Cubbin ym. 2000, Mackenbach ym. 2003, Martelin ym. 2005b.). Tapaturmainen kuolleisuus on suurinta työntekijöiden ja vähiten koulutusta saaneiden ryhmissä. Suomessa miehillä sosioekonomisten ryhmien välinen kuolleisuusero on suurempi kuin naisilla. Miestyöntekijällä on todettu olevan 2,5-kertainen ja naistyöntekijällä 1,7-kertainen vaara kuolla tapaturmaisesti tai väkivaltaisesti verrattuna ylempiin toimihenkilöihin. Mitä alhaisempi koulutustaso on, sitä suurempi on riski kuolla tapaturman tai väkivallan seurauksena. Miehillä, jotka ovat suorittaneet vain perusasteen koulutuksen tapaturmaiset ja väkivaltaiset kuolemat ovat 2,8 kertaa yleisempiä ja naisilla, jotka ovat suorittaneet vain perusasteen koulutuksen, 2,1 kertaa yleisempiä kuin korkea-asteen koulutuksen suorittaneilla. (Martelin 2005b.) Nuorten (14-18-vuotiaat) tapaturmakuolemia ennustavia tekijöitä on todettu olevan pojilla huono koulumenestys ja isän alhainen koulutustaso (Mattila 2005, 72).

Martelinin ym. (2005b) mukaan parisuhteessa elävillä on todettu olevan vähemmän tapaturma- ja väkivalta-kuolemia kuin yksin elävillä. Verrattaessa naimissa olleita muihin siviilisäätiryhmiin voitiin todeta, että 35-64-vuotiailla suomalaisilla muihin siviilisäätiryhmiin kuuluvilla miehillä tapaturma- ja väkivalta-kuolemat on 3,7 kertaa yleisempiä ja naisilla 2,4 kertaa yleisempiä kuin naimisissa olevilla (Martelin ym. 2005b).

Alueellisia eroja tapaturmaisissa ja väkivaltaisissa kuolemissa on todettu Suomessa. Itäsuomalaisilla työikäisillä miehillä on 1,4 kertaa yleisempää ja saman ikäisillä naisilla 1,5 kertaa yleisempää kuolla tapaturmaisesti tai väkivaltaisesti länsisuomalaisiin verrattuna (Martelin ym. 2005b). Maakunnittain tarkasteltuna todettiin, että tapaturmainen ja väkivaltainen kuolleisuus on sekä naisilla että miehillä vähäisintä Ahvenanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnissa. Korkeinta se on naisilla Pohjois-Karjalan, Keski-Suomen ja Lapin maakunnissa ja miehillä Kymenlaakson, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon maakunnissa. (Martelin ym. 2005a.)

3.3 Ei-kuolemaan johtaneet tapaturmat

Useiden tutkimusten mukaan väestöryhmien väliset erot ei-kuolemaan johtaneiden tapaturmien ilmaantuvuudessa teollistuneissa maissa ovat vähäisemmät ja jossakin määrin erilaiset kuin

kuolemaan johtaneiden tapaturmien osalta (mm. Kelly & Miles-Doan 1997, Laflamme 1998, Cubbin ym. 2000, Mattila 2005.)

Kun tarkastellaan kaikkia tapaturmalajeja yhteensä, voidaan todeta tapaturmia sattuvan yleisemmin miehille kuin naisille (mm. Heiskanen ym. 2000, 11-18, Laflamme & Eilert-Petersson 2001). Suomessa useimmiten tapaturman uhreiksi joutuvat nuoret miehet. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2003, 15.) Sukupuolten välinen ero johtuu suurelta osin liikuntatapaturmista, joita miehille sattuu huomattavasti enemmän (Heiskanen ym. 2000, 12, Parkkari ym. 2004). Parkkarin ym. (2003) mukaan miesten vammautumisariski oli harrasteliikunnassa ja kilpa- ja kuntourheiluun luokiteltavassa liikunnassa 1,4-kertainen naisiin verrattuna. Vuoden 1997 uhritutkimuksessa 70 % liikuntatapaturmissa vammoja saaneista oli miehiä (Heiskanen ym. 2000, 73). Vuoden 1997 uhri-haastattelututkimuksessa kotitapaturmia tapahtui väestöön suhteutettuna eniten yli 75-vuotiaille naisille (Heiskanen ym. 2000, 67). 1980-luvulla kotitapaturmista kaksi kolmasosaa tapahtui naisille. Sukupuolten välinen ero kotitapaturmissa on kaventunut tasaisesti vuosien myötä. Vuoden 1997 uhritutkimuksen mukaan 15 - 74-vuotiaiden kotitapaturmista 53 % tapahtui naisille. (Heiskanen ym. 2000, 56).

Suomalaisen Terveys 2000 -tutkimuksen mukaan tapaturman aiheuttama pysyvä vamma oli noin 2 kertaa yleisempi miehillä kuin naisilla. 30-64 -vuotiaista miehistä joka kuudennella oli pysyvä tapaturman aiheuttama vamma. (Koskinen & Aromaa 2002.) Turun yliopistollisen keskussairaalan ensiapupoliklinikalla tehdyn tutkimuksen mukaan tapaturman uusiutuminen oli yleisempää miehillä kuin naisilla (Nieminen & Koskivuo 1998).

Heiskasen (2000, 14) mukaan vuonna 1997 tehdyssä uhritutkimuksessa tapaturmien yleisyydessä oli eroja eri sosioekonomisten ryhmien välillä. Ammatissa toimivan väestön keskuudessa tapaturmat olivat yleisimpiä työntekijäryhmässä. Kaikista sosioekonomisista ryhmistä opiskelijoille tapaturmia sattui eniten. Eri sosioekonomisissa ryhmissä tyypillisiä olivat erilaiset tapaturmat. Liikuntatapaturmat olivat yleisimpiä miesopiskelijoilla ja ylemmillä toimihenkilöillä. Koti- ja muita vapaa-ajan tapaturmia sattui eniten eläkeläisille ja opiskelijoille. Vähiten kotitapaturmia sattui maanviljelijöille. (Heiskanen ym. 2000, 55-98.)

Ruotsalaisessa tutkimuksessa selvitettiin ei-kuolemaan johtaneiden tapaturmien yhteyttä sosioekonomiseen asemaan 20-64-vuotiailla. Koti- ja muiden vapaa-ajan tapaturmien osalta todettiin merkittävästi suurempi tapaturmariski sillä sosioekonomisella ryhmällä, johon kuului-

vat kotirouvat, opiskelijat, eläkeläiset ja pitkäaikaistyöttömät, kuin muilla sosioekonomisilla ryhmillä. Liikuntatapaturmien osalta ei ollut todettavia eroja sosioekonomisen aseman mukaan. (Laflamme & Eilert-Petersson 2001.) Laflammen (1998, 34) tekemässä aikaisemmassa selvityksessä voitiin todeta suuren tapaturmien määrän olevan yhteydessä alhaiseen sosioekonomiseen asemaan 15-45-vuotiailla miehillä. Yli 45-vuotiailla samaa yhteyttä ei ollut. Yhdysvalloissa tehdyn haastattelututkimuksen mukaan sosioekonomisten ryhmien välillä ei ollut merkittävää eroa tapaturmien ilmaantuvuudessa (Kelly & Miles-Doan 1997).

Parisuhteen suojaavasta vaikutuksesta lievemmissä tapaturmissa on tutkimuksissa ristiriitaista tietoa. Laflammen (1998, 34) tekemän selvityksen mukaan parisuhteella tai perheellä ei ollut merkittävää yhteyttä ei-kuolemaan johtavien tapaturmien määrään missään ikäryhmissä. Hän toteaa, että lievempien tapaturmien osalta ei ole todettavissa parisuhteen suojaavaa vaikutusta, kuten joidenkin sairauksien osalta on havaittu. Kellyn ja Miles-Doanin (1997) raportoiman haastattelututkimuksen mukaan todettiin siviilisäätyryhmien välillä merkitseviä eroja tapaturmien ilmaantuvuudessa. Avioliitossa olevilla oli vähemmän tapaturmia kuin yksinelävillä. Myös heillä, jotka eivät koskaan ole olleet naimisissa oli vähemmän tapaturmia kuin eronneilla tai leskeksi jääneillä. Nuorten terveystapaturmien tutkimuksen mukaan nuorilla yhtenä tapaturman riskitekijänä oli eläminen ei-ydinperheessä (Mattila 2005, 59).

Hyyppä ja Mäki (1997) totesivat tutkimuksessaan eroja suomenkielisten ja ruotsinkielisten välillä tapaturmien ja onnettomuuksien aiheuttaman työkyvyttömyyden osalta. Pohjanmaan rannikkoseudulla suomenkielisen väestön keskuudessa tapaturmien ja onnettomuuksien aiheuttama työkyvyttömyys oli yleisempää kuin ruotsinkielisillä.

Alkoholin on todettu lisäävän tapaturmariskiä (mm. Plugge 2002, Cherpitel ym. 2004, Savola ym. 2005). Savolan ym. (2005) tekemän selvityksen mukaan sairaalan poliklinikalla tapaturman vuoksi hoidetuista 16-49 -vuotiaista potilaista noin puolella oli alkoholia veressään, miehillä hieman yleisemmin kuin naisilla. Samassa tutkimuksessa todettiin alkoholin lisäävänä erityisesti päänalueen vammoja. Yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa tehdystä haastattelututkimuksesta todettiin, että noin joka kymmenennessä tapaturmassa henkilö oli ollut alkoholin vaikutuksen alaisena (Sane ym. 1997).

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvata suomalaisten työikäisten (15-64-vuotiaiden) ei-kuolemaan johtaneita **kotitapaturmia** valtakunnallisesta Suomalaisten turvallisuus 2003 - uhritutkimusaineistosta. Pyrkimyksenä on tunnistaa väestöryhmiä ja tilanteita, joissa kotitapaturmien riski on korkea. Tutkimuksessa selvitetään kotitapaturmien ilmaantuvuutta eri väestöryhmissä, tilanteita, joissa kotitapaturmia tapahtuu yleisimmin sekä kotitapaturman vakavuutta.

Tutkimustehtävinä oli selvittää:

1. kotitapaturmien ilmaantuvuus eri väestöryhmissä (sukupuoli, ikä, ammattiryhmä, koulutus, siviilisääty, asuinalue, paikkakuntatyyppi ja asuntotyyppi) ja tilanteissa,
2. valittujen väestöryhmien yhteyksiä eri tapaturmatilanteisiin asunnossa tai vastaavassa rakennuksessa tai sen piha-alueilla sekä
3. ei-kuolemaan johtaneiden kotitapaturmien vakavuus.

5 TUTKIMUSAINEISTO JA MENETELMÄT

5.1 Aineiston hankinta

Suomalaisten turvallisuus –tutkimuksen perusjoukon muodostavat yli 15-vuotiaat suomalaiset, jotka eivät kuuluneet laitospöestöön. Lähtöotokseen Tilastokeskus poimi väestön keskus-tietojärjestelmästä yksinkertaisella satunnaisotannalla 10 105 yli 15-vuotiasta henkilöä. Tämä otosmenetelmä antaa jokaiselle perusjoukkoon kuuluvalla saman mahdollisuuden tulla vali-tuksi.

Suomalaisten turvallisuus –tutkimuksen aineiston keräys tehtiin maalis-toukokuussa ja elo-lokakuussa 2003 Tilastokeskuksen toimesta. Aineisto kerättiin tietokoneavusteisena puhelin-haastatteluna. Jos henkilöä ei tavoitettu puhelimitse, tavoiteltiin häntä käymällä hänen koto-naan. Tutkimus tehtiin Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen liitännäistutkimuksena. Työ-voimatutkimuksen kohteena olivat 15-74-vuotiaat suomalaiset, jotka eivät asuneet laitoksissa. Työvoimatutkimuksen otosta täydennettiin poimimalla lisäotos väestön keskusrekisteristä 75 vuotta täyttäneistä. Haastattelukielenä oli suomi tai ruotsi.

Tutkimuksen kysymykset koskivat tapaturman, väkivallan ja omaisuusrikosten kohteeksi jou-tumista viimeisen 12 kuukauden aikana sekä turvallisuuteen liittyviä asenteita. Haastatelluilta kysyttiin, olivatko he joutuneet liikennetapaturmiin, työtapaturmiin, kotitapaturmiin tai tapa-turmiin harrastusten yhteydessä tai muutoin vapaa-ajalla tai olivatko he joutuneet väkivallan tai omaisuusrikosten kohteeksi. Jos henkilö oli joutunut johonkin tapaturmaan tai väkivallan tai rikoksen kohteeksi, häneltä kysyttiin tarkemmin tästä tapahtumasta. Turvallisuusasenteita selvitettiin kysymällä kuinka huolissaan vastaajat olivat tapaturman tai väkivallan kohteeksi joutumisesta, mitä toimenpiteitä olivat tehneet välttääkseen rikoksen kohteeksi joutumisen ja mitä mieltä he olivat erilaisista turvallisuuteen liittyvistä väittämissä. Kyselylomake on liit-teenä. (Liite 1.)

Haastateltuja henkilöitä oli 8 163, joten vastausprosentti oli 81. Tutkimuksen aineistoon yh-distettiin keskeisimmät työvoimatutkimuksen tiedot, joita voitiin käyttää väestöryhmien muo-dostamisessa. Näitä tietoja ovat mm. siviilisääty, koulutusaste, ammattiasema, asuinmaakunta ja asuinlääni,

5.2 Aineiston rajaus ja kuvailu

Tähän tutkimukseen aineistosta rajattiin tutkimuksen kohteeksi työikäiset, 15-64-vuotiaat suomalaiset, lukuun ottamatta Ahvenanmaalla asuvia. Tämä rajasi tarkasteltavaan aineistoon 6623 henkilöä. Heistä miehiä oli 3209 (48,4 %) ja naisia 3414 (51,5 %). Vastausprosentit tutkimusryhmässä olivat miehillä 79,6 % ja naisilla 83,9 %. Aineisto on esitelty tarkemmin taulukossa 1.

Kotitapaturman uhreiksi määriteltiin henkilöt, jotka ilmoittivat saaneensa fyysisiä vammoja kotona tai muussa asunnossa tai sen piha-alueella. Tällaisia henkilöitä aineistossa oli yhteensä 376, heistä miehiä oli 187 ja naisia oli 189.

Taulukko 1. Tutkimusaineisto. Mies- ja naisvastaajat iän, ammattiryhmän, siviilisäädyn, asuinalueen, paikkakuntatyyppin ja asuntotyyppin mukaan.

Muuttuja	Miehet (n= 3209)		Naiset (n=3414)		Yhteensä (n=6623)	
	f	(%)	f	(%)	f	(%)
Ikä						
15-19 vuotta	306	(9,5)	344	(10,1)	650	(9,8)
20-24 vuotta	307	(9,6)	318	(9,3)	625	(9,4)
25-29 vuotta	306	(9,5)	338	(9,9)	644	(9,7)
30-34 vuotta	296	(9,2)	307	(9,0)	603	(9,1)
35-39 vuotta	342	(10,7)	344	(10,1)	686	(10,4)
40-44 vuotta	304	(9,5)	357	(10,5)	661	(10,0)
45-49 vuotta	338	(10,5)	351	(10,3)	689	(10,4)
50-54 vuotta	416	(13,0)	360	(10,5)	776	(11,7)
55-59 vuotta	342	(10,7)	389	(11,4)	731	(11,0)
60-64 vuotta	252	(7,9)	306	(9,0)	558	(8,4)
Koulutusaste						
Perusaste	951	(29,6)	897	(26,3)	1848	(27,9)
Keskiaste	1418	(44,2)	1442	(42,2)	2860	(43,2)
Korkea-aste	790	(24,6)	1017	(29,8)	1807	(27,3)
Ei tietoa	50	(1,6)	58	(1,7)	108	(1,6)
Ammattiryhmä						
Ylemmät toimihenkilöt	561	(17,5)	466	(13,6)	1027	(15,5)
Alemmat toimihenkilöt	420	(13,1)	1174	(34,4)	1594	(24,1)
Työntekijät	1048	(32,7)	511	(15,0)	1559	(23,5)
Maatalousyrittäjät	83	(2,6)	46	(1,3)	129	(1,9)
Muut yrittäjät	217	(6,8)	102	(3,0)	319	(4,8)
Opiskelijat	319	(9,9)	357	(10,5)	676	(10,2)
Eläkeläiset	328	(10,2)	370	(10,8)	698	(10,5)
Muut	233	(7,3)	388	(11,4)	621	(9,4)
Siviilisääty						
Naimaton	1072	(33,4)	939	(27,5)	2011	(30,4)
Avio- tai avoliitossa	1932	(60,2)	2144	(62,8)	4076	(61,5)
Eronnut	189	(5,9)	266	(7,8)	455	(6,9)
Leski	14	(0,4)	63	(1,8)	77	(1,2)
Ei tietoa	2	(0,1)	2	(0,1)	4	(0,1)
Asuinalue						
Etelä-Suomen lääni	1191	(37,1)	1388	(40,7)	2579	(38,9)
Länsi-Suomen lääni	1196	(37,3)	1210	(35,4)	2406	(36,3)
Itä-Suomen lääni	396	(12,3)	394	(11,5)	790	(11,9)
Oulun lääni	307	(9,6)	329	(9,6)	636	(9,6)
Lapin lääni	119	(3,7)	93	(2,7)	212	(3,2)
Paikkakuntatyyppi						
Maaseudun haja-	751	(23,4)	689	(20,2)	1440	(21,7)
Taajama tai asutuskeskus	708	(22,1)	802	(23,5)	1510	(22,8)
Kaupunkilähiö tai esikau-	1351	(42,1)	1408	(41,2)	2759	(41,7)
Kaupungin keskusta	390	(12,2)	505	(14,8)	895	(13,5)
Ei tietoa	9	(0,3)	10	(0,3)	19	(0,3)
Asuntotyyppi						
Omakotitalo	1649	(51,4)	1527	(44,7)	3176	(48,0)
Paritalo	105	(3,3)	92	(2,7)	197	(3,0)
Rivitalo	414	(12,9)	539	(15,8)	953	(14,4)
Kerrostalo	998	(31,1)	1220	(35,7)	2218	(33,5)
Muu rakennus	35	(1,1)	24	(0,7)	59	(0,9)
Ei tietoa	8	(0,2)	12	(0,4)	20	(0,3)

5.3 Muuttujien kuvailu

5.3.1 Väestöryhmiä kuvaavat muuttajat

Väestöryhmiä kuvaaviksi muuttujiksi valittiin sukupuoli, ikä, siviilisäätö, koulutus, ammattiasema, asuinalue, paikkakuntatyyppi ja asuntotyyppi. Koulutus ja ammattiasema kuvaavat sosioekonomista asemaa.

Sukupuolten välisiä eroja tullaan vertaamaan sekä omana tunnuslukuna että tarkastelemaan muita väestöryhmiä erikseen miesten ja naisten osalta. Eri ikäryhmiä pyrittiin yhdistämään siten, että kustakin ryhmästä tulisi mahdollisimman yhtenäinen ja kukin ryhmä toimisi mahdollisimman mielekkäänä sosiaalista elämää kuvaavana elämänvaiheena. Kuitenkaan aineisto ei mahdollista hyvin yksityiskohtaista jaottelua. Koska alle 20-vuotiaat vastaajat elävät vielä nuoruusvaihetta, johon saattaa liittyä uhmakas ja itsepäinen käyttäytyminen, vaikka toisaalta jo runsaasti aikuisiän vaatimuksia (Turunen 2005) ja heistä ammattiasemamuuttujan mukaan suurin osa (64,8 %) on opiskelijoita, on 15-19 -vuotiaat määritelty omaksi ryhmäkseen. Tämä ikäryhmä käsittää siis vain viisi ensimmäistä ikävuotta aineistoon vastanneista. Seuraavassa neljässä ikäryhmässä kuhunkin ryhmään kuuluu henkilöitä kymmenen vuoden ikävälillä (20-29 -vuotiaat, 30-39 -vuotiaat, 40-49 -vuotiaat, 50-59 -vuotiaat). Viimeisen ikäryhmän muodostavat 60-64 -vuotiaat. He poikkeavat nuoremmista ikäryhmistä siinä, että eläkkeellä olevien osuus on huomattavasti suurempi 60 vuotta täyttäneillä kuin muilla ikäryhmillä. Eläkkeellä oli yli puolet (64,6 %) tästä ikäryhmästä. Eläkkeellä olevien voidaan olettaa viettävän enemmän aikaa kotona, joka lisää kotitapaturmien riskiaikaa.

Käytettävä siviilisäätö -muuttuja on rakennettu aineistosta siten, että se kuvaa mahdollisimman hyvin sitä, eläkö henkilö parisuhteessa (avo- tai avioliitossa) vai yksin (naimaton) ja onko hän aiemmin elänyt parisuhteessa (eronnut, leski). Jaottelu perustuu haastatellun itse ilmoittamaan tietoon siviilisäädystään.

Koulutusta koskeva muuttuja on muodostettu kahden erillisen koulutusta koskevan tiedon perusteella. Haastattelussa kysyttiin vastaajan peruskoulutustietoa: ”oletteko suorittanut kansakoulun, peruskoulun tai ylioppilastutkinnon?”. Toisena tietolähteenä oli henkilötunnuksen mukaan tutkintorekisteristä haettu tieto vastaajan viimeisimmästä tutkinnosta. Näiden muuttujien perusteella muodostettiin kolmeloukkainen koulutus -muuttuja: perusasteen, keskiasteen

ja korkea-asteen koulutus. Perusasteen koulutuksen suorittaneiksi luokiteltiin henkilöt, jotka ilmoittivat suorittaneensa pelkästään kansakoulun, peruskoulun tai keskikoulun ja heidän mahdollinen ammatillinen koulutus oli alempi kuin keskiasteen koulutus, esim. ammattikurssi tai työpaikkakoulutus. Keskiasteen koulutuksen suorittaneiksi luokiteltiin henkilöt, joiden osalta tutkintorekisterissä oleva koulutustieto oli luokiteltu keskiasteen tutkinnoksi ja ne ylioppilastutkinnon suorittaneet, joilla ei ollut ammattitutkintoa tai ammattitutkinto oli alempi kuin keskiasteen koulutus. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiksi luokiteltiin tutkintorekisteritiedon perusteella kaikki, joiden koulutusaste oli alin korkea-aste tai sitä korkeampi.

Ammattiasemaa kuvaavat tiedot Tilastokeskus on yhdistänyt aineistoon haastatellun henkilötunnuksen perusteella. Ammattiasema luokitellaan seuraavasti: 1) ylempi toimihenkilö, 2) alempi toimihenkilö, 3) työntekijä, 4) maatalousyrittäjä, 5) muu yrittäjä, 6) opiskelija, 7) eläkeläiset (työkyvyttömyyseläkkeellä, iän tai työvuosien perusteella eläkkeellä olevat) ja 8) muut (hoitaa omaa taloutta, varusmiehet, pitkäaikaistyöttömät, palkatta perheenjäsenen yrityksessä jne.).

Myös asuinpaikkaa Suomessa määrittelevän tiedon Tilastokeskus on liittänyt aineistoon haastatellun henkilötunnuksen perusteella. Läänitasoa tarkempaa kuvausta aineisto ei mahdollista tässä tutkimuksessa. Paikkakuntatyyppiä ja asuntotyyppiä kysyttiin haastatelluilta (Liite 1, kysymys 36 ja 35).

5.3.2 Tapaturmatapahtuma

Kotitapaturmissa vammoja saaneet on määritelty siten, että vastaaja on itse ilmoittanut tapaturmatapahtuman aiheuttaneen fyysisen vamman (kysymys 7V4: ”Oletteko viimeisen 12 kuukauden aikana saanut vammoja omassa asunnossa, loma-asunnossa, kesämökillä, jossain muussa asunnossa tai asunnon pihassa sattuneessa kotitapaturmassa?” ja kysymys KOT02: ”Mikä oli vakavin tapaturmasta aiheutunut vamma?”) (Liite 1) Lisäksi lääkäriissä tai ensiapuvastaanotolla käynnin tai sairaalahoitoa vaatinut tai sairauslomapäiviä tai haittapäiviä aiheuttanut kotitapaturma on luokiteltu vamman aiheuttaneeksi, vaikka vastaaja ei olisi osannut kertoa vamman laadusta.

Haastatelluilta kysyttiin kuinka monta kertaa he olivat joutuneet tapaturmaan. Tämän tiedon perusteella on muodostettu kotitapaturman toistumista kuvaava muuttuja, jossa tapaturmakerat ilmoitetaan kolmiluokkaisena: 1) yksi tapaturma, 2) kaksi tapaturmaa ja 3) enemmän kuin kaksi tapaturmaa. Kunkin tapaturmalajin osalta kysyttiin enintään kolmesta viimeksi sattuneen tapaturman osalta tarkempia tietoja tapaturmatapahtumasta ja sen seurauksista. Siksi aineistossa on tietoja korkeintaan kolmesta kotitapaturmasta kutakin vastaajaan kohden.

Tapaturmatapahtumaa kuvaavia muuttujia ovat: 1) tapaturmaa edeltänyt tekeminen (kysymys KOT02B: ”Mitä teitte kotitapaturman sattuessa?”) ja 2) vahinkotapahtuma (kysymys KOT01: ”Miten teille kolme viimeksi sattunutta kotitapaturmaa tapahtuivat?”) Vahinkotapahtumaa kuvaava muuttuja on aineistossa luokiteltu yhdeksään luokkaan seuraavasti: 1) kaatuminen, 2) liukastuminen, 3) putoaminen alemmalle tasolle, 4) terävään esineeseen osuminen, 5) törmäys esineeseen, 6) puristuminen tai takertuminen, 7) äkillinen liike, 8) lämpötila, polttaminen kuumalla ja 9) muu/ei tietoa. Lisäksi on kysymys alkoholin vaikutuksen alaisena oleminen (kysymys KOT14: ”Olitteko alkoholin vaikutuksen alaisena tapaturman sattuessa?”). (Liite 1.)

5.3.3 Tapaturman seuraukset

Kotitapaturmasta aiheutunutta vammaa mitattiin tapaturman aiheuttaneen vakavimman vamman (kysymys KOT02) ja loukkaantuneen kehonosan mukaan (kysymys KOT02A). Loukkaantunut kehonosaa kuvaava muuttuja on luokiteltiin neljään luokkaan: 1) pään alue, 2) kädet, 3) keskikeho ja 4) jalat. Vamman vakavuuden mittareina käytettiin saatua hoitoa, aiheutuneita haattapäiviä sekä aiheutuneita sairauslomaa. Hoidon tarvetta kysyttiin kahdella kysymyksellä (kysymys KOT06 ja KOT08). Kummankin kysymyksen osalta kirjattiin vain vaativin hoito. Haattapäivät tarkoittavat päiviä, jolloin tutkittavan oli vaikeaa tai mahdotonta selvitä tavanomaisista päivittäisistä tehtävistä ja toimista (kysymys KOT11) sekä sairaalapäiviä. Haattapäivä –muuttujaa on käytetty kaksiluokkaisena, jolloin kotitapaturmaan joutuneella joko oli haattapäiviä tai ei ollut niitä. Sairausloman pituus kirjattiin työstä poissaolopäivien lukumäärän mukaan (kysymys KOT12) (liite 1.)

5.4 Aineiston analyysi

Kotitapaturmissa vammoja saaneita henkilöitä kuvataan frekvenssi- ja prosenttijakaumien avulla. Taustamuuttujien yhteyttä kotitapaturmaan analysoitiin ristiintaulukoinnin avulla. Aineiston analyysi suoritettiin SPSS 13.0.1 for Windows tilastoanalysointiohjelman avulla, jonka jälkeen Microsoft Excel –taulukko-ohjelmassa on laskettu tapaturmien ilmaantuvuus. Jokaisessa väestöryhmässä tapaturmien ilmaantuvuus on laskettu erikseen miehillä ja naisilla tapaturmatapahtumina tuhatta henkilövuotta kohden.

Tapaturman suhteellista riskiä eri väestöryhmien välillä kuvaava ristitulosuhte (OR) ja sen 95 % luottamusväli on määritelty logistisella regressioanalyysillä. Kustakin väestöryhmää kuvaavasta muuttajasta on yksi väestöryhmä valittu referenssi/viite ryhmäksi. Logistinen regressioanalyysi suoritettiin SPSS 13.0.1 for Windows tilastoanalysointiohjelman avulla.

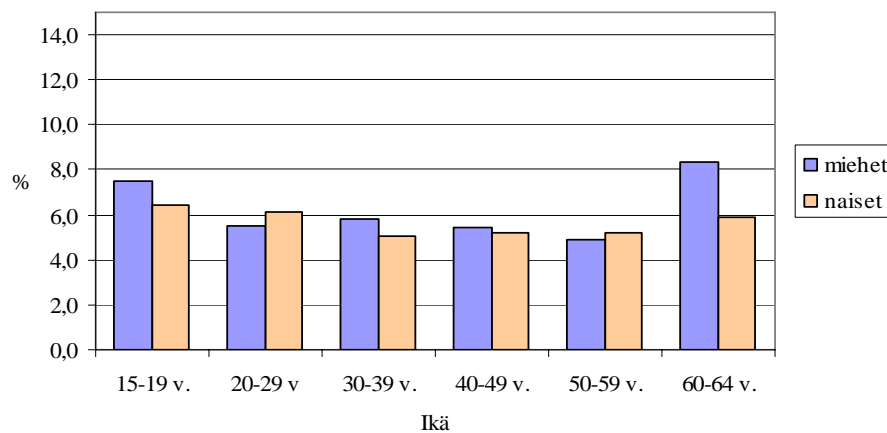
6 TULOKSET

Tässä luvussa kuvataan **kotitapaturmien** yleisyyttä työikäisessä väestössä väestöryhmittäin sekä eroja väestöryhmien välillä niin tapahtumaan joutuneilla henkilöillä kuin tapaturmien ilmaantuvuudessa. Kappaleessa 6.1 tuloksissa on tilastoyksikkönä **henkilö**. Tuloksissa tarkastellaan henkilöitä, jotka ovat saaneet vammoja tapaturmissa ainakin kerran kyselyä edeltäneen vuoden aikana. Kappaleessa 6.2 on tilastoyksikkönä **tapaturmatapahtuma**. Tapaturmatapahtumien määrää tarkastellaan eri väestöryhmissä ja tulokset ilmoitetaan tapaturmien ilmaantuvuutena eli kuinka monta tapaturmatapahtumaa oli kyseisessä väestöryhmässä tuhatta henkilövuotta kohden (x tapaturmaa/1000 hv.)

6.1 Kotitapaturmissa vammoja saaneet henkilöt eri väestöryhmissä

6.1.1 Vammoja saaneiden henkilöiden osuus iän ja sukupuolen mukaan

Kyselyyn vastanneista miehistä 187 (5,8 %) ja naisista 189 (5,5 %) ilmoitti saaneensa fyysisiä vammoja kotitapaturmissa ainakin kerran viimeisen 12 kuukauden aikana. Kotitapaturmissa vammoja saaneiden osuus oli miehillä suurin 60-64 -vuotiaiden ikäryhmässä ja toiseksi suurin 15-19 -vuotiaiden ikäryhmässä. Miehillä vammoja saaneiden osuus vaihteli eri ikäryhmissä välillä 4,9 – 8,3 %. Naisilla kotitapaturmissa vammoja saaneiden osuus oli suurin 15-19 -vuotiaiden ryhmässä. Naisilla erot eri ikäryhmien välillä olivat hyvin pieniä, prosenttiosuudet vaihtelivat välillä 5,1 - 6,4 %. (kuvio 7.)

Kuvio 7. Kotitapaturmissa vammoja ilmoittaneiden henkilöiden prosenttiosuudet eri ikäryhmissä naisilla ja miehillä. (miehet: n=3209, naiset:n=3414)

6.1.2 Tapaturmissa vammoja saaneiden henkilöiden tapaturmakerrat

Suuri enemmistö (83,8 %) kotitapaturmissa vammoja ilmoittaneista oli joutunut kotitapaturmaan vain kerran vuoden aikana. Noin joka kymmenes ilmoitti joutuneensa kotitapaturmaan kahdesti ja noin joka viidestoista ilmoitti joutuneensa kotitapaturmaan useammin kuin kahdesti. Kahden vastaajan osalta ei ollut käytettävissä tietoa tapaturmien määrästä.

Miehillä kotitapaturmien toistuminen samalla henkilöllä oli yleisintä 20-29 -vuotiaiden ikäryhmässä ja toiseksi yleisintä 15-19 -vuotiaiden ikäryhmässä. Näissä ikäryhmissä reilu neljännes ilmoitti saaneensa vammoja kotitapaturmissa useammin kuin yhden kerran. Naisilla kotitapaturmien toistuminen samalla henkilöllä oli yleisintä 20 – 29 -vuotiaiden ja 30- 39-vuotiaiden ikäryhmissä. Myös heistä runsas neljännes oli saanut vammoja kotitapaturmissa useammin kuin kerran. (Taulukko 2.) Tapaturmatapahtumia miehillä oli yhteensä 226 ja täsmälleen saman verran (226) tapaturmatapahtumia oli naisilla.

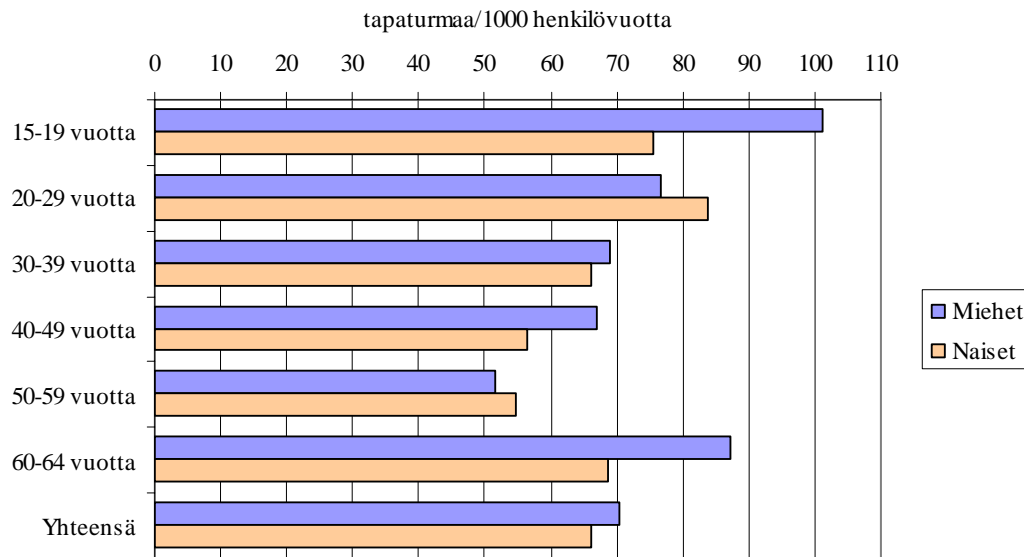
Taulukko 2. Kotitapaturmissa vammoja saaneet miehet ja naiset tapaturmakertojen mukaan. Henkilöiden lukumäärä.

		Tapaturmakerrat (%)			Ei tietoa	Henkilöitä yhteensä
		1	2	>2		
Miehet	15-19 vuotta	17 (73,9)	2 (8,7)	4 (17,4)	-	23 (100)
	20-29 vuotta	24 (70,6)	6 (17,6)	4 (11,8)	-	34 (100)
	30-39 vuotta	31 (83,8)	5 (13,5)	1 (2,7)	-	37 (100)
	40-49 vuotta	29 (82,9)	2 (5,7)	3 (8,6)	1 (2,9)	35 (100)
	50-59 vuotta	35 (94,6)	1 (2,7)	1 (2,7)	-	37 (100)
	60-64 vuotta	20 (95,2)	1 (4,8)	-	-	21 (100)
	Yhteensä	156 (83,4)	17 (9,1)	13 (7,0)	1 (0,5)	187 (100)
Naiset	15-19 vuotta	19 (86,4)	2 (9,1)	1 (4,5)	-	22 (100)
	20-29 vuotta	29 (72,5)	4 (10,0)	7 (17,5)	-	40 (100)
	30-39 vuotta	24 (72,7)	8 (24,3)	1 (3,0)	-	33 (100)
	40-49 vuotta	35 (94,6)	1 (2,7)	1 (2,7)	-	37 (100)
	50-59 vuotta	37 (94,8)	-	1 (2,6)	1 (2,6)	39 (100)
	60-64 vuotta	15 (83,3)	3 (16,7)	-	-	18 (100)
	Yhteensä	159 (84,1)	18 (9,5)	11 (5,8)	1 (0,6)	189 (100)

6.2 Kotitapaturmien ilmaantuvuus väestöryhmittäin

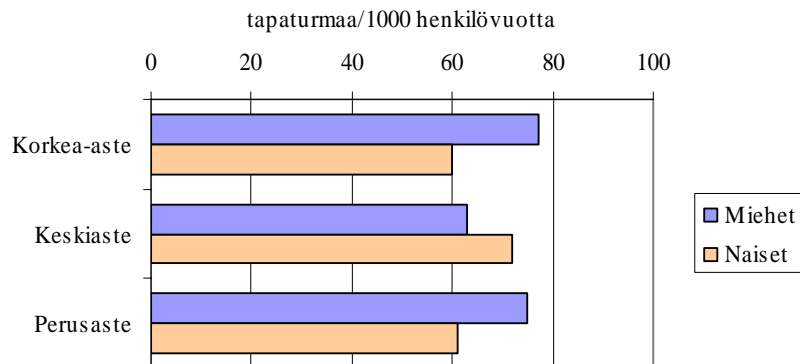
Miehillä kotitapaturmien ilmaantuvuus oli 70 tapaturmaa/1000 henkilövuotta, **naisilla** 66 tapaturmaa/1000 hv. **Ikäryhmittäin** tarkasteltuna miehillä tapaturmien ilmaantuvuus oli suurinta 15-19 -vuotiaiden ikäryhmässä (101/1000 hv) ja naisilla 20-29 -vuotiaiden ikäryhmässä

(84 /1000 hv). Vähäisintä kotitapaturmien ilmaantuvuus oli sekä miehillä että naisilla 50-59 –vuotiaiden ikäryhmissä (miehillä 51 ja naisilla 55). (Kuvio 8.)

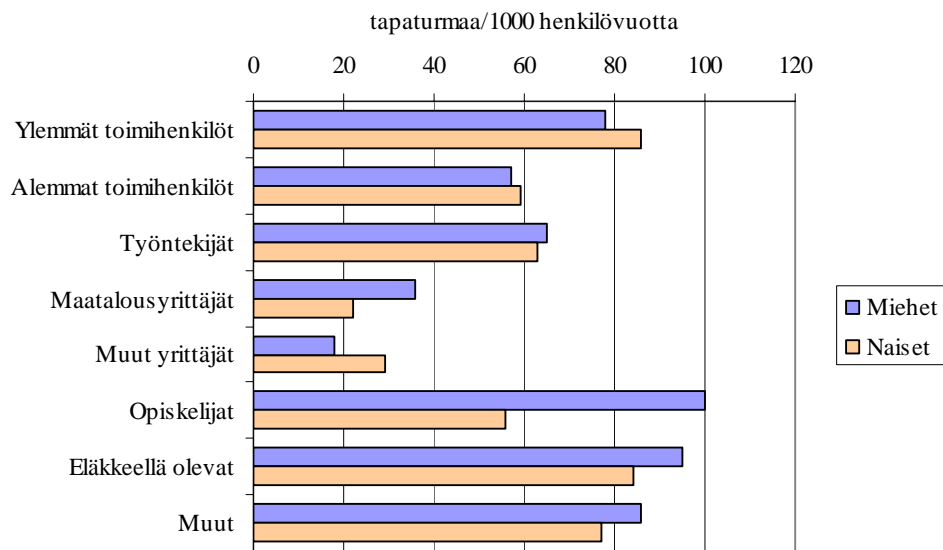
Kuvio 8. Kotitapaturmien ilmaantuvuus (tapaturmaa/ 1000 henkilövuotta) eri ikäryhmissä miehillä ja naisilla. Tilastoyksikkönä tapaturmatapahtuma.

Erot kotitapaturmien ilmaantuvuudessa **koulutusasteen** mukaan olivat varsin vähäiset. Miesten ja naisten välinen ero on suurin korkea-asteen koulutuksen saaneilla. Keskiasteen koulutuksen saaneilla kotitapaturmien ilmaantuvuus oli miehillä pienempi ja naisilla suurempi kuin korkea-asteen tai vain perusasteen koulutuksen saaneilla. Neljän miehille sattuneen ja kuuden naisille sattuneen kotitapaturman osalta ei ollut tietoa uhrin koulutuksesta. (Kuvio 9.)

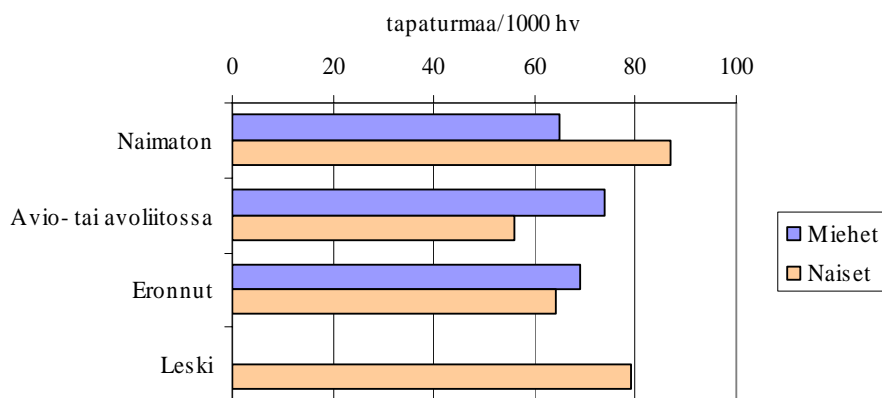
Kuvio 9. Kotitapaturmien ilmaantuvuus (tapaturmaa/ 1000 henkilövuotta) koulutusasteen mukaan miehillä (n=222) ja naisilla (n=220). Tilastoyksikkönä tapaturmatapahtuma.

Kotitapaturmien ilmaantuvuus vaihteli eri **ammattiaseman** mukaisten ryhmien välillä (kuvio 10). Maatalousyrittäjät ja muut yrittäjät erosivat muista ammattiryhmistä selvästi. Heillä tapaturmien ilmaantuvuus oli vähäisempää kuin muilla. Miehillä tapaturmien ilmaantuvuus oli yleisintä opiskelijoilla (100/1000 hv) ja eläkkeellä olevilla. (95/1000 hv). Naisista kotitapaturmien aiheuttamia vammoja ilmoittivat eniten ylemmät toimihenkilöt (86/1000 hv) ja eläkkeellä olevat (84/1000 hv). Opiskelijanaisilla kotitapaturmien ilmaantuvuus oli hieman vähäisempää kuin naisilla keskimäärin. (Kuvio 10.)

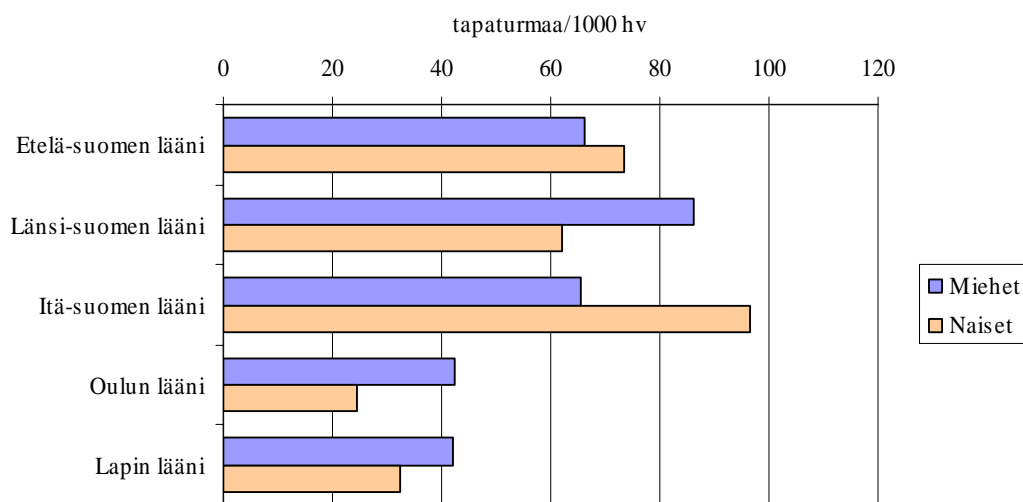
Kuvio 10. Kotitapaturmien ilmaantuvuus (tapaturmaa/ 1000 henkilövuotta) ammattiaseman mukaan miehillä ja naisilla. Tilastoyksikkönä tapaturmatapahtuma.

Siviilisäädyn mukaan tarkasteltuna voidaan todeta, että parisuhteessa elävillä miehillä kotitapaturmat olivat hieman yleisempiä ja parisuhteessa elävillä naisilla harvinaisempia kuin yksin elävillä. Sukupuolten väliset erot tapaturmien ilmaantuvuudessa ovat suurimmat naimattomilla. (Kuvio 11).

Kuvio 11. Kotitapaturmien ilmaantuvuus (tapaturmaa/ 1000 henkilövuotta) siviilisäädyn mukaan miehillä ja naisilla. Tilastoyksikkönä tapaturmatapahtuma.

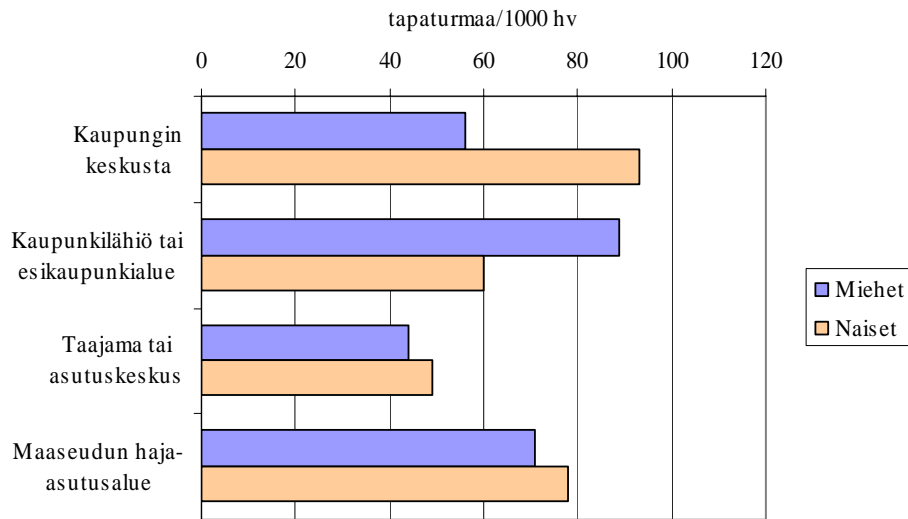
Kotitapaturmien ilmaantuvuudessa voidaan todeta eroja **eri puolilla Suomea asuvien** välillä. Pohjois-Suomessa asuvilla kotitapaturmia oli selvästi vähemmän kuin muualla Suomessa asuvilla. Itä-Suomen läänissä asuvilla naisilla kotitapaturmien ilmaantuvuus (96/1000 hv) oli nelinkertainen verrattuna Oulun läänissä asuviin naisiin (24/1000 hv) ja kolminkertainen verrattuna Lapin läänissä asuviin naisiin (32/1000 hv). Miehillä kotitapaturmien ilmaantuvuus oli yleisintä Länsi-Suomen läänissä (86/1000 hv). Länsi-Suomen läänissä asuvilla miehillä kotitapaturmat olivat kaksi kertaa yleisempiä kuin pohjoissuomalaisilla miehillä. (Kuvio 12.)

Kuvio 12. Kotitapaturmien ilmaantuvuus (tapaturmaa/ 1000 henkilövuotta) lääneittäin miehillä ja naisilla. Tilastoyksikkönä tapaturmatapahtuma.

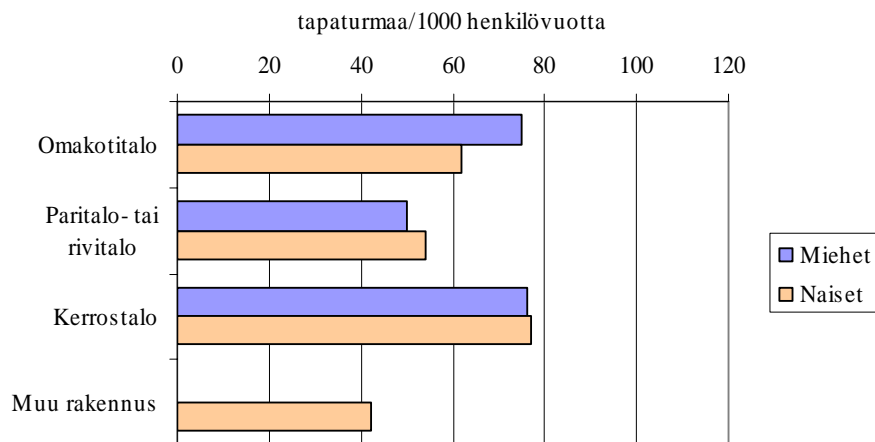
Paikkakuntatyyppin mukaan tarkasteltuna voidaan todeta, että kotitapaturmat olivat yleisimpiä kaupungin keskustassa asuvilla naisilla (93/1000 hv) ja kaupunkilähiöissä tai esikaupunki-

alueilla asuvilla miehillä (89/1000 hv). Keskimääräistä vähäisempää kotitapaturmien ilmaantuvuus oli taajamassa tai asutuskeskuksissa asuvilla. (Kuvio 13.)

Kuvio 13. Kotitapaturmien ilmaantuvuus (tapaturmaa/ 1000 henkilövuotta) asuinalueen mukaan miehillä ja naisilla. Tilastoyksikkönä tapaturmatapahtuma.

Asuntotyyppin mukaan tarkasteltuna pari- tai rivitalossa asuvilla kotitapaturmien ilmaantuvuus oli keskimääräistä vähäisempää sekä miehillä että naisilla. Kerrostalossa asuvilla naisilla tapaturmien ilmaantuvuus oli keskimääräistä suurempaa. (Kuvio 14.) Kotitapaturmissa vammoja saaneista naisista yksi ilmoitti asuvansa muussa rakennuksessa kuin omakoti-, rivi-, pari- tai kerrostalossa.

Kuvio 14. Kotitapaturmien ilmaantuvuus (tapaturmaa/ 1000 henkilövuotta) asuntotyyppin mukaan miehillä (n=226) ja naisilla (n=226). Tilastoyksikkönä tapaturmatapahtuma.

6.3 Kotitapaturmasta aiheutunut vamma, sen laatu ja hoito

6.3.1 Tapaturman aiheuttama vamma

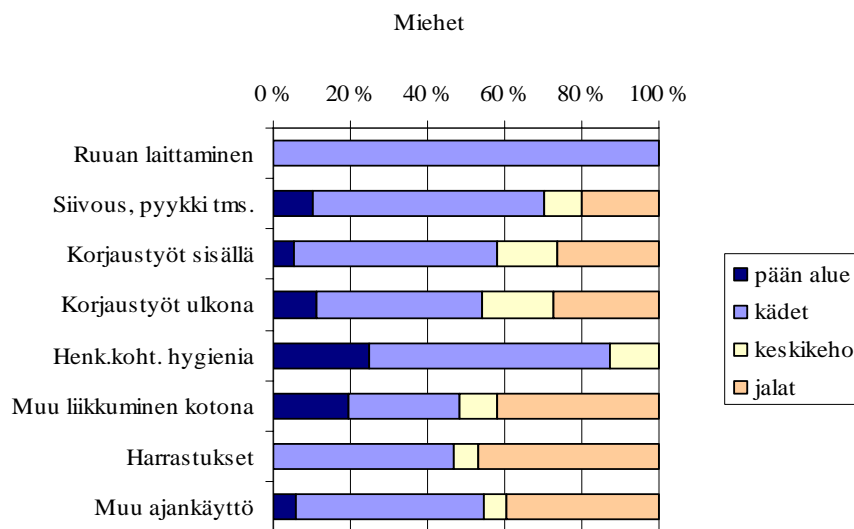
Tyypillisimmät kotitapaturmista aiheutuneet vammat olivat miehillä 1) haavat ja 2) nyrjähdys, venähdys tai revähdys. Naisilla tyypillisimpiä vammoja olivat 1) palovammat ja 2) mustelmat tai ruhjeet. Kotitapaturmista aiheutuneet vammat vaihtelivat sen mukaan mitä tehdessä kotitapaturma tapahtui. Ruuan laitossa, siivotessa ja vaatehuollossa aiheutuneita vammoja olivat tavallisimmin palovammat ja haavat. Korjaustöissä sisällä aiheutuneita vammoja olivat tyypillisimmin palovammat ja mustelmat tai ruhjeet. Ulkona korjaustöissä aiheutui monenlaisia vammoja, joista tavallisimpia olivat 1) mustelmat tai ruhjeet, 2) nyrjähdykset, venähdykset tai revähdykset sekä 3) haavat. Henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtimisen yhteydessä aiheutuneista vammoista reilu puolet oli palovammoja. Muun kotona liikkumisen yhteydessä aiheutuneet vammat olivat tyypillisimmin 1) luunmurtumia, 2) mustelmia tai ruhjeita sekä 3) nyrjähdyksiä, venähdyksiä ja revähdyksiä. Sekä kotona suoritettujen harrastustoimien että muuan ajankäytön yhteydessä aiheutuneiden tapaturmien tyypillisimmät vammat olivat nyrjähdyksiä, venähdyksiä tai revähdyksiä. (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Kotitapaturmista aiheutuneet vammat (prosenttiosuus, %) tapaturmaa edeltäneen tekemisen mukaan miehillä ja naisilla.

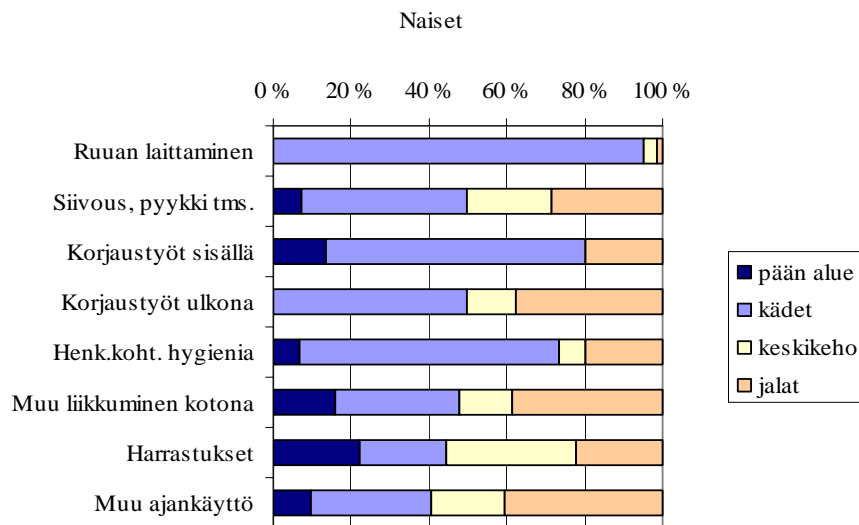
	Vakavin vamma	Ruuan laittaminen	Siivous, pyykki ym.	Korjaukset sisällä	Korjaukset ulkona	Henk. koht. hygienia	Muu liik-kuminen kotona	Harrastukset	Muu ajan-käyttö	Ei tietoa	Yhteensä
Miehet	aivotärähdys	-	-	-	-	-	-	-	3,0	-	0,4
	nyrjähdys, venähdys, revähdys	-	30	15,8	22,9	12,5	16,1	33,3	45,5	-	23,7
	mustelmia tai ruhjeita	-		31,6	18,6	12,5	19,4	6,7	9,1	-	13,8
	haavoja	47,8	60	21,1	20,0	25,0	22,6	23,3	21,2	-	25,9
	luunmurtumia	4,3	10	5,3	11,4	-	35,5	20,0	15,2	-	14,7
	vamma ham-paisiin	-	-	-	1,4	-	-	-	3,0	-	0,9
	jokin sisäinen vamma	-	-	5,3	1,4	-	-	-	-	-	0,9
	palovamma	43,5	-	10,5	7,1	50,0	3,2	10,0	-	-	11,2
	silmävamma	-	-	-	5,7	-	-	-	-	-	1,8
	muu vamma	4,3	-	10,5	11,4	-	3,2	6,7	3,0	-	6,7
	Yhteensä	100 (n=23)	100 (n=11)	100 (n=20)	100 (n=70)	100 (n=8)	100 (n=31)	100 (n=30)	100 (n=33)	-	100 (n=226)
Naiset	aivotärähdys	-	3,6	-	-	-	-	-	-	-	0,4
	nyrjähdys, venähdys, revähdys	-	10,7	6,7	12,5	6,7	27,3	55,6	16,3	100,0	13,9
	mustelmia tai ruhjeita	1,7	21,4	20,0	50,0	13,3	27,3		34,9	-	19,3
	Haavoja	36,7	3,6	13,3	25,0	6,7	9,1	11,1	7,0	-	16,1
	luunmurtumia	-	14,3	-	12,5	6,7	27,3	22,2	20,9	-	13,0
	vamma ham-paisiin	-	-	-	-	-	-	-	2,3	-	0,4
	jokin sisäinen vamma	-	-	-	-	-	-	-	4,7	-	0,9
	palovamma	58,3	35,7	60,0	-	53,3	2,3	-	2,3	-	28,7
	silmävamma	-	-	-	-	-	-	11,1	-	-	0,4
	muu vamma	3,3	10,7	-	-	13,3	6,8	-	11,6	-	6,7
	Yhteensä	100 (n=60)	100 (n=29)	100 (n=15)	100 (n=9)	100 (n=15)	100 (n=44)	100 (n=9)	100 (n=43)	100 (n=2)	100 (n=226)

6.3.2 Vammautunut kehonosa

Noin puolet (50,4 %) miehistä ja reilu puolet (54,7 %) naisista ilmoitti saaneensa kotitapaturmissa vammoja käsien alueelle. Toiseksi yleisimmin kotitapaturmat aiheuttivat vammoja jalkoihin. Ruokaa laitettaessa aiheutuneet tapaturmat aiheuttivat vammoja lähes yksinomaan käsissä. Muun kotona liikkumisen yhteydessä tapaturmat aiheuttivat tavallisimmin vammoja jalkoihin. Miehillä myös harrastuksissa aiheutui vammoja tyypillisimmin jalkoihin. Vammautuneesta kehonosaa kuvaavat tulokset tapaturmaa edeltäneen tekemisen mukaan miehillä ja naisilla on esitetty kuvioissa 15 ja 16.

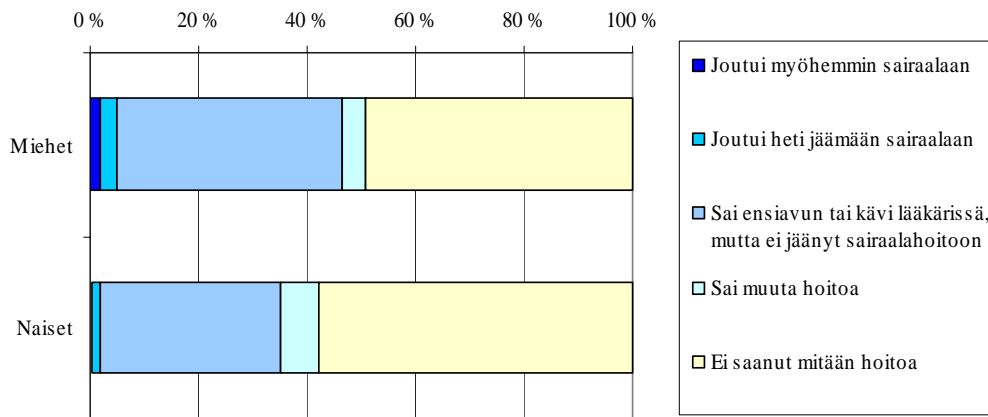
Kuvio 15. Kotitapaturmissa loukkaantunut kehonosa tapaturmaa edeltäneen tekemisen mukaan miehillä. Tilastoyksikkönä tapaturmatapahtuma (n=224).

Kuvio 16. Kotitapaturmissa loukkaantunut kehonosa tapaturmaa edeltäneen tekemisen mukaan naisilla. Tilastoyksikkönä tapaturmatapahtuma (n=223).

6.3.3 Hoidon tarve ja saatu hoito

Kotitapaturmissa vammoja saaneista miehistä vajaa puolet ja naisista reilu puolet ei saanut mitään sairaanhoitoa tapaturman jälkeen. Miehistä noin 42 % ja naisista noin 33 % sai ensiavun tai kävi lääkärissä, mutta ei jäänyt sairaalahoitoon. Sairaalahoitoon joko välittömästi tai myöhemmin joutui noin 5 % vammoja saaneista miehistä ja noin 2 % vammoja saaneista naisista. (Kuvio 17 ja taulukko 4.)

Kuvio 17. Kotitapaturmissa aiheutuneiden vammojen hoito (prosenttiosuus) miehillä (n=226) ja naisilla (n=224).

Eniten hoidon tarvetta aiheuttivat miehillä henkilökohtaisen hygienian ja muun kotona liikkumisen yhteydessä aiheutuneet tapaturmat. Naisilla eniten hoidon tarvetta aiheuttivat ulkona korjaustöissä ja harrastuksissa aiheutuneet kotitapaturmat. Yleisin ilmoitettu hoito oli ensiavussa tai lääkärin vastaanotolla saatua. Muun kotona liikkumisen yhteydessä tapahtuneet tapaturmat johtivat yleisimmin sairaalahoitoon joko välittömästi tai myöhemmin. Ruuanlaittamisen yhteydessä tapahtuneet tapaturmat aiheuttivat prosenttiosuudeltaan vähiten hoitoa tarvitsevia vammoja sekä miehillä että naisilla. (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Kotitapaturmissa aiheutuneiden vammojen hoito (prosenttiosuus) tapaturmaa edeltäneen tekemisen mukaan miehillä ja naisilla. Tilastoyksikkönä tapaturmatapahtuma (n=450)

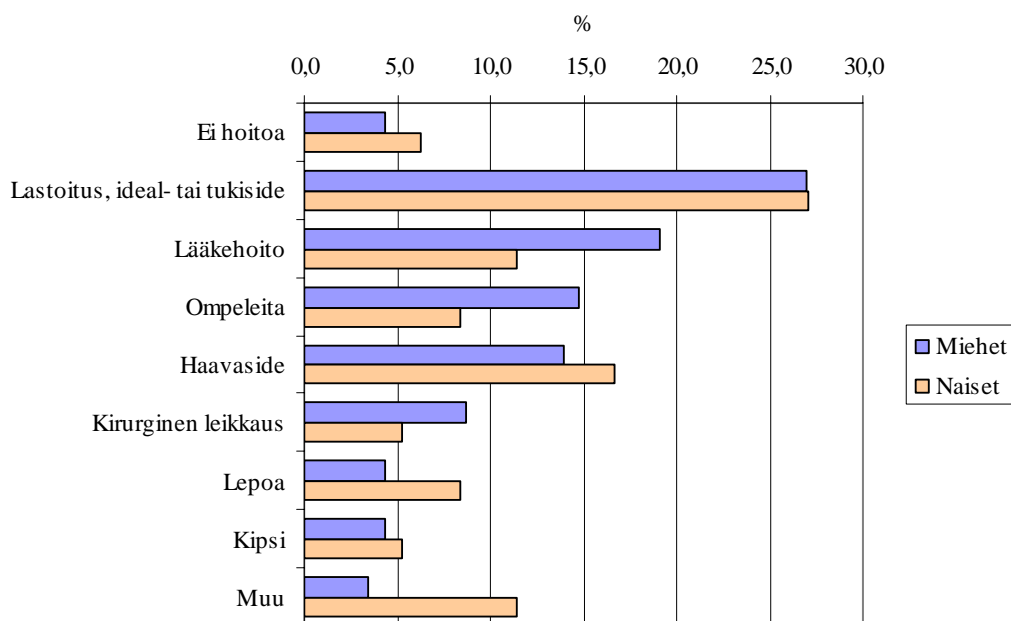
	Saatu hoito	Ruuan laittaminen	Siivous ja pyykki	Korjaukset sisällä	Korjaukset ulkona	Henk. koht. hygienia	Muu liikkuminen kotona	Harrastukset	Muu ajankäyttö	Yhteensä
Miehet	Ei hoitoa	87	54,5	70	45,7	37,5	38,7	50	27,3	49,1
	Sai ensiavun tai kävi lääkärissä, mutta ei jäänyt sairaalahoitoon	8,7	45,5	30	48,6	37,5	41,9	43,3	54,5	41,6
	Joutui heti jäämään sairaalaan	-	-	-	2,9	-	9,7	-	6,1	3,1
	Joutui myöhemmin sairaalaan	-	-	-	1,4	-	3,2	3,3	3	1,8
	Sai muuta hoitoa	4,3	-	-	1,4	25	6,5	3,3	9,1	4,4
	Yhteensä	100 (n=23)	100 (n=11)	100 (n=20)	100 (n=70)	100 (n=8)	100 (n=31)	100 (n=30)	100 (n=33)	100 (n=226)
Naiset	Ei hoitoa	85	58,6	73,3	33,3	73,3	38,6	33,3	37,2	57,5
	Sai ensiavun tai kävi lääkärissä, mutta ei jäänyt sairaalahoitoon	8,3	34,5	6,7	44,4	26,7	54,5	55,6	51,2	33,2
	Joutui heti jäämään sairaalaan	1,7	-	-	-	-	2,3	-	2,3	1,3
	Joutui myöhemmin sairaalaan	-	-	-	-	-	-	-	2,3	0,4
	Sai muuta hoitoa	5	6,9	20,0	22,2	-	4,5	11,1	7,0	7,1
	Yhteensä	100 (n=60)	100 (n=29)	100 (n=15)	100 (n=9)	100 (n=15)	100 (n=44)	100 (n=9)	100 (n=43)	100 (n=224)

Tapaturmatapahtuman mukaan tarkasteltuna eniten sairaanhoitoa vaatineita tapaturmia sattui miehillä kaatumisen, putoamisen ja puristumisen seurauksena, naisilla äkillisen liikkeen, kaatumisen tai liukastumisen seurauksena. Harvimmin hoitoa vaativia tapaturmia tapahtui miehillä terävään esineeseen osumisen ja esineeseen törmäämisen yhteydessä, naisilla polttamisen ja terävään esineeseen osumisen seurauksena. (Taulukko 5.)

Taulukko 5. Kotitapaturmissa aiheutuneiden vammojen hoito (prosenttiosuus) tapaturmatapahtuman mukaan miehillä ja naisilla. Tilastoyksikkönä tapaturmatapahtuma (n=452).

	Hoito- toimenpide	Kaa- tumi- nen	Liukas- tumi- nen	Putoa- minen	Terävään esineee- osuminen	Tör- mäys esineee- seen	Puris- tumi- nen tms.	Äkilli- nen liike	Polt- tami- nen	muu/ ei tietoa	Yhteensä
Miehet	Ei hoitoa	27,3	50,0	30,0	68,6	68,8	40,0	46,2	57,7	37,5	49,1
	Sai ensiavun tai kävi lääkä- rissä, mutta ei jäänyt sairaal- lahoittoon	57,6	40,0	50,0	27,5	25,0	40,0	53,8	23,1	62,5	41,6
	Joutui heti jäämään sairaalaan	6,1	-	15,0	2,0	-	-	-	3,8	-	3,1
	Joutui myö- hemmin sairaalaan	6,1	6,7	-	-	-	-	-	-	-	1,8
	Sai muuta hoitoa	3,0	3,3	5,0	2,0	6,3	20,0	-	15,4	-	4,4
	Yhteensä	100 (n=33)	100 (n=30)	100 (n=20)	100 (n=51)	100 (n=16)	100 (n=5)	100 (n=13)	100 (n=26)	100 (n=32)	100 (n=226)
Naiset	Ei hoitoa	40,5	40,5	56,3	72,7	53,8	-	20,0	86,9	27,3	57,8
	Sai ensiavun tai kävi lääkä- rissä, mutta ei jäänyt sairaal- lahoittoon	51,4	51,4	37,5	15,2	46,2	100	40,0	6,6	59,1	33,3
	Joutui heti jäämään sairaalaan	2,7	-	-	3,0	-	-	20,0	-	-	1,3
	Joutui myö- hemmin sairaalaan	-	-	-	3,0	-	-	-	-	-	0,5
	Sai muuta hoitoa	5,4	8,1	6,3	6,1	-	-	20,0	6,6	13,6	7,1
	Yhteensä	100 (n=37)	100 (37)	100 (n=16)	100 (n=33)	100 (n=13)	100 (n=1)	100 (n=5)	100 (n=61)	100 (n=23)	100 (n=226)

Hoitoon hakeutumiseen johtaneiden tapaturmien tyypillisimpiä hoitotoimenpiteitä tai -menetelmiä oli tukiside tai lastoitus, lääkehoito, haavaside ja ompeleet. Kukin vastaaja sai nimetä vain yhden hoitotoimenpiteen kutakin tapaturmaa kohden. Hoitoon hakeutumiseen johtaneista tapaturmista noin 5 % ei johtanut hoitotoimenpiteeseen. (Kuvio 18.)

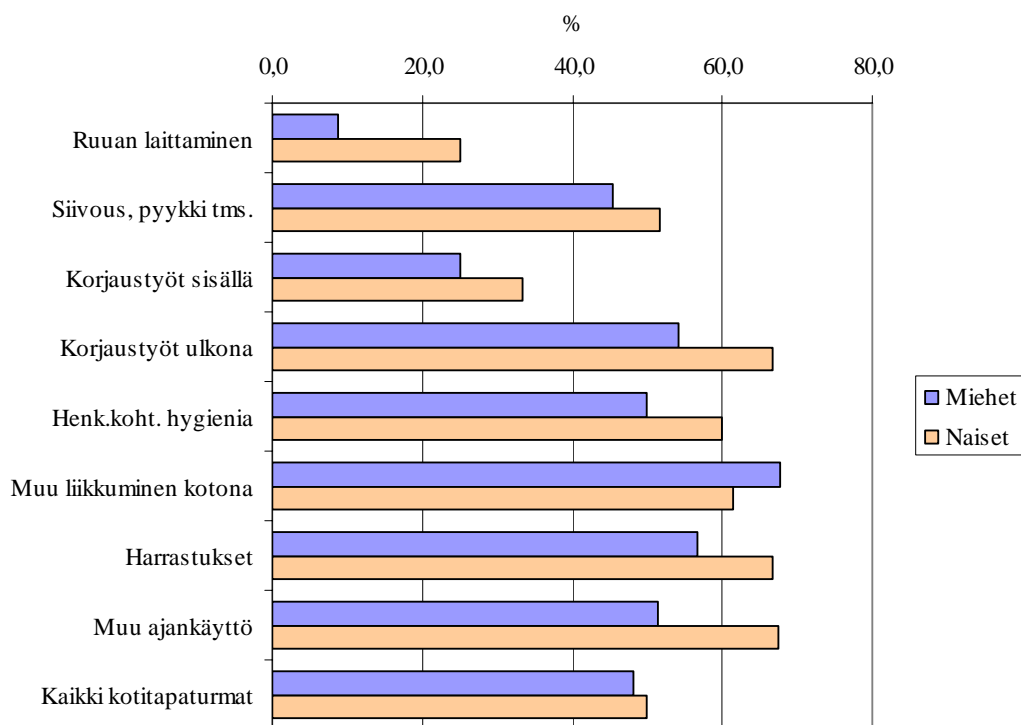

Kuvio 18. Hoitoon hakeutumiseen johtaneiden kotitapaturmien hoitotoimenpiteet (prosenttiosuus) miehillä ja naisilla. Tilastoyksikkönä tapaturmatapaus (miehet: n=115, naiset: n=96).

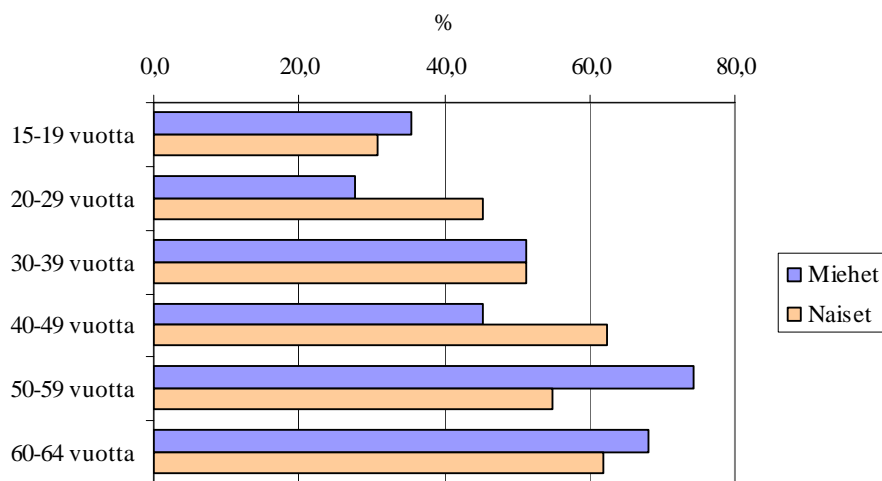
6.3.4 Haittapäivät ja sairauslomamat

Noin puolet sekä miehistä että naisista ilmoitti, että kotitapaturma oli aiheuttanut ainakin yhden haittapäivän. Miehillä haittapäiviä aiheutui yleisimmin kotona liikkumisen yhteydessä, harrastuksissa ja korjaustöissä ulkona tapahtuneissa tapaturmissa. Näistä tapaturmista yli puolet aiheutti vähintään yhden haittapäivän. Naisille haittapäiviä aiheutui tyypillisimmin korjaustöissä ulkona, harrastuksissa ja muun ajankäytön yhteydessä. Kyseisissä tilanteissa tapahtuneista tapaturmista noin kaksi kolmasosaa aiheutti vähintään yhden haittapäivän. Ruuan laittamisen yhteydessä aiheutuneet tapaturmat aiheuttivat vähiten haittapäiviä sekä miehillä että naisilla. (Kuvio 19.)

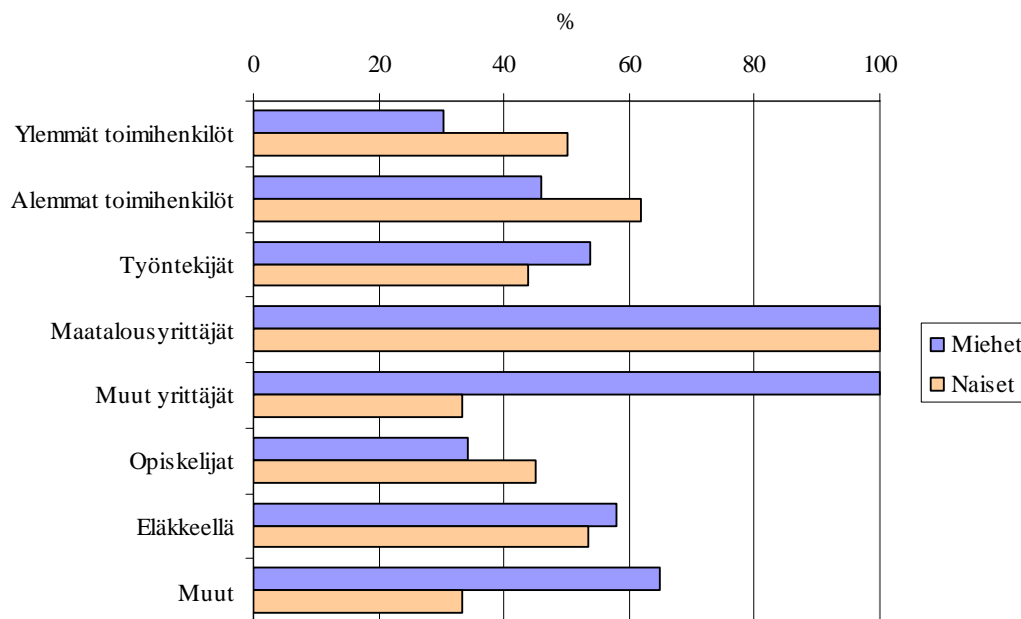
Ikäryhmittäin tarkasteltuna haittapäiviä aiheutui eniten vanhimmissa ikäryhmissä. Vähiten haittapäiviä aiheutui 20-29-vuotiaille miehillä ja 15-19-vuotiaille naisilla. (Kuvio 20.) Ammattiaseman mukaan tarkasteltuna voidaan todeta, että maatalousyrittäjien ja miesyrittäjien ilmoittamista kotitapaturmista kaikki aiheuttivat vähintään yhden haittapäivän. Ylemmillä toimihenkilö miehillä, miesopiskelijoilla, naisyrittäjillä ja luokkaan muut kuuluvilla naisilla kotitapaturmien aiheuttamia haittapäiviä oli keskimääräistä vähemmän. (Kuvio 21.)

Kuvio 19. Kotitapaturmatapaukset, joissa vastaaja ilmoittanut tapaturman aiheuttaneen ainakin yhden haittapäivän (prosenttiosuus), tapaturmaa edeltäneen tekemisen mukaan miehillä ja naisilla. Tilastoyksikkönä tapaturmatapaus (miehet: n=224, naiset: n=224).

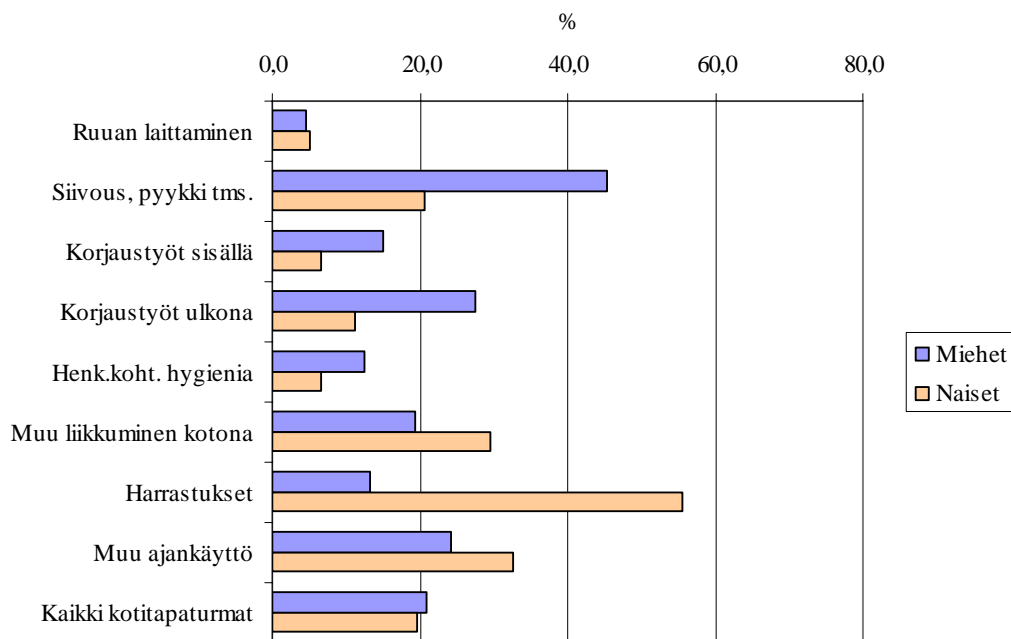
Kuvio 20. Kotitapaturmatapaukset, joissa vastaaja ilmoittanut tapaturman aiheuttaneen ainakin yhden haittapäivän (prosenttiosuus), ikäryhmittäin miehillä ja naisilla. Tilastoyksikkönä tapaturmatapaus (miehet: n=224, naiset: n=224).

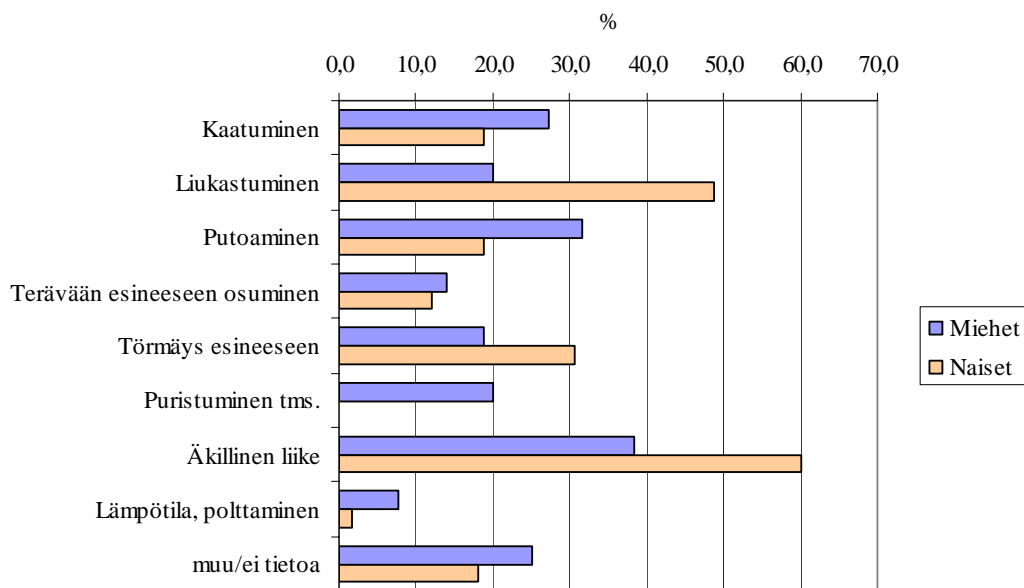
Kuvio 21. Kotitapaturmatapaukset, joissa vastaaja ilmoittanut tapaturman aiheuttaneen ainakin yhden haittapäivän (prosenttiosuus), ammattiaseman mukaan miehillä ja naisilla. Tilastoyksikkönä tapaturmatapaus (miehet: n=224, naiset: n=224).

Kotitapaturmista aiheutui sairauslomajakso joka viidennelle tapaturmassa vammoja ilmoittaneelle. Miehillä siivouksen ja vaatehuollon yhteydessä tapahtuneista kotitapaturmista hieman vajaa puolet ja ulkona huolto-, korjaus- ja rakennustöissä tapahtuneista tapaturmista vajaa kolmannes aiheutti sairauslomajakson (kuvio 22). Määrällisesti eniten sairauslomajaksoja aiheutui miehillä huolto-, korjaus- ja rakennustöissä ulkona, noin 40 % kaikista miesten sairauslomaan johtaneista tapaturmista. Naisilla sairauslomajaksoja aiheuttaneiden tapaturmien osuus oli suurin kotona suoritettavien harrastusten yhteydessä tapahtuneissa tapaturmissa (kuvio 22). Määrällisesti eniten sairauslomajaksoja naisilla aiheuttivat muun kotona liikkumisen yhteydessä tapahtuneet tapaturmat, noin 30 % kaikista sairauslomajaksoja aiheuttaneista tapaturmista.

Vahinkotapahtuman mukaan tarkasteltuna äkillisen liikkeen seurauksena aiheutuneet tapaturmat aiheuttivat sekä naisilla että miehillä yleisimmin sairauslomajaksoja. Naisilla myös liukastumisen ja esineeseen törmäämisen ja miehillä myös putoamisen ja kaatumisen seurauksena aiheutui keskimääräistä enemmän sairauslomajaksoja. Harvimmista sairauslomajaksoista aiheutui polttamisen seurauksena. (Kuvio 23.)

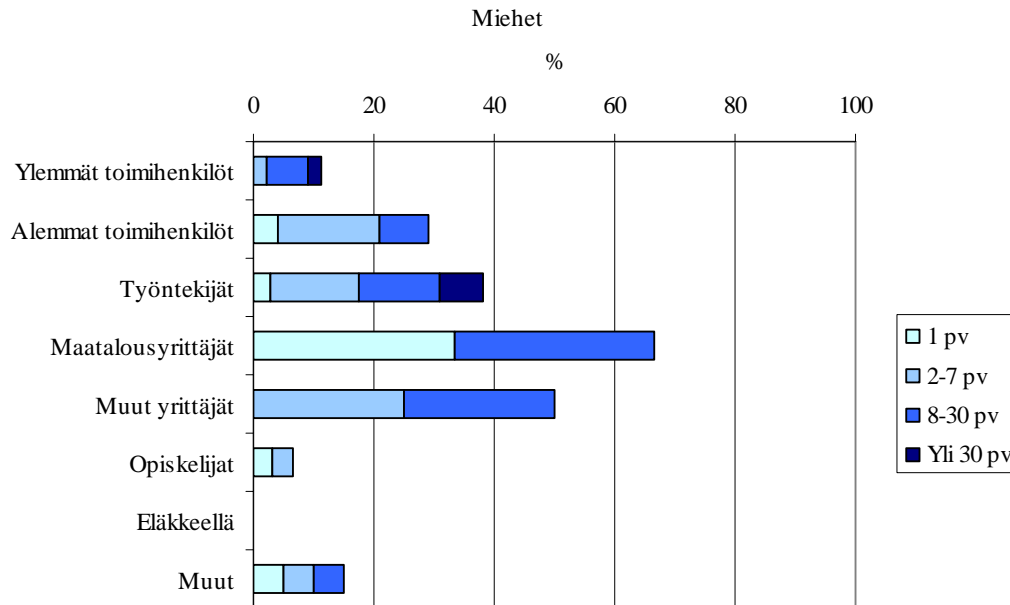
Kuvio 22. Kotitapaturmissa vammoja saaneista sairauslomalla olleiden prosenttiosuus tapaturmaa edeltäneen tekemisen mukaan miehillä ja naisilla. Tilastoyksikkönä tapaturmatapahtuma (miehet:n=224, naiset: n=225).

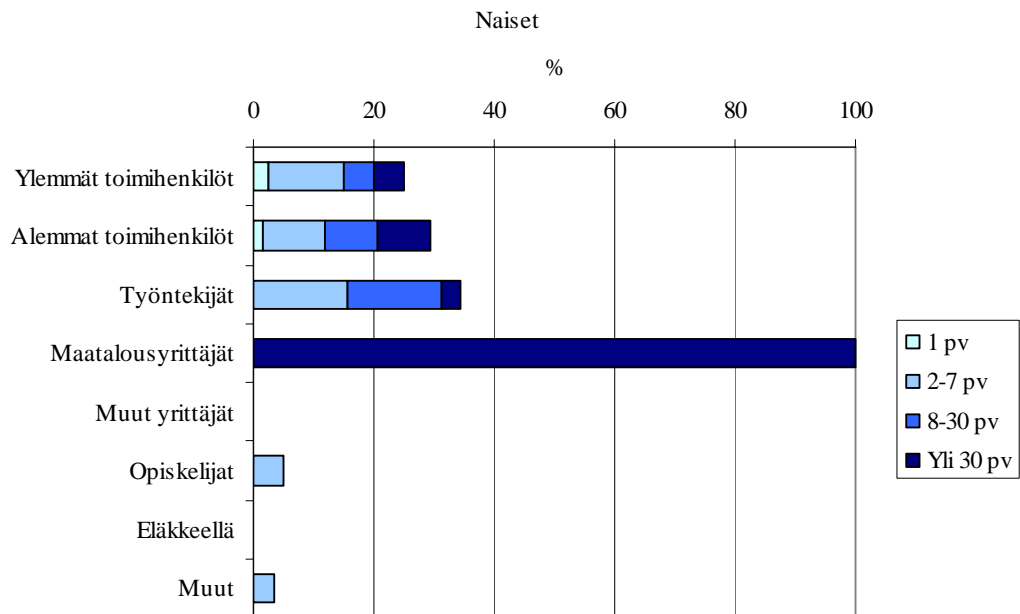
Kuvio 23. Kotitapaturmissa vammoja saaneista sairauslomalla olleiden prosenttiosuus tapaturmatapahtuman mukaan miehillä ja naisilla. Tilastoyksikkönä tapaturmatapahtuma (miehet:n=224, naiset: n=225).

Ammattiaseman mukaan tarkasteltuna työntekijöillä oli enemmän kotitapaturmien aiheuttamia sairauslomajaksoja kuin toimihenkilöasemassa olevilla. Maatalousyrittäjillä sairausloma-

jaksoja aiheuttaneiden tapaturmien osuus oli selvästi suurin muihin ammattiasemaa kuvaaviin ryhmiin verrattuna. (Kuvio 24 ja 25.)

Kuvio 24. Kotitapaturmissa vammoja saaneista sairauslomalla olleiden prosenttiosuus ammattiaseman mukaan miehillä. Tilastoyksikkönä tapaturmatapahtuma (n=224).

Kuvio 25. Kotitapaturmissa vammoja saaneista sairauslomalla olleiden prosenttiosuus ammattiaseman mukaan naisilla. Tilastoyksikkönä tapaturmatapahtuma (n=225).

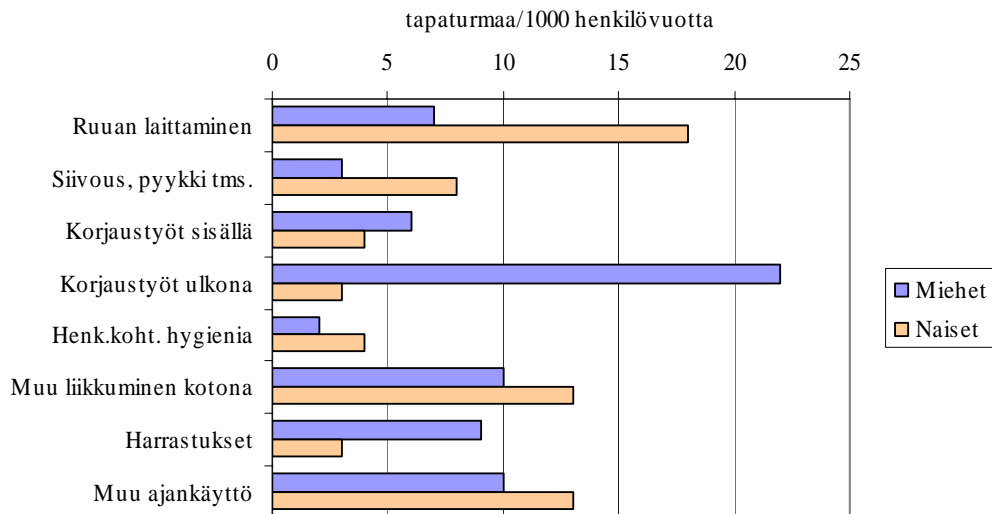
6.4 Kotitapaturmat tapaturmaa edeltäneen tekemisen mukaan

Haastatelluilta kysyttiin mitä he olivat olleet tekemässä tapaturman sattuessa. Tulokset kotitapaturmien ilmaantuvuudesta tapaturmaa edeltäneen tekemisen mukaan eri väestöryhmissä on esitetty kuviossa 26 ja taulukoissa 6 ja 7.

Taulukko 6. Kotitapaturmien jakautuminen kotitapaturmaa edeltäneen tekemisen mukaan miehillä ja naisilla

	Miehet		Naiset	
	F	%	f	%
Ruuan laittaminen	23	10,2	60	26,5
Siivous, pyykki tms.	11	4,9	29	12,8
Korjaustyöt sisällä	20	8,8	15	6,6
Korjaustyöt ulkona	70	31,0	9	4,0
Henk.koht. hygienia	8	3,5	15	6,6
Muu liikkuminen kotona	31	13,7	44	19,5
Harrastukset	30	13,3	9	4,0
Muu ajankäyttö	33	14,6	43	19,0
Ei tietoa			2	0,9
Yhteensä	226	100,0	226	100,0

Kotitapaturmat aiheutuivat miehille yleisimmin huolto-, korjaus- ja rakennustyössä ulkona (22 tapaturmaa/1000 hv) ja naisille ruokaa laittaessa (18/1000 hv). Toiseksi yleisin tapaturmaa edeltänyt tekeminen oli muu kotona liikkuminen (ilmaantuvuus miehillä 10 ja naisilla 13). (Kuvio 26 ja taulukko 7.)

Kuvio 26. Kotitapaturmien ilmaantuvuus (tapaturmaa/ 1000 henkilövuotta) tapaturmaa edeltäneen tekemisen mukaan miehillä ja naisilla. Tilastoyksikkönä tapaturma.

Kodin huolto-, korjaus- ja rakennustöitä tehdessä aiheutui noin neljä kymmenesosaa miesten ja noin yhden kymmenesosan naisten kotitapaturmista (Taulukko 6). Miehillä huolto-, korjaus- ja rakennustyöt oli merkittävin kotitapaturmaa edeltävä tekeminen lähes kaikissa ikäryhmissä. Ainoastaan 15-19 –vuotiailla miehillä huolto-, korjaus- ja rakennustyöt olivat melko harvinaisia. Koulutuksen mukaan tarkasteltuna nämä tapaturmat olivat keskimääräistä yleisempiä korkea-asteen koulutuksen suorittaneilla miehillä. Parisuhteessa oleville miehille kyseiset tapaturmat tapahtuivat selvästi yleisemmin kuin yksin eläville. Omakotitalossa asuvilla miehillä huolto-, korjaus- ja rakennustöissä aiheutuneiden tapaturmien ilmaantuvuus oli jopa kolme kertaa niin suurta kuin muissa asuntotyypeissä asuvilla. (Taulukko 7.)

Valtaosa miesten huolto-, korjaus- ja rakennustöissä aiheutuneista tapaturmista tapahtui ulkona. Erityisen suurta näiden tapaturmien ilmaantuvuus oli 30-39-vuotiaiden miesten ikäryhmässä. Asuinalueen mukaan tarkasteltuna nämä tapaturmat olivat keskimääräistä yleisempiä maaseudun haja-asutusalueilla asuvilla sekä lääneittäin tarkasteltuna Länsi-Suomen läänissä ja Lapin läänissä asuvilla. Miehillä sisällä korjaustöissä tapahtuneet tapaturmat olivat yleisimpiä 20-29-vuotiaiden ikäryhmässä. Keskimääräistä yleisempiä ne olivat kaupunkilähiöissä ja esikaupunkialueilla asuvilla sekä lääneittäin tarkasteltuna Itä-Suomen läänissä asuvilla. (Taulukko 7.)

Naisilla huolto-, korjaus- ja remonttistöissä sattuneita tapaturmia oli selvästi enemmän yksin elävillä kuin parisuhteessa elävillä. Erityisen suurta sisällä tapahtuneiden korjaustöissä sattuneiden tapaturmien ilmaantuvuus oli leskeksi jääneillä, kaupungin keskustassa asuvilla sekä Itä-Suomen ja Lapin läänissä asuvilla. (Taulukko 7.)

Ruuanlaittamisen yhteydessä sattuneet tapaturmat olivat naisten yleisimpiä tapaturmia. Naisten kotitapaturmista joka neljäs tapahtui ruuanlaiton yhteydessä. Miesten kotitapaturmista joka kymmenes tapahtui ruuanlaiton yhteydessä. (Taulukko 6.) Tyypillisimmin nämä tapaturmat olivat nuorimpien ikäryhmien tapaturmia. Naisilla 15-19-vuotiaiden, 20-29-vuotiaiden ja 30-39-vuotiaiden ikäryhmissä sekä miehillä 15-19-vuotiaiden ikäryhmissä ruuanlaiton yhteydessä sattuneet tapaturmat olivat keskimääräistä yleisempiä. Sekä naisista että miehistä naimattomat olivat joutuneet ruuanlaiton yhteydessä kotitapaturmaan muita siviilisäätyryhmiä yleisemmin. (Taulukko 7.)

Siivouksen, pyykin tai vaatehuollon yhteydessä tapahtuneiden tapaturmien ilmaantuvuus oli keskimääräistä suurempaa molemmilla sukupuolilla 20-29-vuotiaiden ikäryhmässä ja naisilla 60-64-vuotiaiden ikäryhmässä. Lisäksi näitä tapaturmia tapahtui selvästi keskimääräistä enemmän maatalousyrittäjänaisille, leskeksi jääneille naisille sekä itäsuomalaisille naisille. (Taulukko 7.) Naisten kotitapaturmista noin 13 % ja miesten kotitapaturmista noin 5 % tapahtui siivouksen, pyykin tai vaatehuollon yhteydessä (Taulukko 6).

Harrastusten yhteydessä kotona tapahtuneet tapaturmat olivat tyypillisimmin 15-19-vuotiaiden miesten, opiskelijamiesten, leskeksi jääneiden naisten ja Oulun läänissä asuvien naisten tapaturmia (Taulukko 7). Harrastusten yhteydessä sattui noin 13 % miesten ja noin 4 % naisten kotitapaturmista (Taulukko 6).

Muun kotona liikkumisen yhteydessä tapahtui noin 20 % naisten ja 14 % miesten kotitapaturmista (Taulukko 6). Keskimääräistä yleisimpiä nämä tapaturmat olivat vanhimmissa ikäryhmissä (50-59 ja 60-64-vuotiaat) sekä nuorimmassa ikäryhmässä (15-19-vuotiaat). Ammatiaseman mukaisista väestöryhmistä eläkkeellä olevilla sekä maatalousyrittäjämiehillä nämä tapaturmat olivat erityisen yleisiä. Myös eronneilla nämä tapaturmat olivat selvästi yleisempiä muihin siviilisäätyryhmiin verrattuna. (Taulukko 7.)

Taulukko 7. Kotitapaturmien ilmaantuvuus (tapaturmaa/1000 henkilövuotta) tapaturmaa edeltäneen tekemisen mukaan eri väestöryhmillä. Tilastoyksikkönä tapaturma (miehet n=226, naiset n=226).

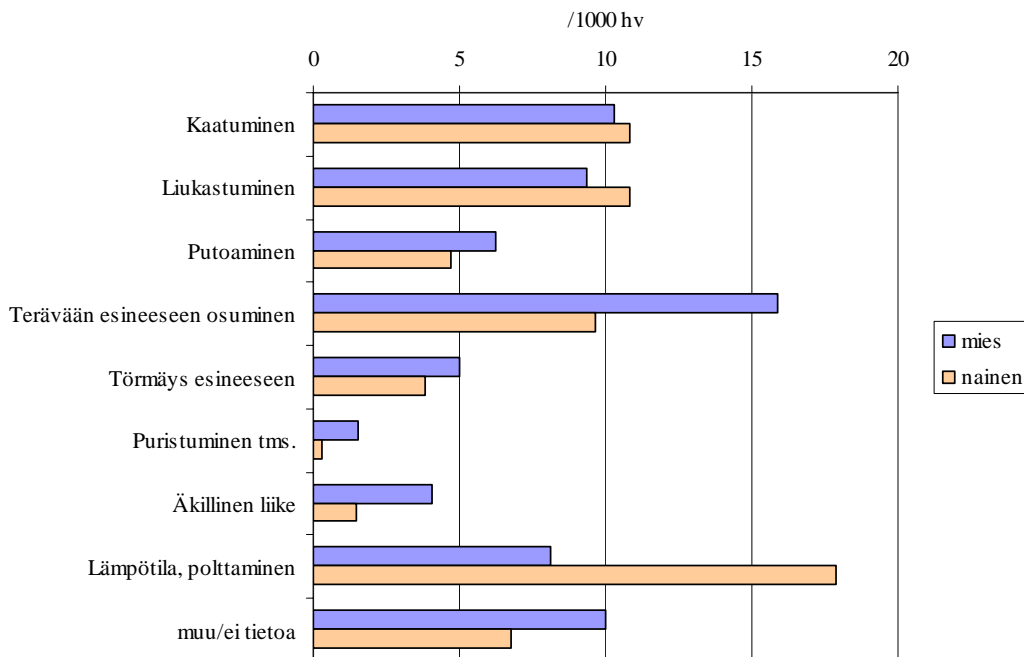
Väestöryhmät		Ruuan laittaminen	Siivous, pyykki tms.	Korjaustyöt Sisällä	Korjaustyöt Ulkona	Henk. koht. Hygienia	Muu Liikku- minen kotona	Harras- tukset	Muu ajan- käyttö
Miehet		7	3	6	22	2	10	9	10
Naiset		18	8	4	3	4	13	3	13
Miehet	15-19 v.	23	-	-	3	-	16	39	20
	20-29 v.	15	7	13	16	3	5	5	13
	30-39 v.	0	3	6	36	3	6	3	11
	40-49 v.	11	5	5	28	2	5	6	6
	50-59 v.	-	3	4	13	3	15	8	7
	60-64 v.	-	-	8	32	4	20	12	12
Naiset	15-19 v.	41	-	6	-	6	15	3	6
	20-29 v.	27	14	8	3	5	14	-	11
	30-39 v.	25	6	5	2	6	8	3	12
	40-49 v.	8	7	4	3	4	10	6	14
	50-59 v.	5	8	3	4	3	17	3	12
	60-64 v.	7	16	-	3	3	16	-	23
Miehet	Perusaste	7	3	2	18	3	14	15	13
	Keskiaste	8	4	6	22	3	8	4	9
	Korkea-aste	4	4	13	28	1	6	11	10
Naiset	Perusaste	19	4	2	4	3	14	2	10
	Keskiaste	21	8	6	1	7	12	2	13
	Korkea-aste	12	13	3	3	2	11	4	14
Miehet	Ylemmät Toimihenkilöt	7	2	7	34	4	5	7	12
	Alemmat Toimihenkilöt	12	7	2	10	2	10	12	2
	Työntekijät	3	4	9	31	4	7	1	8
	Maatalousyrittäjät	-	-	-	-	-	24	-	12
	Muut yrittäjät	-	-	-	5	-	-	9	5
	Opiskelijat	22	3	6	3	-	13	38	16
	Eläkkeellä	6	3	9	27	3	27	12	6
	Muut	9	4	4	17	-	9	9	34
Naiset	Ylemmät Toimihenkilöt	21	9	6	4	6	15	2	21
	Alemmat Toimihenkilöt	16	8	3	2	4	10	3	11
	Työntekijät	18	4	8	4	4	8	6	12
	Maatalousyrittäjät	-	22	-	-	-	-	-	-
	Muut yrittäjät	-	-	-	-	-	10	10	10
	Opiskelijat	22	6	-	3	3	14	-	8
	Eläkkeellä	11	16	5	5	3	30	-	14
	Muut	26	13	5	-	8	10	3	13

		Ruuan laitta- minen	Siivous, pyykki tms.	Korjaus- työt sisällä	Korjaus- työt ulkona	Henk. koht. hygienia	Muu Liikku- minen ulkona	Harras- tukset	Muu ajan- käyttö
Miehet	Naimaton	11	4	1	12	3	8	14	12
	Avo- tai avioliitossa	6	4	10	28	3	8	7	9
	Eronnut	-	-	-	11	-	32	11	16
Naiset	Naimaton	28	7	5	3	5	19	1	16
	Avo- tai avioliitossa	14	10	3	2	4	8	4	11
	Eronnut	8	-	8	8	4	26	-	11
	Leski	16	16	16	-	-	-	32	-
Miehet	Kaupungin keskusta	8	3	5	8	3	8	13	10
	Kaupunkilähiö tai esikaupunkialue	12	6	9	23	3	10	10	16
	Taajama tai asutuskeskus	3	1	4	14	1	10	6	4
	Maaseudun haja-asutusalue	3	1	4	35	3	9	11	5
Naiset	Kaupungin keskusta	14	10	12	4	2	30	4	16
	Kaupunkilähiö tai esikaupunkialue	18	9	3	1	3	11	1	14
	Taajama tai asutuskeskus	21	2	-	2	5	7	1	9
	Maaseudun haja-asutusalue	15	13	7	4	9	12	7	12
Miehet	etelä-suomi	8	3	6	15	3	10	12	9
	länsi-suomi	10	5	7	33	2	10	5	14
	itä-suomi	3	-	13	18	3	15	8	8
	Oulu	-	3	-	7	3	3	23	3
	Lappi	-	-	-	25	8	-	-	8
Naiset	etelä-suomi	25	9	1	4	6	18	1	13
	länsi-suomi	13	7	7	2	4	8	4	15
	itä-suomi	23	15	10	5	5	23	3	13
	Oulu	6	3	3	-	-	3	6	3
	Lappi	-	11	11	-	-	-	-	11
Miehet	Omakotitalo	7	2	10	32	1	8	7	7
	Pari- tai rivitalo	6	2	2	10	-	8	10	13
	Kerrostalo	8	6	3	13	6	13	13	14
Naiset	Omakotitalo	15	9	3	3	7	10	4	12
	Pari- tai rivitalo	19	6	5	-	2	10	5	8
	Kerrostalo	20	10	6	2	3	19	-	16

6.5 Kotitapaturman aiheuttanut vahinkotapahtuma

Haastatelluilta kysyttiin mikä oli ollut se tapahtuma, jonka seurauksena vamma aiheutui. Vastaukset on luokiteltu kahdeksaan vahinkotapahtumaan ja yhdeksäntenä luokkana on ne tapaturmat, jotka eivät kuuluneet aikaisempiin sekä ne, joiden vahinkotapahtuma ei ollut tiedossa. Tulokset vamman aiheuttamasta vahinkotapahtumasta sukupuolen mukaan (tapaturman ilmaantuvuus) on koottu kuvioon 27 sekä taulukkoon 8 ja tapaturmaa edeltäneen tekemisen mukaan (prosenttiosuus) taulukkoon 9.

Kotitapaturma aiheutui miehillä tavallisimmin terävään esineeseen osumisen seurauksena (16 tapaturmaa/1000 hv). Seuraavaksi yleisimpiä vahinkotapahtumia olivat miehillä kaatuminen, liukastuminen ja polttaminen kuumassa. Naisilla yleisin kotitapaturmia aiheuttava tapahtuma oli polttaminen kuumassa (18/1000 hv). Kohtalaisen yleisiä olivat kaatuminen, liukastuminen ja terävään esineeseen osuminen. (Kuvio 27 ja taulukko 8.) Nämä neljä yleisintä kotitapaturmaan johtavaa vahinkotapahtumaa kattoivat vajaa kaksi kolmasosaa (n. 62 %) miesten ja noin kolme neljäsosaa (n. 74 %) naisten kotitapaturmista.

Kuvio 27. Kotitapaturmien ilmaantuvuus (tapaturmaa/ 1000 henkilövuotta) tapaturman aiheuttaman vahinkotapahtuman mukaan miehillä ja naisilla. Tilastoyksikkönä tapaturma (miehet n=226, naiset n=226).

Taulukko 8. Kotitapaturmien ilmaantuvuus (tapaturmaa/1000 henkilövuotta) vahinkotapahtuman mukaan eri väestöryhmillä. Tilastoyksikkönä tapaturmatapahtuma (miehet n=226, naiset n=226)

Väestöryhmät		Kaatu- minen	Liukastu- minen	Putoa- minen	Terävään esineeseen osuminen	Törmäys esi- neeseen	Puristu- minen tms.	Äkillinen like	Lämpö- tila, poltta- minen	Muu / Ei tietoa
Miehet		10	9	6	16	5	2	4	8	10
Naiset		11	11	5	10	4	-	1	18	7
Miehet	15-19 v.	29	3	3	26	3	7	-	10	20
	20-29 v.	5	10	2	20	3	2	3	21	11
	30-39 v.	9	9	8	17	5	2	9	3	6
	40-49 v.	8	6	3	19	8	-	6	8	9
	50-59 v.	11	11	8	8	3	1	1	3	7
	60-64 v.	8	20	20	8	12	-	-	4	16
Naiset	15-19 v.	9	-	3	9	6	-	-	38	12
	20-29 v.	9	8	5	14	5	-	3	34	8
	30-39 v.	5	14	5	14	5	-	-	17	8
	40-49 v.	11	13	1	14	3	1	4	7	1
	50-59 v.	13	16	5	1	1	-	-	9	8
	60-64 v.	23	7	13	3	7	-	-	10	7
Miehet	Perusaste	16	9	6	12	5	3	2	12	9
	Keskiaste	8	8	6	16	4	-	6	9	7
	Korkea-aste	8	11	6	19	8	3	4	3	16
Naiset	Perusaste	16	6	4	6	3	-	-	18	8
	Keskiaste	8	17	4	14	2	-	2	19	6
	Korkea-aste	10	8	6	8	6	1	2	15	6
Miehet	Ylemmät Toimihenkilöt	9	11	7	21	9	2	9	4	7
	Alemmat Toimihenkilöt	2	7	5	10	7	2	-	14	10
	Työntekijät	8	7	4	17	3	1	8	10	9
	Maatalousyrittäjät	-	24	12	-	-	-	-	-	-
	Muut yrittäjät	9	-	-	5	-	-	-	-	5
	Opiskelijat	28	3	3	28	-	6	-	13	19
	Eläkkeellä	12	24	21	6	9	-	-	9	12
	Muut	17	13	4	21	9	-	-	4	17
Naiset	Ylemmät Toimihenkilöt	15	6	9	13	6	-	4	21	11
	Alemmat Toimihenkilöt	7	14	3	11	3	1	1	13	7
	Työntekijät	10	10	2	6	6	-	2	22	6
	Maatalousyrittäjät	-	22	-	-	-	-	-	-	-
	Muut yrittäjät	10	20	-	-	-	-	-	-	-
	Opiskelijat	11	-	-	17	3	-	-	20	6
	Eläkkeellä	22	14	8	3	5	-	-	19	14
	Muut	10	13	10	10	3	-	3	28	-

	Väestöryhmät	Kaatu- minen	Liukastu- minen	Putoa- minen	Terävään esineeseen osuminen	Törmäys esi- neeseen	Puristu- minen tms.	Äkillinen liike	Lämpö- tila, polttai- minen	Muu / Ei tietoa
Miehet	Naimaton	16	8	2	16	1	3	2	7	11
	Avo- tai avioliit- tossa	6	10	8	17	8	1	6	9	10
	Eronnut	26	11	11	11	-	-	-	5	5
Naiset	Naimaton	15	9	6	9	5	-	1	31	12
	Avo- tai avioliit- tossa	7	12	4	11	2	-	1	13	6
	Eronnut	23	8	8	4	8	-	-	15	-
	Leski	16	16	-	16	16	-	16	-	-
Miehet	Kaupungin keskusta	8	8	3	10	8	3	-	5	13
	Kaupunkilähiö tai esikaupunkialue	15	10	4	23	6	1	7	11	12
	Taajama tai asutuskeskus	10	6	6	4	3	1	4	6	4
	Maaseudun haja-asutusalue	4	12	13	17	4	1	1	7	11
Naiset	Kaupungin keskusta	22	14	8	6	14	-	4	20	6
	Kaupunkilähiö tai esikaupunkialue	9	11	5	11	3	-	1	16	5
	Taajama tai asutuskeskus	9	6	2	7	1	-	2	14	6
	Maaseudun haja-asutusalue	10	15	4	13	1	1	-	23	10
Miehet	etelä-suomi	13	8	3	14	8	2	4	8	8
	länsi-suomi	9	14	11	21	3	1	5	13	10
	itä-suomi	10	8	3	13	10	3	-	5	15
	Oulu	10	3	-	7	-	3	3	-	16
	Lappi	-	-	17	17	-	-	8	-	-
Naiset	etelä-suomi	10	13	6	9	6	1	1	22	5
	länsi-suomi	11	11	4	10	2	-	2	15	7
	itä-suomi	20	10	8	18	3	-	-	28	10
	Oulu	3	6	-	-	-	-	-	6	9
	Lappi	11	-	-	11	-	-	-	-	11
Miehet	Omakotitalo	4	11	10	19	5	1	5	8	12
	Pari- tai rivitalo	12	6	2	13	6	-	4	2	6
	Kerrostalo	20	9	2	13	5	3	3	11	10
Naiset	Omakotitalo	10	10	5	11	2	1	1	15	7
	Pari- tai rivitalo	11	6	3	6	3	-	2	17	5
	Kerrostalo	11	13	6	10	7	-	2	21	7
	Muu rakennus	-	42	-	-	-	-	-	-	-

Ulkona tehtyjen huolto-, korjaus- ja rakennustöiden yhteydessä sattuneet vammoihin johtaneet tapaturmat aiheutuivat sekä miehillä että naisilla tavallisimmin terävään esineeseen osumisesta tai putoamisesta. Myös sisällä tehtyjen korjaustöiden yhteydessä tapaturmat aiheutuivat miehillä yleisimmin terävään esineeseen osumisesta tai putoamisesta, naisilla yleisimmin polttamisesta kuumalla tai putoamisesta. Ruuan laittamisen yhteydessä tapahtuneet tapaturmat aiheutuivat yleisimmin polttamisesta kuumassa tai terävään esineeseen osumisesta. Siivouksen ja pyykin yhteydessä tapaturma aiheutui tyypillisimmin naisilla polttamisesta kuumalla ja miehillä terävään esineeseen osumisesta. Henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtimisen yhteydessä tapahtuneet tapaturmat aiheutuivat yleisimmin polttamisesta kuumalla. Kotona toteutettujen harrastustoimintojen yhteydessä sekä muun kotona liikkumisen yhteydessä sattuneet tapaturmat aiheutuivat tavallisimmin kaatumisen tai liukastumisen seurauksena. (Taulukko 9)

Taulukko 9. Kotitapaturman aiheuttama vahinkotapahtuma (prosenttiosuus, %) tapaturmaa edeltäneen tekemisen mukaan miehillä ja naisilla.

	Vahinkotapahtuma	Ruuan laittaminen (n=83)	Siivous, pyykki tms. (n=40)	Korjaustyöt sisällä (n=35)	Korjaustyöt ulkona (n=79)	Henk. koht. Hygienia (n=23)	Muu liikkumisen kotoon (n=75)	Harrastukset (n=39)	Muu ajankäyttö (n=76)	Ei tietoa (n=2)	Yhteensä (n=452)
Miehet	Kaatuminen	-	-	-	4,3	25,0	29,0	26,7	33,3	-	14,6
	Liukastuminen	4,3	9,1	5,0	10,0	-	35,5	16,7	12,1	-	13,3
	Putoaminen	-	9,1	15,0	15,7	-	6,5	-	9,1	-	8,8
	Terävään esineeseen osuminen	47,8	45,5	30,0	25,7	12,5	3,2	13,3	15,2	-	22,6
	Törmäys esineeseen	-	9,1	10,0	7,1	-	19,4	-	6,1	-	7,1
	Puristuminen tms.	-	9,1	-	1,4	-	-	10,0	-	-	2,2
	Äkillinen liike	-	9,1	5,0	12,9	-	-	-	6,1	-	5,8
	Lämpötila, polttaminen	47,8	-	10,0	10,0	37,5	3,2	6,7	-	-	11,5
	Muu/ei tietoa	-	9,1	25,0	12,9	25,0	3,2	26,7	18,2	-	14,2
	Yhteensä	100 (n=23)	100 (n=11)	100 (n=20)	100 (n=70)	100 (n=8)	100 (n=31)	100 (n=30)	100 (n=33)	-	100 (n=226)
Naiset	Kaatuminen	-	10,3	6,7	11,1	13,3	45,5	11,1	20,9	-	16,4
	Liukastuminen	-	13,8	-	-	20,0	22,7	55,6	34,9	-	16,4
	Putoaminen	-	13,8	13,3	22,2	6,7	6,8	-	9,3	-	7,1
	Terävään esineeseen osuminen	38,3	3,4	13,3	22,2	6,7	-	11,1	7,0	-	14,6
	Törmäys esineeseen	-	13,8	-	11,1	6,7	13,6	-	2,3	-	5,8
	Puristuminen tms.	-	-	-	-	-	2,3	-	-	-	0,4
	Äkillinen liike	-	-	6,7	11,1	-	-	-	4,7	50,0	2,2
	Lämpötila, polttaminen	58,3	31,0	53,3	11,1	40,0	2,3	-	2,3	-	27,0
	Muu/ei tietoa	3,3	13,8	6,7	11,1	6,7	6,8	22,2	18,6	50,0	10,2
	Yhteensä	100 (n=60)	100 (n=29)	100 (n=15)	100 (n=9)	100 (n=15)	100 (n=44)	100 (n=9)	100 (n=43)	100 (n=2)	100 (n=226)

6.6 Kotitapaturman riskitekijät

Tarkasteltaessa kotitapaturmaan joutumista ja sen yhteyttä eri taustamuuttujiin, tehtiin logistinen regressioanalyysi, jossa selitettävänä muuttujana oli haastatellun ilmoitus kotitapaturmaan joutumisesta. Muuttuja oli kaksiluokkainen (kotitapaturma tai ei kotitapaturmaa). Selittävinä muuttujina olivat sukupuoli, ikä, koulutusaste, ammattiasema, siviilisääty, asuinalue (lääni), paikkakuntatyypin ja asuntotyypin. Analyysi suoritettiin erikseen miehille ja naisille.

Kotitapaturmissa vammoja saaneet väestöryhmät ja niiden ristitulosuhteet (OR) on esitetty taulukossa 10. Merkitseviä eroja logistisessa regressioanalyysissä ei löytynyt miesten ja naisten välillä, eri ikäryhmien välillä, koulutusasteen mukaan tai asuntotyypin mukaan. Tilastollisesti merkitseviä eroja löytyi ammattiaseman, siviilisäädyn, asuinalueen ja paikkakuntatyyppin mukaan. Kotitapaturmaan joutumisen riski oli merkitsevästi pienempi alemmilla toimihenkilöillä (odds ratio 0.71, $p=0.045$) ja yrittäjillä (odds ratio 0.31, $p=0.003$) ylempiin toimihenkilöihin verrattuna. Parisuhteessa elävillä naisilla (odds ratio 0.72, $p=0.037$) kotitapaturmaan joutumisen riski oli merkitsevästi pienempi kuin naimattomilla naisilla. Oulun läänissä asuvilla (odds ratio 0.45, $p=0.001$) kotitapaturmien riski oli merkitsevästi pienempi kuin Etelä-Suomen läänissä asuviin verrattuna. Taajamassa tai asutuskeskuksessa asuvilla (odds ratio 0.63, $p=0.012$) tapaturman riski oli merkitsevästi pienempi kuin kaupungissa asuvilla. Naisista myös kaupunkilähiöissä tai esikaupunkialueella asuvilla oli pienempi kotitapaturman riski verrattuna kaupungissa asuviin (odds ratio 0.66, $p=0.047$). (Taulukko 10.)

Taulukko 10. Kotitapaturmissa vammoja saaneet väestöryhmät ja ristitulosuhteet (OR) sekä 95 % luottamusväli. Tilastoyksikkönä henkilö.

Väestöryhmä	Miehet ja naiset yhteensä		Miehet		Naiset	
	OR	(95 % luottamusväli)	OR	(95 % luottamusväli)	OR	(95 % luottamusväli)
Sukupuoli						
Mies	1.00					
Nainen	0.96	(0.78- 1.18)				
Ikä						
15-19 vuotta	1.00		1.00		1.00	
20-29 vuotta	0.79	(0.54-1.15)	0.66	(0.39-1.13)	0.93	(0.55-1.58)
30-39 vuotta	0.72	(0.49-1.05)	0.69	(0.41-1.17)	0.75	(0.43-1.29)
40-49 vuotta	0.74	(0.51-1.07)	0.67	(0.39-1.13)	0.81	(0.48-1.39)
50-59 vuotta	0.70	(0.49-1.02)	0.59	(0.35-1.00)	0.83	(0.49-1.40)
60-64 vuotta	0.94	(0.61-1.46)	1.02	(0.56-1.87)	0.87	(0.46-1.65)
Koulutusaste						
Perusaste	1.00		1.00		1.00	
Keskiaste	0.98	(0.76-1.26)	0.82	(0.58-1.16)	1.19	0.83-1.71)
Korkea-aste	1.02	(0.78-1.35)	1.07	(0.73-1.56)	1.01	0.68-1.52)
Ei tietoa	1.66	(0.84-3.27)	1.29	(0.45-3.71)	2.09	0.85-5.11)
Ammattiasema						
Ylemmät toimihenkilöt	1.00		1.00		1.00	
Alemmat toimihenkilöt	0.71*	(0.51-0.99)	0.67	(0.38-1.17)	0.74	(0.47-1.16)
Työntekijät	0.74	(0.53-1.03)	0.73	(0.48-1.11)	0.75	(0.44-1.29)
Maatalousyrittäjät	0.44	(0.16-1.22)	0.50	(0.15-1.66)	0.31	(0.04-2.34)
Muut yrittäjät	0.31*	(0.14-0.67)	0.25*	(0.09-0.71)	0.43	(0.13-1.42)
Opiskelijat	0.91	(0.61-1.35)	1.09	(0.64-1.85)	0.75	(0.41-1.35)
Eläkeläiset	1.26	(0.88-1.81)	1.30	(0.79-2.14)	1.24	(0.73-2.09)
Muut	1.09	(0.74-1.61)	1.12	(0.63-2.00)	1.09	(0.64-1.85)
Siviilisäätty						
Naimaton	1.00		1.00		1.00	
Avio- tai avoliitossa	0.87	(0.70-1.09)	1.07	(0.78-1.47)	0.72*	(0.52-0.98)
Eronnut	0.94	(0.61-1.44)	1.22	(0.66-2.28)	0.73	(0.41-1.33)
Leski	1.03	(0.41-2.60)			1.14	(0.44-2.94)
Asuinalue (lääni)						
Etelä-Suomen lääni	1.00		1.00		1.00	
Länsi-Suomen lääni	1.00	(0.80-1.27)	1.15	(0.82-1.59)	0.88	(0.63-1.22)
Itä-Suomen lääni	1.15	(0.83-1.58)	1.02	(0.63-1.64)	1.28	(0.83-1.96)
Oulun lääni	0.45*	(0.27-0.73)	0.53	(0.27-1.04)	0.37*	(0.18-0.78)
Lapin lääni	0.60	(0.29-1.24)	0.69	(0.27-1.75)	0.50	(0.15-1.61)
Paikkakuntatyyppi						
Kaupungin keskusta	1.00		1.00		1.00	
Kaupunkilähiö tai esi- kaupunkialue	0.95	(0.70-1.29)	1.45	(0.88-2.37)	0.66*	(0.44-0.99)
Taaajama tai asutuskes- Maaseudun haja- asutusalue tai kylä	0.63*	(0.44-0.91)	0.82	(0.46-1.46)	0.53*	(0.33-0.85)
Asuntotyyppi						
Omakotitalo	1.00		1.00		1.00	
Paritalo	0.94	(0.50-1.76)	0.77	(0.31-1.92)	1.15	(0.49-2.72)
Rivitalo	0.79	(0.56-1.10)	0.74	(0.45-1.22)	0.84	(0.54-1.31)
Kerrostalo	1.05	(0.84-1.30)	1.07	(0.77-1.47)	1.05	(0.76-1.45)
Muu rakennus	0.85	(0.26-2.75)	0.45	(0.06-3.33)	1.50	(0.35-6.50)

* p<0.05

6.7 Kotitapaturmat ja alkoholi

Liihallisen alkoholin käytön on todettu olevan merkittävä tapaturmille altistava tekijä (mm. Savola 2005), siksi tässäkin tutkimuksessa kysyttiin oliko haastateltu ollut alkoholin vaikutuksen alaisena tapaturman sattuessa (kysymys 14, liite 1.) Miesten kotitapaturmatapauksesta 19:ssä (noin 8 %) ja naisten kotitapaturmista 11:ssä (noin 5 %) vastaaja ilmoitti olleensa alkoholin vaikutuksen alaisena tapaturman sattuessa. Koska näiden tapaturmien määrä oli näin pieni, niin seuraavassa esitetään vain keskeisimpiä havaintoja tuloksista.

Alkoholin vaikutuksen alaisena olleita oli eniten miehistä 30 -39-vuotiaiden ja naisista 20-29 -vuotiaiden ikäryhmissä. Ammattiaseman mukaan miehistä yrittäjät ja he, jotka kuuluivat ryhmään muut, sekä naisista ylemmät toimihenkilöt ja opiskelijat olivat muita useimmin alkoholin vaikutuksen alaisena kotitapaturman sattuessa. Naisilla alkoholin vaikutuksen alaisena ollessa tapahtuneet tapaturmat aiheutuivat yleisimmin kotona liikkumisen yhteydessä ja miehillä yleisimmin henkilökohtaisesta hygieniasta huolehtimisen yhteydessä. Vahinkotapah- tumista tyypillisin alkoholin vaikutuksen alaisena oli miehillä kaatuminen, naisilla putoami- nen. Alkoholin vaikutuksen alaisena olleista suurempi osuus ilmoitti saaneensa hoitoa tapa- turman aiheuttamaan vammaan ja he ilmoittivat useammin tapaturman aiheuttamia haittapäi- viä kuin he, jotka eivät olleet alkoholin vaikutuksen alaisena.

7 POHDINTA

7.1 Tiivistelmä tuloksista

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata suomalaisten työikäisten (15-64 -vuotiaat) ei-kuolemaan johtaneita kotitapaturmia valtakunnallisesta Suomalaisten turvallisuus 2003 – uhritutkimusaineistosta sekä tarkastella väestöryhmien välisiä eroja kotitapaturmien ilmaantuvuudessa. Kyselyyn vastanneista hieman vajaa 6 % ilmoitti saaneensa vammoja kotitapaturmissa kuluneen vuoden aikana. Suuri enemmistö vammoja saaneista ilmoitti joutuneensa kotitapaturmaan vain kerran. Kotitapaturmien ilmaantuvuus oli miehillä 70 tapaturmaa /1000 henkilövuotta ja naisilla 66 tapaturmaa/ 1000 henkilövuotta. Ilmaantuvuus oli suurinta miehillä 15-19-vuotiaiden ja naisilla 20-29-vuotiaiden ikäryhmissä. Vähäisintä ilmaantuvuus oli 50-59 -vuotiaiden ikäryhmässä sekä miehillä että naisilla. Miesten kotitapaturmat aiheutuivat yleisimmin terävään esineeseen osumisen seurauksena, naisilla yleisin vahinkotapahtuma oli polttaminen kuumassa. Seuraavaksi yleisimpiä sekä miehillä että naisilla olivat kaatuminen ja liukastuminen. Tyypillisimmät vammat olivat miehillä haavat ja naisilla palovammat.

Sosioekonomisen aseman mukaan tarkasteltuna yrittäjäammateissa toimivat ilmoittivat muita ammattiaseman mukaisia ryhmiä vähemmän kotitapaturmia, mutta heidän ilmoittamansa kotitapaturmat olivat vakavampia. Heidän ilmoittamansa kotitapaturmat aiheuttivat lähes aina haittapäiviä ja yleisemmin sairauslomajaksoja kuin muihin sosioekonomisen aseman mukaisiin ryhmiin kuuluvilla. Kotitapaturmia ilmoittivat eniten miehistä opiskelijat ja eläkeläiset, naisista ylemmät toimihenkilöt ja eläkeläiset. Parisuhteen yhteys kotitapaturmiin oli merkittävä naisilla. Heistä parisuhteessa elävillä oli tapaturmia vähemmän kuin muilla siviilisäätöryhmillä. Naisilla näyttäisi parisuhteella olevan kotitapaturmilta suojaavaa vaikutusta. Parisuhteessa elävillä miehillä kotitapaturmat olivat hieman yleisempiä kuin yksin elävillä. Pohjois-Suomessa asuvilla kotitapaturmia oli selvästi vähemmän kuin muualla Suomessa asuvilla. Erityisesti Oulun läänissä tapaturmaan joutuneita oli merkittävästi vähemmän kuin eteläisemmillä alueilla.

Kotitapaturmat aiheutuivat miehille yleisimmin huolto-, korjaus- ja rakennustyössä ja naisille ruokaa laitettaessa. Huolto-, korjaus- ja rakennustyöissä tapahtui noin 40 % miesten tapaturmista. Kyseisten tapaturmien ilmaantuvuus oli miehillä yli seitsemänkertainen naisiin verrat-

tuna. Ruuanlaittamisen yhteydessä tapahtui noin 26 % naisten kotitapaturmista ja ilmaantuvuus oli noin kaksi ja puoli -kertainen miehiin verrattuna.

Kaikkiaan vammoja saaneista noin puolet ei tarvinnut mitään hoitoa tapaturman jälkeen. Hoitoa saaneista valtaosa sai ensiavun tai kävi lääkärin vastaanotolla, mutta ei tarvinnut sairaalahoitoa. Noin puolet kotitapaturmissa vammoja saaneista ilmoitti, että kotitapaturma oli aiheuttanut ainakin yhden haittapäivän. Sairauslomajakso aiheutui joka viidennessä kotitapaturmassa. Kotitapaturman sattuessa alkoholin vaikutuksena alaisena olleista suurempi osuus ilmoitti tapaturman vaatineen hoitoa ja aiheuttaneen ainakin yhden haittapäivän kuin heistä, jotka eivät olleet alkoholin vaikutuksen alaisena tapaturman sattuessa.

7.2 Tutkimuksen vahvuudet ja heikkoudet

Tutkimuksen kattavuus (otoksen koko, edustavuus, vastausprosentti), harhattomuus ja tarkkuus määrittävät tehdyn tutkimuksen luotettavuutta ja yleistettävyyttä. Mittausvirheiden arvioinnissa käytetään määritelmiä validiteetti ja reliabiliteetti. Tutkimuksen validiteetti on hyvä, jos käytetty mittari mittaa sitä mitä sen halutaan mittaavan. Epävalidi mittari antaa systemaattisesti harhaisia tuloksia. Tutkimuksen hyvä reliabiliteetti tarkoittaa, että käytetyn mittarin toistettavuus on hyvä eli jos sama tutkimus uusittaisiin, mittari antaisi samoja tuloksia kuin ensimmäisellä kerralla. Hyvä reliabiliteetti tarkoittaa, että mittarin satunnaisvirheet ovat pieniä. Haastattelututkimuksessa kysymyksen täsmällisyys ja tutkittavan käyttäytymispiirteet vaikuttavat reliabiliteettiin. (mm. Nissinen 2005, 45-47, Valkonen 1981, 53-79.) Mattila (2005, 16-18) on koonnut tapaturmia koskevan haastattelututkimuksen vahvuuksia ja heikkouksia. Hänen selvityksen mukaan haastattelututkimuksen vahvuutena on, että tutkimus kattaa erilaiset tapaturmatyypit ja sillä voidaan saada tietoa myös lievemmistä tapaturmista, joista ei kerry tietoa erilaisten rekisteröintijärjestelmien kautta. Haastattelututkimuksen perusjoukkona on väestö. Tämä lisää tulosten yleistettävyyttä. Haastattelututkimuksen heikkouksia Mattilan (2005, 18) mukaan ovat vastauskato, tapaturmatapahtuman ja erityisesti lievempien tapaturmien unohtaminen sekä tapaturmatermin määrittelyn ongelma.

Uhritutkimus on suomalaisten tapaturmien ja väkivallan kohteeksi joutumista selvittävä haastattelututkimus ja se on käsitteenä vakiintunut kuvaamaan väestöhaastatteluihin perustuvaa tapaturmien ja rikosten kohteeksi joutumista selvittävää tutkimustapaa. Uhritutkimuksella on Suomessa varsin vakiintunut sija selvittäessä tapaturmien yleisyyttä ja tarkempia tietoja ta-

tapaturmien uhriksi joutumisesta. Kuolemaan johtaneista tapaturmista saadaan kattavat tiedot kuolemansyytilastoista, mutta lievemmistä tapaturmista on tietoa saatavana melko vähän. Hankittaessa tietoa ei-kuolemaan johtaneista tapaturmista käytetään usein sairaaloiden poistoilmoituksia (hoitoilmoitusrekisteri) sekä poliisin rikos- ja onnettomuustilastoja. Kuitenkin vain osa vapaa-ajalla sattuvista tapaturmista johtaa sairaalahoitoon. Suurin osa hoitoa vaatineista tapaturmista hoidetaan poliklinikoilla ja lisäksi on iso osa tapaturmia, jotka eivät vaadi hoitoa terveydenhuollon palveluiden piirissä. Viranomaistiedot kattavat siis vain pienen osan tapaturmista (Heiskanen ym. 2000, 7 ja Heiskanen & Simpanen 1998).

Tässä tutkimuksessa tulosten yleistettävyyttä on pyritty parantamaan siten, että otoksen valitsemiseksi on käytetty yksinkertaista satunnaisotantaa, joka takaa jokaiselle perusjoukkoon kuuluvalla saman todennäköisyyden tulla valituksi otokseen. Haastattelut tehtiin tietokoneavusteisena haastatteluna ja haastattelun tekivät Tilastokeskuksen koulutetut haastattelijat. Tällä on pyritty vähentämään tutkimuksen satunnaisvirhettä. Puhelinhaastattelu on nopea ja tehokas tapa tavoittaa kohdejoukkoa. Reliabiliteetin vahvistamiseksi osa taustamuuttujatiedoista (mm. koulutus, ammattiasema, asuinpaikka) on yhdistetty aineistoon rekisteritietolähteistä henkilötunnuksen perusteella.

Vastauskato voi rajoittaa tulosten oikeellisuutta ja yleistettävyyttä aiheuttamalla harhaa (esim. Valkonen 1981, 78 Mattila 2005, 18, Tolonen 2005, 89). Otoksessa voi olla ali- tai yliedustettuna jokin tai jotkin perusjoukon osaryhmät (Valkonen 1981, 78). Uhriaineiston osalta ei ole tietoa siitä, mitkä ovat ne ryhmät, jotka kyselyyn eivät ole vastanneet. Tässä tutkimuksessa naisten vastausaktiivisuus oli hieman parempi kuin miesten. Naisilla vastausprosentti oli 83,9 ja miehillä 79,6. Katoa pyrittiin pienentämään siten, että jos henkilöä ei tavoitettu puhelimitse, häntä tavoiteltiin käymällä hänen kotonaan.

Tapaturmia koskevissa haastattelututkimuksissa usein ongelmana on se, että otoksessa tapaturmaan joutuneita on siinä määrin vähän, että tutkimus ei anna luotettavaa kuvaa tapaturmien ilmaantuvuudesta (Driscoll ym. 2004). Tässä tutkimuksessa kotitapaturmaan joutuneita oli alle 6 % vastanneista, joten tapaturmaan joutuneiden määrät olivat varsin pieniä kuin tarkasteltiin kotitapaturman uhreja väestöryhmittäin. Driscoll ym. (2004) ovat todenneet, että haastattelututkimuksen käyttökelpoisuus on parhaimmillaan kun selvitetään kohdejoukon tietämystä, asenteita ja tapaturmiin liittyvää käyttäytymistä sekä altistumista riskitilanteille tai riskikäyttäytymiselle.

Yksi epäkohta uhritutkimuksen mittaustavassa on se, että tiedot kerätään takautuvasti. Haastatelluita kysytään viimeisen vuoden aikana sattuneista tapaturmista. Vuosi on todettu olevan liian pitkä aika muistaa tapahtuneita tapaturmia. Ihmisten on todettu unohtavan erityisesti lievimpiä tapaturmia kun tarkasteluajana on vuosi. Suositeltavaa olisi käyttää lyhyempää ajanjaksoa tarkasteluajana. (Salminen & Heiskanen 1997, Mock ym. 1999.) Toisaalta tapaturmien tarkastelemisessa vuosi on hyvin lyhyt aika, sillä ihmisen tapaturma-alttius paljastuu paremmin yli viiden vuoden ajanjakson aikana (Salminen & Heiskanen 1997).

Tapaturma käsitteenä tuo epäluotettavuutta tutkimukseen. Vastaaaja ilmoittaa tapaturmaksi sellaisen tapahtuman, jonka hän itse kokee tapaturmaksi. Eri ihmisillä on erilainen käsitys siitä, mitä tapaturma tarkoittaa ja miten herkästi kukin ilmoittaa ”joutuneensa tapaturmaan”. Esimerkiksi tässä tutkimuksessa yrittäjäämmateissa toimivat ilmoittivat muita ammattiaseman mukaisia ryhmiä vähemmän tapaturmia ja heidän ilmoittamansa tapaturmat olivat vakavampia kuin mitä muut olivat ilmoittaneet. Onko kyse siitä, että muut ilmoittivat herkemmin vähemmän vakavia tapaturmia?

Kysymysten muotoilu ja tietoinen salailu voivat aiheuttaa systemaattista virhettä. Esimerkiksi alkoholin käyttöä koskevissa kysymyksissä voi olla tarpeen pohtia, salaavatko vastaajat omaa alkoholin käyttöönsä ja miten kukakin mieltää milloin hän on ”alkoholin vaikutuksen alaisena”. Joskus voi olla hankalaa arvioida onko alkoholin vaikutuksen alaisena, jos alkoholin nauttimisesta on kulunut useita tunteja.

7.3 Tulosten tarkastelu suhteessa aikaisempiin tutkimuksiin

Tutkimus osoittaa, kuten monet aikaisemmatkin tutkimukset (mm. Kelly & Miles-Doan 1997, Laflamme 1998, Cubbin ym. 2000, Laflamme & Eilert-Petersson 2001, Mattila 2005), että väestöryhmien väliset erot ei-kuolemaan johtaneiden tapaturmien osalta ovat vähäisemmät ja erilaiset kuin kuolemaan johtaneiden tapaturmien osalta. Samanlaista sukupuolen välillä olevaa selkeää eroa kuin tapaturmakuolemissa ei ollut todettavissa ei-kuolemaan johtaneiden kotitapaturmien osalta, kun kotitapaturmia tarkastellaan kokonaisuutena. Työikäisten tapaturmakuolemat ovat valtaosaltaan miehille tapahtuneita (Tilastokeskus 2005). Vaikka miehistä hieman suurempi osa oli saanut vammoja kotitapaturmissa, ei tämä ero ollut tilastollisesti merkitsevä. Aikaisemmissa uhritutkimuksissa oli suurin osa kotitapaturmista aiheutunut nai-

sille. Tämä sukupuolten välinen ero kaventui tasaisesti 1980-luvulta 1990-luvun lopulle (Heiskanen ym. 2000, 56). Tässä tutkimuksessa hieman suurempi osa kotitapaturmista tapahtui miehille. Tulos voi poiketa aikaisemmista uhritutkimuksesta sen vuoksi, että tässä tutkimuksessa aineistoon kuuluvat olivat alle 65-vuotiaita. Heiskanen ym. (2000) mukaan yli 75-vuotiaille naisille kotitapaturmia sattuu huomattavasti enemmän kuin miehille. Esimerkiksi lonkkamurtuman saaneista noin 70 % on naisia ja valtaosaltaan lonkkamurtuman saaneet ovat yli 69 -vuotiaita (Lütje ym. 2001).

Kotitapaturmien toistuminen samoilla henkilöillä vuoden aikana oli tässä tutkimuksessa yhtä yleistä miehillä ja naisilla sekä yleisempää nuorimmissa ikäryhmissä. Tulos sukupuolten osalta poikkeaa Niemisen ja Koskivuon (1998) tekemästä selvityksestä, jossa ensiapupoliklinikalla todettiin tapaturmien uusiutumisen olevan yleisempää miehillä. Myös heidän tutkimuksessaan tapaturmat uusiutuivat yleisimmin nuorimmissa ikäryhmissä. Heidän tutkimuksessaan seurantajaksona oli viisi vuotta, jonka on todettu olevan ihmisen tapaturma-altiutta paremmin paljastava ajanjakso kuin vuosi. Miehillä on enemmän kuolemaan johtaneita ja enemmän pysyvän vamman aiheuttaneita tapaturmia kuin naisilla, mutta ei-kuolemaan johtaneiden kotitapaturmien osalta haittapäivät olivat lähes yhtä yleisiä miehillä ja naisilla. Kotitapaturman aiheuttama hoidon tarve oli miehillä hieman yleisempää kuin naisilla.

Ammatissa toimivan väestön keskuudessa tapaturmat kaikkiaan ovat yleisimpiä työntekijöillä (Heiskanen 2000, 15-16). Sen sijaan kotitapaturmat näyttäisivät olevan ammatissa toimivien keskuudessa yleisimpiä ylemmillä toimihenkilöillä. Ruotsalaisen tutkimuksen mukaan kotitapaturmat olivat yleisimpiä siinä sosioekonomisen aseman mukaisessa ryhmässä, johon kuuluivat opiskelijat, eläkeläiset ja pitkäaikaistyöttömät (Laflamme & Eilert-Petersson 2001). Heiskanen (2000, 69) totesi vuoden 1997 uhritutkimuksessa, että kaikista sosioekonomisista ryhmistä opiskelijoilla ja eläkeläisillä oli eniten kotitapaturmia. Myös tässä tutkimuksessa miehistä opiskelijoilla ja eläkeläisillä oli eniten kotitapaturmia. Sen sijaan naisilla kotitapaturmia oli eniten ylemmillä toimihenkilöillä ja eläkeläisillä. Tapaturman riskiin vaikuttaa altistusaika (Parkkari 2003). Ne väestöryhmät, jotka viettävät enemmän aikaa kotona, ovat myös enemmän alttiina kotitapaturmille. Esimerkiksi eläkeläiset voivat olla tällainen väestöryhmä.

Parisuhteen yhteydestä ei-kuolemaan johtaneisiin tapaturmiin on ristiriitaista tietoa. Tässä tutkimuksessa todettiin parisuhteessa elävillä naisilla kotitapaturmia vähemmän kuin yksin elä-

villä naisilla. Tämä tulos on samansuuntainen Yhdysvalloista tehdyn tutkimuksen kanssa (Kelly & Miles-Donan 1997). Laflammen (1998, 34) tekemässä selvityksessä ei todettu yhteyttä parisuhteen ja lievempien tapaturmien välillä. Miesten osalta tässä tutkimuksessa ei ollut merkitsevää yhteyttä parisuhteen ja tapaturmien välillä.

Kuolemaan johtaneissa tapaturmissa on alueellisia eroja. Itäsuomalaisten ja länsisuomalaisten välillä ei tässä tutkimuksessa ollut todettavissa samanlaista eroa kuin kuolemaan johtaneissa tapaturmissa. Suurin eroavuus eri asuinalueiden välillä oli pohjoissuomalaisten ja muualla Suomessa asuvien välillä. Pohjois-Suomessa asuvilla kotitapaturmia on selvästi vähemmän. Tulos ei ole samankaltainen kuolemaan johtaneissa tapaturmissa.

Kotitapaturman sattuessa alkoholin vaikutuksen alaisena ilmoitti olleensa joka kymmenes vammaansa hoitoa tarvinnut. Savolan ym. (2005) tekemän selvityksen mukaan puolella tapaturman vuoksi poliklinikalla hoidetuista oli alkoholia veressään. Tämä tulosten eroavuus antaa viitteitä siitä, että vastaajat eivät välttämättä kerro todellisesta alkoholin käytöstään puhelinhaastattelussa. Suurempi osa heistä, jotka ilmoittivat olleensa alkoholin vaikutuksen alaisena, oli saanut jotain hoitoa vammaansa ja heille aiheutui yleisemmin haittapäiviä kuin heille, jotka eivät olleet alkoholin vaikutuksen alaisena tapaturman sattuessa. Tämä tulos tukee sitä tietoa, että alkoholi on yksi merkittävä tapaturman riskitekijöistä.

7.4 Jatkotutkimusehdotuksia

Uhritutkimuksella on vakiintunut asema tapaturmatutkimuksen kentässä ja aikatrendin todentamiseksi on tärkeää jatkaa edelleen tätä tutkimustraditiota. Tutkimus on toteutettu Suomessa vuosina 1980, 1988, 1993, 1997, 2003 ja se tullaan tekemään jälleen vuonna 2006. Samana toistuneet kysymykset mahdollistavat vertailun eri tutkimuskertojen välillä. Uhriaineistosta olisi hyvä tarkastella tarkemmin vastanneiden asenteita ja pyrkiä selvittämään eroavatko vastanneiden turvallisuusasenteet niiden kesken, jotka ovat joutuneet tapaturmiin ja jotka eivät ole joutuneet tapaturmiin. Tapaturmien ehkäisytyön kannalta olisi mielekästä ymmärtää mitkä tekijät ovat yhteydessä myönteiseen turvallisuusasenteeseen. Lisäksi aineiston luotettavuuden selvittämiseksi oli hyvä tehdä esimerkiksi katoanalyysi. Näin saataisiin tietoa siitä, keitä ovat ne henkilöt, jotka eivät ole vastanneet kyselyyn. Tulosten perusteella saadaan käsitys aineiston harhaisuudesta.

Hoitoa vaatineista kotitapaturmista suuri enemmistö hoidetaan poliklinisesti. Urhitutkimuksen aineistosta olisi mielekästä rajata tarkastelukohteeksi hieman vakavammat tapaturmat eli tapaturmat, jotka ovat vaatineet ainakin polikliinisen hoidon. Tapaturmien ehkäisytyön kannalta olisi tärkeää selvittää väestöryhmittäisiä eroja niiden tapaturmien osalta, jotka aiheuttavat toiminta- ja työkyvyttömyyttä, pysyvää haittaa ja taloudellisia menetyksiä. Yhden vuoden aineisto ei välttämättä riitä tällaiseen selvitykseen, joten kannattaisi harkita, josko eri vuosina kerättyjä aineistoja pystyttäisiin yhdistämään luotettavan tiedon saamiseksi. Lisäksi perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon poliklinikoilla suoritettava seuranta voisi antaa kattavampaa tietoa hieman vakavampien kotitapaturmien yleisyydestä, tapaturmatilanteista ja paikoista, joissa kotitapaturmia tapahtuu sekä tietoa tekijöistä, jotka altistavat näille tapaturmille. Poliklinikalla suoritettava tapaturmaseuranta mahdollistaisi myös tarkemman tiedon alkoholin käytöstä ennen tapaturmaa. Riskialttiutta tapaturmille ja tapaturmien uusiutumista selvittävä tutkimusasetelma olisi parhaimmillaan kohorttitutkimus. Samoja henkilöitä tulisi seurata Salmisen ja Heiskasen (1997) mukaan vähintään viiden vuoden ajan. EU:n alueella kehitetty EHLASS-tietojenkeruujärjestelmä voisi toimia välineenä tällaisessa tutkimuksessa.

Tässä tutkimuksessa kotitapaturmien ilmaantuvuutta ei voi suhteuttaa kunkin tapaturmaa edeltäneen tekemisen riskiaikaan. Haastattelussa ei ole kysytty sitä, kuinka paljon aikaa ihmiset käyttivät kyseisissä tehtävissä. Tulosten perusteella ei siis voida arvioida missä tilanteessa tapahtuu eniten tapaturmia kyseisen tehtävän suorittamiseen kuluvaan aikaan kohden. Mielenkiintoista olisi tarkastella jatkossa sitä, mitkä tehtävät ovat todella riskialttiita. Ovatko esimerkiksi kodin huolto-, korjaus ja rakennustöissä sattuneet tapaturmat yleisempiä heillä, jotka tekevät niitä runsaasti vai heillä, jotka tekevät niitä satunnaisesti? Auttaako harjaantuminen toimimaan siten, ettei tapaturmia aiheudu?

Työikäisen väestön kotitapaturmien ja muiden vapaa-ajan tapaturmien kansantaloudellisen merkityksen todentamiseksi tulisi selvittää kuinka paljon työstä poissaoloja ja työajanmenetyksiä kotitapaturmista aiheutuu. Tulokset voisivat auttaa entistä enemmän työpaikkojen mukaan tuloa kokonaisturvallisuuden edistämisen toimintaan. Työntekijöiden turvallisuuden edistäminen myös heidän vapaa-aikanaan on myös työnantajien etu.

7.5 Päätelmiä ja suosituksia

Tämän tutkimuksen mukaan koko väestöön suhteutettuna työikäisille suomalaisille aiheutuu vuosittain noin 230 000 tapaturmaa kotona tai kodin lähiympäristössä. Puolet näistä tapaturmista aiheuttaa ainakin yhden haittapäivän eli päivän tai päiviä, jolloin on vaikeaa tai mahdotonta selvitä tavanomaisista päivittäisistä tehtävistä tai toimista. Kaksi viidesosaa kotitapaturmista vaatii jonkin asteista hoitoa terveydenhuollon palveluiden piirissä. Kotitapaturmat ovat lisääntyneet 1980-luvulta nykypäivään.

Yleisenä huomiona on, että kotitapaturmat ovat lähes yhtä yleisiä miehillä ja naisilla ja niitä tapahtuu kaiken ikäisille. Eroja kotitapaturmien ilmaantuvuudessa eri väestöryhmien välillä on todettavissa erityisesti silloin, kun tarkastellaan mitä toimintoja tehdessä kotitapaturmat tapahtuivat. Kotitapaturma onkin vain yhteinen nimi niille kaikille erilaisille tapaturmille, jotka sattuvat kotona, vapaa-ajan asunnossa tai niiden piha-alueilla.

Kotitapaturmien osalta voidaan lisäksi todeta, että tapaturmien ilmaantuvuus kuvaa osaltaan sitä, millaisten asioiden parissa eri väestöryhmät viettävät aikaansa. Tässä tutkimuksessa kotitapaturmien ilmaantuvuutta ei voi suhteuttaa kunkin tekemisen altistumisaikaan, koska haastattelussa ei ole kysytty sitä, kuinka paljon aikaa ihmiset käyttivät kyseisissä tehtävissä. Huolto-, korjaus- ja rakennustöissä tapaturmia aiheutuu erityisesti omakotitaloissa asuville miehille. Asumismuotona omakotitalo mielletään usein sellaiseksi, että se vaatii rakennuksen kunnossapitoa ja useat haluavat itse myös osallistua talon rakentamiseen. Keskimääräistä yleisempiä nämä tapaturmat ovat parisuhteessa elävillä miehillä. Tulos todennäköisesti kuvastaa sitä, että perheissä miehet vastaavat rakennusten kunnossapidosta. Naisilla erilaiset korjaustöissä aiheutuneet tapaturmat olivat yleisimpiä eronneilla ja leskeksi jääneillä. Tämä voidaan tulkita siten, että ne naiset, jotka eivät elä parisuhteessa, joutuvat itse kantamaan vastuun kodin kunnostustöistä ja altistuvat näin useammin kotitapaturmille.

Ruuanlaittamisen yhteydessä tapahtuneet tapaturmat olivat yleisempiä naisilla. Todennäköisesti naiset käyttävät enemmän aikaa ruuanlaittoon kuin miehet ja ovat siksi enemmän riskissä saada tapaturmia. Näiden tapaturmien ilmaantuvuus oli suurta nuorimmissa ikäryhmissä sekä naisilla että miehillä, naimattomilla yleisempiä kuin muilla siviilisäätiryhmillä ja miehistä opiskelijoilla yleisempiä kuin muilla ammattiaseman mukaisilla ryhmillä, naisista opiskelijoilla toiseksi yleisimpiä. Kyseiset tapaturmat olivat siis hyvin yleisiä sellaisissa väestöryh-

missä, jotka ovat vasta itsenäistymässä lapsuudenkodistaan ja harjaannuttavat ruuanlaittotaitojaan. Vammoja voidaan kuitenkin tulosten perusteella pitää varsin lievinä muihin kotitapaturmiin verrattuna, sillä ruuanlaittamisen yhteydessä tapahtuneet tapaturmat aiheuttivat harvimminkin haittapäiviä tai sairauslomajaksoja.

Eri ammattiasemassa olevien välillä oli eroja kotitapaturmien ilmaantuvuudessa. Tapaturmien vähäinen ilmaantuvuus yrittäjäämmateissa toimivilla johdatti pohtimaan erilaisten persoonatyyppeiden merkitystä tapaturmien ilmaantuvuuden taustalla. Pitäisikö eroavuuksia tapaturma-alttiudessa hakea siitä, kuinka turvallisuushakuisia eri ihmiset ovat? Kuinka suuri vaikutus on henkilön riskeille altistavalla elämäntavalla ja riskinsietokyvyllä tapaturmien ilmaantumiseen? Vähentääkö vai lisääkö ihmisen oma usko ja luottamus omiin kykyihin tapaturmia? Ja miten tapaturmien ehkäisytyötä tulisi kohdistaa eri persoonallisuustyyppien mukaisiin luokkiin?

Nuorilla on todettu stressioireiden olevan yhteydessä tapaturmiin (Mattila 2005, 61). Tässä kyselyssä ei ole kysytty vastaajien stressioireita, mutta ylempien toimihenkilöiden korkea tapaturmainsidenssi herätti ajatuksen, onko työelämän kiireys ja stressaavuus mahdollisesti yhteydessä tapaturmiin kotona ja muutoin vapaa-ajalla. Jatkuuko työpäivän aikana koettu kiire myös kotona työpäivän jälkeen ja siten toimii tapaturmien riskitekijänä? Millainen on kotitapaturmien insidenssi heillä, jotka elävät nk. elämän ruuhkavuosia, jossa työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen voi aiheuttaa jatkuvaa kiirettä.

Koska tapaturma on sarja tapahtumia, joiden taustalla on usein monia syitä, on tapaturmien ehkäisykin moniin tekijöihin vaikuttamista. Ympäristön turvallisuuden lisäämisellä on useiden tutkimusten mukaan saatu eniten aikaan myönteisiä tuloksia tapaturmien ehkäisyssä (mm. Lund & Aaro 2004). Ympäristötekijöitä kodin turvallisuuden edistämiseksi ovat kodin tilat (myös ulkotilat) ja rakenteet, kotona käytettävät laitteet ja tarvikkeet, perheen myönteinen turvallisuuskulttuuri sekä kodin turvallisuutta koskevat lait ja muut säädökset. Ihminen omalla käyttäytymisellään viime kädessä luo turvallisuutta tai vaarantaa sitä.

Koti on paikka, joka on ihmisen yksityinen alue ja hän on itse pääasiassa vastuussa siitä, mitä kodissa tapahtuu. Yksilön oma käyttäytyminen kotona on ratkaisevaa turvallisuuden edistämisessä myös ympäristötekijöiden kannalta. Erilaisilla lainsäädännöllisillä keinoilla kodin turvallisuuteen vaikuttaminen on siis rajallista. Kuitenkin on joitakin tehokkaita houkuttumia,

joilla voidaan vaikuttaa kotien turvallisuuteen. Esimerkiksi vakuutusyhtiöiden antamat alennukset kotivakuutuksista silloin, kun kodissa on palovaroitin, on yksi tällainen keino. Tällaisia voisi kehittää enemmänkin, kuten esimerkiksi turvaliesi voisi olla kotivakuutuksen alennuksen ehtona. Verovähennysoikeus kotitaloustöiden teettämisestä on myös keino, jolla voidaan parantaa kodin turvallisuutta. Kodin remonttitoita on mahdollista teettää ammattilaisella melko edullisesti. Erilaisilla rakennuttajaa koskevilla säädöksillä ja standardeilla voidaan myös kohottaa asuntojen turvallisuutta.

Kun pohditaan väestöryhmien välisten terveysterojen kaventamista, tulee vaikuttaa niihin syihin, jotka aiheuttavat eroja ja luoda tasa-arvoiset edellytykset terveyden saavuttamiselle (Palosuo 2004, 15-16). Esimerkkeinä tasa-arvoisista edellytyksistä myös kotitapaturmien ehkäisyssä on neuvolajärjestelmä ja peruskoulu. Neuvolassa käyvät lähes kaikki alle kouluikäiset perheineen, peruskoulu tavoittaa koko ikäluokan kattavasti. Myös työpaikkojen ja työterveyshuollon mahdollisuuksia vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyssä tulisi tehostaa.

Arjen tiimellyksessä ihmiset eivät herkästi pysähdy pohtimaan kotinsa turvallisuusriskejä tai jonkin toiminnan tai laitteen vaarallisuutta. Turvallisuutta edistävät ja ylläpitävät toimet muotoutuvat ihmisillä helposti rutiininomaisiksi ja tiedostamattomiksi. (Saastamoinen 2000, 43-44.) Siksi on tärkeää, että joissakin elämänvaiheissa herättäisiin tarkastelemaan arjen toimia ja ympäristöjä. Yksi otollinen vaihe ihmisen elämässä on lapsen saaminen. Tutkimusten mukaan vauva- ja pienten lasten perheiden vanhemmat ovat erittäin motivoituneita oman kotinsa turvallisuuden edistämiseksi. Heille suunnattu terveystieteellinen kasvatustoiminta on tuottanut parhaiten tuloksia turvallisuuden edistämiseksi. (Lund & Aaro 2004.) Tämän kohderyhmän huomioiminen nykyistä paremmin on tärkeää. Kodin myönteinen turvallisuuskulttuuri eli turvallisuuteen liittyvät käsitykset, asenteet ja käytännöt siirtyvät myös lapsille. Arkipäivän asiat omaksutaan usein tiedostamatta, itsestään selvyyskinä, joiden alkuperää tai merkitystä ei kysellä (Saastamoinen 2001, 1).

Esimerkkinä peruskoulun mahdollisuuksista kotitapaturmien ehkäisyssä on kotitaloustunneilla toteutettava turvallisuuskasvatustoiminta, jossa kiinnitetään huomiota turvallisuuteen ruuanlaitossa ja kodin hoidossa. Harjaantumalla ruuanlaitotaidoissa ja kiinnittämällä huomiota riskejä aiheuttaviin tekijöihin, voitaisiin saada nuoret tietoisiksi siitä, miten ehkäistä kotitapaturmia. Myös muilla oppitunneilla toteutettava turvallisuuskasvatustoiminta tulisi kohdistua arkipäivän turvallisuuden edistämiseen. Tästä esimerkkinä on sähkö- ja paloturvallisuus.

Kodin kunnostus- ja rakennustöissä turvallisuuden edistäminen on suuri haaste. Erilaisten suojainten ja turvavälineiden käyttö ei ole kotona yhtä automaattista kuin työpaikoilla. Työpaikkojen hyvä turvallisuuskulttuuri tulisi saada siirtymään myös koteihin. Tiedot, taidot ja asenne ovat asioita, joita voidaan pyrkiä parantamaan erilaisilla kursseilla. Esimerkiksi vakuutusyhtiöiden, kansalais- ja työväenopistojen, asunto- ja remonttilainojen myöntäjien, rautakauppojen ja rakennuskonevuokraamojen intresseissä pitäisi olla tällaisten kurssien järjestäminen. Vuokraamoissa tulisi olla saatavilla koneiden lisäksi myös turvavälineitä, sillä erilaisten turvavälineiden ostaminen omaksi ei aina ole kannattavaa. Varsinkin jos niitä käytetään hyvin harvoin.

Sen lisäksi, että tapaturmailmiön ymmärtämisessä ja tapaturmien ehkäisyssä tarvitaan tietoa tapaturmien yleisyydestä, tilanteista ja paikoista, joissa tapaturmia tapahtuu, niin tarvitaan tietoa tekijöistä, jotka ehkäisevät tapaturmia tai altistavat niille (Driscoll ym. 2004). Mitkä ovat ne tekijät ihmisten käyttäytymisessä, jotka todella lisäävät turvallisuutta kotona? Onko keskeistä kodin järjestys ja siisteys, toimintojen rauhallisuus, erilaisten laitteiden ja välineiden käyttö tms?

Kotitapaturmat ovat ehkäistävissä ja niiden ehkäisytyö on kansanterveydellisesti ja -taloudellisesti kannattavaa. Kotitapaturmien ehkäisy tapahtuu niin yksilö- ja yhteisötasolla kuin yhteiskuntapolitiikan toimin ja se kohdistuu sekä ihmisten käyttäytymiseen että toimintaympäristöön. Kansalaisten terveysosaaminen kotitapaturmien ehkäisyssä on arjen turvallista sujuvuutta, perheestä huolehtimista ja turvallisuuden tiedostamista jokapäiväisiä valintoja tehtäessä. Turvallisuus on välittämistä niin itsestä kuin kanssaihmisistä.

LÄHTEET

- Andersson R. Injury Causation, Injury Prevention and Safety Promotion. Teoksessa Laflamme L, Svanström L, Schelp L (toim.) Safety Promotion Research. Karolinska Institutet, Department of Public Health Sciences, Division of Social Medicine, 1999:15-42.
- Andersson R, Menckel E. On the prevention of accidents and injuries. A comparative analysis of conceptual frameworks. *Accident analysis and prevention* 1995;27:757-768.
- Berger L R, Mohan D. Injury Control. A global view. Oxford University Press, Oxford, 1996.
- Cherpitel C J, Ye Y, Bond J. Alcohol and Injury. Multi-level analysis from the emergency room collaborative alcohol analysis project (ERCAAP). *Alcohol and Alcoholism* 2004; 39:552-558.
- Cubbin C, LeClere F, Smith G S. Socioeconomic Status and the Occurrence of Fatal and Non-fatal Injury in the United States. *American Journal of Public Health* 2000; 90: 70-77.
- Driscoll T, Harrison J, Langley J. Injury surveillance. Teoksessa McClure R, Stevenson M, McEvoy S (toim.) The Scientific Basis of Injury Prevention and Control. IP Communications, Melbourne, 2004:87-109
- Euroopan komissio 2000. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmat Euroopassa. Yhteisön henkilövahinkotietoja koskeva kattava yleiskatsaus (koti- ja vapaa-ajan tapaturmat). Lopullinen raportti. Kuratorium für Schultz und Sicherheit (Itävallan turvallisuuden ja ennaltaehkäisyn tutkimuslaitos) – ”Sicher Leben” –instituutti. Henkilövahinkojen ehkäisyohjelma. EYVL C 208, 22.7.1999. IPP/2000/1071. SI2.297897.
- Girasek D C, Gielen A C. The Effectiveness of Injury Prevention Strategies: What Does the Public Believe? *Health Education & Behavior* 2003;30:287-304.
- Heiskanen M, Aromaa K, Niemi H, Sirén R. Tapaturmat, väkivalta, rikollisuuden pelko. Väestöhaastattelun tuloksia vuosilta 1980-1997. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 2000: 171. Tilastokeskus, Helsinki.

Heiskanen M, Siren R, Aromaa K. Suomalaisten turvallisuus 2004. Vuoden 2003 haastattelututkimuksen ennakkotietoja suomalaisten tapaturmien ja rikosten kohteeksi joutumisesta ja pelosta. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 2004:58, Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 2004:29, Helsinki.

Hyder A A. Evaluating education as an intervention for injury control. American Journal of Public Health 2004; 12: 2047.

Hyypä M T, Mäki J. Pohjanlahden rannikon suomenruotsalaiset säilyvät työkykyisinä. Suomen lääkärilehti 1997; 52: 831-839.

Kangas I, Keskimäki I, Koskinen S, Lahelma E, Manderbacka K, Prättälä R, Sihto M. Sosioekonomisten terveyserojen kaventaminen – tiedosta toimintaan. Teoksessa Kangas I, Keskimäki I, Koskinen S, Lahelma E, Manderbacka K, Prättälä R, Sihto M (toim.) Kohti terveyden tasa-arvoa. Edita, Helsinki, 2002:

Kannas L. Kolme arvoitusta – terveys, kasvatus, inhimillinen kasvu ja kehitys. Teoksessa Peltonen H (toim.) Koulu terveyden arvoitusta pohtimassa. Helsinki, Opetushallitus, 1994: 49-65.

Kansanterveyslaitos 2005. Vamman aiheuttaneiden tapaturmien ja väkivallan määrä vuosina 1980,1988,1993,1997 ja 2000. Tapaturmatilastoja taustatiedoksi, kalvosarja. [viitattu 30.1.2006]. http://www.kotitapaturma.fi/sivu.php?artikkeli_id=26

Kansanterveyslaitos. Tapaturmaisesti kuolleet (lkm) 1986-2003. [www-dokumentti] päivitetty 10.2.2006 [viitattu 11.2.2006].
http://www.ktl.fi/portal/suomi/yhteistyoprojektit/tapaturmat/tapaturmat_lukuina/kuolemansyyt/kuvio_1/

Kelly S M, Miles-Doan R. Social Inequality and Injuries: Do morbidity patterns differ from mortality? Soc. Sci. Med. 1997; 44: 63-70.

Klassen, T P, MacKay J M, Moher D, Walker A, Jones A L. Community-Based Injury Prevention Interventions. *The Future of Children* 2000; 10: 83-110.

Koskinen S, Aromaa A. Tapaturmien aiheuttamat vammat. Teoksessa Aromaa, A., Koskinen, S. (toim.) *Terveys ja toimintakyky Suomessa. Terveys 2000 –tutkimuksen perustulokset. Kansanterveyslaitoksen julkaisuja B3*. Helsinki, 2002.

Koskinen S. Terveysten eriarvoisuus Suomessa. *Kunnallislääkäri* 2004;6:16-19.

Laflamme L. Social Inequality in Injury Risks. Knowledge Accumulated and Palns for the Future. Karolinska Institutet, Department of Public Health Sciences Division of Social Medicine. National Institute of Public Health, Injury Prevention Program. Stockholm, 1998.

Laflamme L, Eilert-Petersson E. Injury risks and socioeconomic groups in different settings. Differences in morbidity between men and between women at working ages. *European Journal of Public Health*. 2001; 11, 309-313.

Laitakari J. Terveyskasvatus. Johdatus suunnitteluun, menetelmiin ja arviointiin. Hämeenlinna, Sairaanhoidtajien koulutussäätiö, 1978.

Lappalainen J, Saarela K L. Tapaturmavaarat. Teoksessa: Riikonen E, Kämäräinen M, Lappalainen J, Oksa P, Pääkkönen R, Rantanen S, Saarela K L, Sillanpää J (toim.) *Työsuojelun perusteet*. Helsinki, Työterveyslaitos, 2003: 38-58.

Lindqvist K, Timpka T, Schelp L, Åhlgren M. The WHO safe community program for injury prevention: evaluation of the impact on injury severity. *Public Health* 1998;112:385-391.

Lüthje P, Nurmi I, Palvanen M, Kannus P. Reisiluun yläosan murtumien epidemiologia ja ehkäisymahdollisuudet. *Suomen lääkirilehti* 2001;56:1615-1619.

Mackenbach J P, Bos V, Andersen O, Cardano M, Costa G, Harding S, Reid A, Hemström Ö, Valkonen T, Kunst A E. Widening socioeconomic inequalities in mortality in six Western European countries. *International Journal of Epidemiology* 2003;32:830-837.

Martelin T, Koskinen S, Valkonen T. Kuolleisuus. Teoksessa: Aromaa A, Huttunen J, Koskinen S, Teperi J. (toim.) Suomalaisten terveys. Duodecim, Kansanterveyslaitos, Stakes, 2005a:117-129.

Martelin T, Koskinen S, Lahelma E. Väestöryhmien väliset terveyserot. Teoksessa: Aromaa A, Huttunen J, Koskinen S, Teperi J. (toim.) Suomalaisten terveys. Duodecim, Kansanterveyslaitos, Stakes, 2005b:266-276.

Mattila, V. Injuries and Their Risk Factors in Finnish Adolescents. Acta Universitatis Tamperensis. Tampere University Press 2005.

Mattila V M, Parkkari J, Niemi S, Kannus P. Injury-related deaths among Finnish adolescents in 1971-2002. Injury, International Journal of the Care of the Injured 2005; 36:1016-1021.

Mock C, Acheampong F, Adjei S, Koepsell T. The effect of recall on estimation of incidence rates for injury in Ghana. International Journal of Epidemiology 1999;28:750-755.

Nieminen S, Koskivuo I. Uusiutuuko tapaturma? Suomen lääkärilehti 1998; 53:194-197.

Nissinen K. Tilastotieteen peruskurssi 1. Versio 1.1. Kurssimoniste. Jyväskylän yliopisto: matematiikan ja tilastotieteen laitos, 2005.

Nupponen R, Aarva P, Laitakari J, Miilunpalo S, Paronen O, Urponen H. Terveyskasvatuksen taustakäsitykset ja vaikuttavuuden tutkiminen. Teoksessa Urponen H, Aarva P, Nupponen R (toim.) Terveyskasvatustutkimuksen vuosikirja 1991. Tutkimuksia 2. Tampere, Sosiaali- ja terveyshallitus, 1991:11-25.

Nutbeam D. Health promotion glossary. Health Promotion International 1998;13:349-364.

Nutbeam D. Health literacy as a public health goal: a challenge for contemporary health education and communication strategies into the 21st century. Health Promotion International 2000;15:259-267.

Ottawa Charter for Health Promotion. 1986 [WWW-dokumentti]. Päivitetty 11.6.2004 [viitattu 8.10.2004] http://www.euro.who.int/AboutWHO/Policy/20010827_2

Palosuo H, Sihto M, Keskimäki I, Koskinen S, Lahelma E, Manderbacka K, Prättälä R. Eriarvoisuus ja terveystoiminta. Kokemuksia sosioekonomisten terveyserojen kaventamisesta Ruotsissa, Englannissa ja Hollannissa. Helsinki, Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:12.

Parkkari J, Kannus P, Kujala U, Palvanen M, Järvinen M. Liikuntavammat ja niiden ehkäisy. Suomen lääkäri-lehti 2003;58:71-76.

Parkkari J, Kannus P, Fogelholm M. Liikuntavammat – suurin tapaturmaluokka Suomessa. Suomen lääkäri-lehti 2004;59:3889-3895.

Perttilä K. Terveyden edistäminen kunnan tehtävänä. Tutkimuksia 103. Stakes, 1999..

Plugge E, Stewart-Brown S, Knight M, Fletcher L. Injury morbidity in 18-64 –year-olds: impact and risk factors. Journal of Public Health Medicine 2002;24:27-33.

Puska P. Kansanterveyden kehittämisen paikalliset haasteet. Suullinen esitys. Terveyden edistämisen aluekierros. Helsinki, Sosiaali- ja terveysministeriö, Kansanterveyslaitos, Stakes, Suomen kuntaliitto, Terveyden edistämisen keskus, lääninhallitukset, 16.2.2006.

Rimpelä M. Terveys, tieto ja oppiminen. Liikunta ja tiede 2003;2:32-34.

Rintanen H. Tapaturmien tilastoinnin nykytila ja tulevaisuus Suomessa. Lähtökohtana EU:n EHLASS-järjestelmän mukainen koti- ja vapaa-ajan tapaturmien tilastointi. Aiheita 26. Helsinki, Stakes, 2002.

Saari J. Kokonaisturvallisuuden edistäminen on työnantajan etu. Est.Ehkäisevän sosiaali- ja terveystoiminnan verkostolehti. 2004; 2,19.

Saastamoinen M. Kuluttajien turvallisuuskulttuuri. Teknisten laitteiden turvallisuuteen liittyviä käsityksiä, asenteita ja käytäntöjä. Helsinki. Tukes-julkaisu 2000:8.

Sane J, Ylipaavalniemi P, Turtola L, Niemi T, Laaka V. Traumatic injuries among university students in Finland. *Journal of American College Health* 1997; 46:21-24.

Savola O, Niemelä O, Hillbom M. Alcohol intake and the pattern of trauma in young adults and working aged people admitted after trauma. *Alcohol and Alcoholism* 2005; 40:269-273.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Valtioneuvoston päätös Terveys 2015 – kansanterveysohjelmasta. Julkaisuja 2001:4.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Tapaturmatilanne 2002. Koti- ja vapaa-ajan tapaturmat ja niiden torjuntatyö. Selvityksiä 2003:4.

Terveyskasvatuksen neuvottelukunta. Terveyskasvatustutkimuksen kehittäminen Suomessa 1990-luvulla. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 1995;32:143-158.

Tilastokeskus. Työikäisten yleisimmät kuolemansyyt sukupuolen mukaan vuonna 2003. [WWW-dokumentti]. Päivitetty 23.11.2004. [viitattu 4.2.2006]
http://www.tilastokeskus.fi/til/ksyyt/2003/ksyyt_2003_2004-11-18_tau_002.html

Tilastokeskus 2005a. Joka kolmas keski-iässä kuollut menehtyi alkoholiin. Tilastojulkistukseen liittyvä tiedote. [www-dokumentti] Päivitetty 31.10.2005. [viitattu 13.12.2005].
http://www.tilastokeskus.fi/til/ksyyt/2004/ksyyt_2004_2005-10-31_tie_001.html

Tilastokeskus 2005b. Väestö vuonna 2004. [Online] Päivitetty 25.4.2005. [viitattu 4.2.2006]
http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html

Tolonen H. Towards the High Quality of Population Health Surveys. Standardization and Quality Control. *Kansanterveyslaitoksen julkaisuja* 2005:A27. Helsinki: Edita Prima Oy.

Tones K. Selecting indicators of success in health education: the importance of theory and philosophy. Teoksessa Kannas, L., Miilunpalo, S. (toim.) *Terveyskasvatustutkimuksen vuosikirja* 1988. Tutkimukset 1988: 8. Jyväskylä: Lääkintöhallituksen julkaisuja.

Tones K, Tilford S, Robinson Y K. Health Education. Effectiveness and efficiency. New York: Chapman and Hall, 1990.

Towner E, Carter Y, Hayes M. Implementation of injury prevention for children and young people. *Injury Prevention* 1998;4:26-33.

Towner E, Towner J. The prevention of childhood unintentional injury. *Current Paediatrics* 2001;11: 403-408.

Towner E, Dowswell T. Community-based childhood injury prevention interventions: what works? *Health Promotion International* 2002;17: 273-284.

Turunen K E. Ikävaiheiden kriisit. Jyväskylä, Atena Kustannus Oy, 2005.

Valkonen T. Haastattelu- ja kyselyaineiston analyysi sosiaalityökimuksessa. Helsinki, Oy Gaudeamus Oy, 1981.

Valkonen T, Ahonen H., Martikainen P. Sosiaaliryhmien väliset erot elinajanodotteessa kasvoivat 1990-luvun loppuvuosina. *Hyvinvointikatsaus* 2003;2:12-18.

Welander G, Svanström L, Ekman R. Safety Promotion. An introduction. Stockholm, Karolinska Institutet, Department of Public Health Sciences, Division of Social Medicine, 2000.

Welander G, Svanström, L, Ekman R. Safety Promotion. An introduction. 2nd revised edition. Stockholm, Karolinska Institutet, Department of Public Health Sciences, Division of Social Medicine, 2004.

World Health Organization (WHO). Safety and Safety Promotion: Conceptual and Operational Aspects. Bibliothèque nationale du Québec, Canada, 1998.

World Health Organization (WHO). How can injuries in children and older people be prevented? Synthesis report. World Health Organization Regional Office for Europe's Health Evidence Network, 2004.

LITTEET

SUOMALAISTEN TURVALLISUUS 2003

3.3.2003

1.	<p>Kuinka monta henkilöä kuuluu Teidän kotitalouteenne itsenne mukaan lukien? Kotitalouden jäsenten lkm.....</p> <p>JOS KOTITALOUDESSA VAIN YKSI JÄSEN -> K 5</p>	_____
2.	<p>Keitä kotitalouteenne kuuluu teidän lisäksenne?</p> <p>Haastateltavan aviopuoliso.....</p> <p>Haastateltavan avopuoliso.....</p> <p>Haastateltavan vanhemmat.....</p> <p>Haastateltavan isovanhemmat.....</p> <p>Haastateltavan appivanhemmat.....</p> <p>Haastateltavan miniä tai vävy.....</p> <p>Haastateltavan lanko tai käly.....</p> <p>Haastateltavan tai hänen puolisonsa lapsia.....</p> <p>Haastateltavan sisar tai veli.....</p> <p>Haastateltavan lapsenlapsia.....</p> <p>Haastateltavan sisarusten lapsia.....</p> <p>Muita, ketä?.....</p>	<p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p> <p>5</p> <p>6</p> <p>7</p> <p>8</p> <p>9</p> <p>10</p> <p>11</p> <p>12</p>
3.	<p>Onko kotitaloudessanne alle 15 -vuotiaita jäseniä? Montako?.....</p>	_____
4.	<p>Minkä ikäisiä nämä lapset ovat? - MERKITÄÄN ENINTÄÄN 5 VANHIMMAN ALLE 15 -VUOTIAAN LAPSEN IKÄ</p> <p>Vanhin (0-14 v.).....</p> <p>2. vanhin (0-14 v.).....</p> <p>3. vanhin (0-14 v.).....</p> <p>4. vanhin (0-14 v.).....</p> <p>5. vanhin (0-14 v.).....</p>	<p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>
5.	<p>Onko kotitaloutenne käytettävissä viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana ollut:</p> <p>a) henkilöauto, pakettiauto tai kuorma-auto? KYLLÄ.....</p> <p>EI.....</p> <p>b) moottoripyörä, skootteri tai mopedi? KYLLÄ.....</p> <p>EI.....</p>	<p>1</p> <p>2</p> <p>1</p> <p>2</p>
7.	<p>Seuraavaksi kysyn Teiltä viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana Teille tapahtuneista liikenneonnettomuuksista, työtapaturmista, kotitapaturmista, ja harrastusten yhteydessä aiheutuneista tapaturmista.</p> <p>Oletteko viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana: V1) joutunut liikenneonnettomuuteen jalankulkijana, polkupyörällä, autolla tai muulla ajoneuvolla?</p> <p>KYLLÄ.....</p> <p>EI.....</p>	<p>1</p> <p>2</p>

V2) saanut vammoja **työpaikalla**, työssä, työmatkalla tai kotona ansiotyötä tehdessä?

KYLLÄ..... 1
EI..... 2

V3) saanut vammoja harrastaessanne **liikuntaa**, urheilua tai pelejä (mukaan luetaan myös työpaikkaliikunta) ?

KYLLÄ..... 1
EI..... 2

V4) saanut vammoja omassa asunnossa, loma-asunnossa, kesämökillä, jossain muussa asunnossa tai asunnon pihassa sattuneessa **kotitapaturmassa**. Kuten esimerkiksi:

- kaatunut siten, että siitä aiheutui vammoja
- saanut palovammoja
- satuttanut vakavasti itseänne veitsellä, rikkoutuneella lasilla tai muulla esineellä?

KYLLÄ..... 1
EI..... 2

V5) saanut vammoja **muissa** kuin edellä mainituissa tapaturmissa tai onnettomuuksissa.

Esimerkiksi:

- liukastunut ostosmatkalla
- loukkaantunut talkootyössä
- loukkaantunut telttailtaessa, veneillä tai asuntovaunussa?

KYLLÄ..... 1
EI..... 2

8. **Väkivallasta keskustellaan usein. Luettelen nyt eräitä väkivallan muotoja. Oletteko Te viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana joutunut tilanteisiin, jossa joku teille tuttu tai tuntematon henkilö on:**

V1) **uhkaillut Teitä?**

KYLLÄ..... 1
EI..... 2

Jos kyllä, kuinka monta kertaa 12 kuukauden aikana?

V2) **yrittänyt estää liikkumasta, tarttunut kiinni?**

KYLLÄ..... 1
EI..... 2

Jos kyllä, kuinka monta kertaa 12 kuukauden aikana?

V3) **tyrkkinyt tai töninyt?**

KYLLÄ..... 1
EI..... 2

Jos kyllä, kuinka monta kertaa 12 kuukauden aikana?.....

V4) **lyönyt Teitä siten, että lyönti ei aiheuttanut näkyvää jälkeä?**

KYLLÄ..... 1
EI..... 2

Jos kyllä, kuinka monta kertaa 12 kuukauden aikana?.....

V5) **lyönyt siten, että löynnistä aiheutui mustelma, haava tai ruhjevamma?**

KYLLÄ..... 1
EI..... 2

Jos kyllä, kuinka monta kertaa 12 kuukauden aikana?.....

V6) **lyönyt veitsellä, ampunut tai käynyt kimppuunne muuta asetta käyttäen?**

KYLLÄ..... 1
EI..... 2

Jos kyllä, kuinka monta kertaa 12 kuukauden aikana?.....

V7) käyttäytynyt väkivaltaisesti jollain muulla tavalla, millä tavalla? KYLLÄ..... KIRJOITA TARKENNUS_____	1
EI..... Jos kyllä, kuinka monta kertaa 12 kuukauden aikana?.....	2
V8) Entä onko joku Teille tuntematon tai tuttu käynyt Teihin käsiksi tai kosketellut Teitä tavalla, joka tuntui seksuaalisesti loukkaavalta? JOS TAPAUS MAINITTU AIKAISEMMIN, VOIT MERKITÄ KYSYMÄTTÄ. KYLLÄ, tapaus mainittu aikaisemmin..... KYLLÄ, tapausta ei mainittu aikaisemmin..... EI..... Jos kyllä, kuinka monta kertaa 12 kuukauden aikana?.....	1 2 3
V9) Miettikää seuraavaa kysymystä aivan rauhassa. Väkivallassa ja uhkailussa, josta äsken oli puhe, tekijä voi olla myös puoliso, perheenjäsen tai läheinen ystävä. Siis, äsken kysytyjen tapausten lisäksi, onko joku jonka tunnette viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana käyttäytynyt väkivaltaisesti tai uhannut Teitä väkivallalla? KYLLÄ..... EI..... Jos kyllä, kuinka monta kertaa 12 kuukauden aikana?.....	1 2
V10) Onko ketään ystäväänne, tuttavaanne tai sukulaistanne lyöty tai muuten pahoinpidelty viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana? KYLLÄ..... EI.....	1 2
JOS KYLLÄ: Kuinka monelle ystävälle, tuttavalle tai sukulaisellenne tällaista on tapahtunut viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana?.....	_____
JOS ALLE 15-VUOTIAITA LAPSIA: V11) Onko perheessänne asuva alle 15-vuotias lapsenne joutunut viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana tapaturman tai väkivallan kohteeksi, joka vaatii terveyskeskus- tai lääkärissäkäynnin? KYLLÄ..... EI.....	1 2
9. V1) Onko Teiltä tai joltain toiselta kotitaloutenne jäseneltä varastettu henkilö-, paketti- tai kuorma-auto viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana? KYLLÄ..... EI..... Jos kyllä, kuinka monta kertaa?.....	1 2
V2) Onko Teiltä tai joltain toiselta kotitaloutenne jäseneltä varastettu autosta tavaraa tai jokin osa, kuten radio, taustapeili tai pyörä? KYLLÄ..... EI..... Jos kyllä, kuinka monta kertaa?.....	1 2
V3) Onko kotitaloutenne henkilö-, paketti- tai kuorma-autoa tahallisesti vahingoitettu viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana? KYLLÄ..... EI..... Jos kyllä, kuinka monta kertaa?.....	1 2

V4) Onko Teiltä tai joltain toiselta kotitaloutenne jäseneltä viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana varastettu mopo, skootteri tai moottoripyörä?

KYLLÄ..... 1
 EI..... 2
 Jos kyllä, kuinka monta kertaa?..... _____

V5) Onko Teiltä tai joltain toiselta kotitaloutenne jäseneltä viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana varastettu polkupyörä?

MYÖS LASTEN POLKUPYÖRÄT OTETAAN MUKAAN, EI KUITENKAAN LELUJA.
 KYLLÄ..... 1
 EI..... 2
 Jos kyllä, kuinka monta kertaa?..... _____

V6) Onko joku viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana tunkeutunut asuntoon ilman lupaa ja varastanut tai yrittänyt varastaa sieltä jotain? KOSKEE VAKITUISTA ASUNTOA, EI VAPAA-AJAN ASUNTOA. AUTOTALLISTA, ULKORAKENNUKSESTA TAI ERILLISISTÄ SÄILYTYS-TILOISTA TAPAHTUNEITA VARKAUKSIA EI TÄSSÄ LASKETA ASUIN-MURROKSI, NE TULEVAT KOHTAAN MUUT OMAISUUSRIKOKSET.

KYLLÄ..... 1
 EI..... 2
 Jos kyllä, kuinka monta kertaa?..... _____

V7) Oletteko viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana havainnut merkkejä siitä, että joku olisi yrittänyt tunkeutua asuntoon, mutta epäonnistunut? Esimerkiksi vaurioita lukossa, ovissa tai ikkunoissa tai naarmuja lukon ympärillä?

KYLLÄ..... 1
 EI..... 2
 Jos kyllä, kuinka monta kertaa?..... _____

Seuraavaksi kysyn tapauksista, joita on mahdollisesti sattunut Teille henkilökohtaisesti. Sellaisia rikoksia, joista olette jo kertonut tai jotka ovat sattuneet muille kotitaloutenne jäsenille, ei tässä oteta huomioon.

V8) Henkilökohtaista omaisuutta voi varastaa eri tavoin. Tällaisia rikoksia ovat esimerkiksi taskuvarkaus kuten lompakon, kännykän tai vaatteiden varastaminen. Onko Teiltä itseltänne varastettu jotakin viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana?

KYLLÄ..... 1
 EI..... 2
 Jos kyllä, kuinka monta kertaa?..... _____

V9) Entä oletteko Te tai joku toinen kotitaloutenne jäsen joutunut viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana jonkin muun kuin edellä mainittujen omaisuusrikosten kohteeksi?

KYLLÄ..... 1
 EI..... 2
 Jos kyllä, kuinka monta kertaa?..... _____

LIIKENNETAPATURMAT LIIKLKM - LIIK22 KYSYTÄÄN, JOS K7V1 = 1				
LIIK LKM	Mainitsitte, että olette ollut liikenneonnettomuudessa. Kuinka monta kertaa olette joutunut liikenneonnettomuuteen viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana? Kertojen lukumäärä.....	_____		
01	Kuvailkaa lyhyesti Teille viimeksi sattuneet liikenneonnettomuudet? KYSYTÄÄN ENINTÄÄN KOLME VIIMEISTÄ TAPAUSTA VS= VIIMEKSI SATTUNUT TV= TOISEKSI VIIMEINEN KV= KOLMANNEKSI VIIMEINEN jalankulkijan päälle ajo..... sama kulkusuunta, esim. peräänajo, kaistan vaihtaminen, kääntyminen..... vastakkaiset kulkusuunnat, mm. nokkakolari, kääntyminen..... risteävät kulkusuunnat..... eläinonnettomuus..... törmäys pysäköityyn ajoneuvoon..... yksittäisonnettomuus..... muu, esim. peruutus-, tai tasoristeysonnettomuus.....	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
		6	6	6
		7	7	7
		8	8	8
02	Millä ajoneuvolla olitte liikkeellä? jalankulkija..... polkupyörä..... mopedi..... moottoripyörä..... henkilöauto..... taksi..... linja-auto..... kuorma- tai pakettiauto..... juna..... raitiovaunu..... moottorikelkka..... vene, laiva..... muu kulkuneuvo.....	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
		6	6	6
		7	7	7
		8	8	8
		9	9	9
		10	10	10
		11	11	11
		12	12	12
		13	13	13
03	Entä vastapuolen kulkutapa? ei vastapuolta..... jalankulkija..... polkupyörä..... mopedi..... moottoripyörä..... henkilöauto..... taksi..... linja-auto..... kuorma- tai pakettiauto..... juna..... raitiovaunu..... moottorikelkka..... vene, laiva..... muu kulkuneuvo..... ei liikenneväline.....	VS	TV	KV
		0	0	0
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
		6	6	6
		7	7	7
		8	8	8
		9	9	9
		10	10	10
		11	11	11
		12	12	12
		13	13	13
		14	14	14

LIITE 1

04	<p>Millaisessa paikassa onnettomuus tapahtui?</p> <p>jalkakäytävä.....</p> <p>kävely- tai pyörätie.....</p> <p>suojatie, pyörätien ja kadun risteys.....</p> <p>tie tai katu taajama-alueella.....</p> <p>tie taajaman ulkopuolella.....</p> <p>moottoritie.....</p> <p>kerrostalon tai omakotitalon piha.....</p> <p>muu esim. pysäköintialue.....</p>	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
		6	6	6
		7	7	7
		8	8	8
05	<p>Aiheutuiko tapaturmasta Teille fyysisiä vammoja?</p> <p>JOS EI VAMMOJA -> LIIK06A</p> <p>JOS KYLLÄ: Mikä oli vakavin vamma?</p> <p>ei vamma.....</p> <p>0</p> <p>aivotärähdys.....</p> <p>nyrjähdys, venähdys, revähdys.....</p> <p>mustelmia tai ruhjeita päähän tai kasvoihin.....</p> <p>mustelmia tai ruhjeita muualle kehoon.....</p> <p>haavoja päähän tai kasvoihin.....</p> <p>haavoja muualle kehoon.....</p> <p>luunmurtumia päähän.....</p> <p>luunmurtumia muualle kehoon.....</p> <p>vamma hampaisiin.....</p> <p>jokin sisäinen vamma.....</p> <p>palovamma.....</p> <p>silmävamma.....</p> <p>muu vähäinen vamma.....</p> <p>henkiset vammat.....</p> <p>muu vamma.....</p>	VS	TV	KV
			0	0
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
		6	6	6
		7	7	7
		8	8	8
		9	9	9
		10	10	10
		11	11	11
		12	12	12
		13	13	13
		14	14	14
		15	15	15
05A	<p>Minkä kehon osan loukkasitte?</p> <p>kasvot.....</p> <p>muu pään alue.....</p> <p>sormet.....</p> <p>muu kämmenen alue.....</p> <p>kädet muualle.....</p> <p>keskiruumis.....</p> <p>varpaat.....</p> <p>polvi.....</p> <p>jalat muualle.....</p>	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
		6	6	6
		7	7	7
		8	8	8
		9	9	9
06A	<p>Minä vuonna tämä liikenneonnettomuus sattui?</p> <p>HUOMIOIDAAN VUOSINA 2002 JA 2003 TAPAHTUNEET.....</p>	VS	TV	KV
		—	—	—
06B	<p>Missä kuussa?</p> <p>tammikuu.....</p> <p>helmikuu.....</p> <p>maaliskuu.....</p> <p>huhtikuu.....</p> <p>toukokuu.....</p> <p>kesäkuu.....</p> <p>heinäkuu.....</p> <p>elokuu.....</p> <p>syyskuu.....</p> <p>lokakuu.....</p> <p>marraskuu.....</p> <p>joulukuu.....</p>	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
		6	6	6
		7	7	7
		8	8	8
		9	9	9
		10	10	10
		11	11	11
		12	12	12

LIITE 1

06C	<p>Minä viikonpäivänä?</p> <p>maanantai.....</p> <p>tiistai.....</p> <p>keskiviikko.....</p> <p>torstai.....</p> <p>perjantai.....</p> <p>lauantai.....</p> <p>sunnuntai.....</p>	<p>VS TV KV</p> <p>1 1 1</p> <p>2 2 2</p> <p>3 3 3</p> <p>4 4 4</p> <p>5 5 5</p> <p>6 6 6</p> <p>7 7 7</p>
06D	<p>Entä liikennetapaturman kellonaika?</p> <p>5-7.....</p> <p>7-9.....</p> <p>9-11.....</p> <p>11-13.....</p> <p>13-15.....</p> <p>15-17.....</p> <p>17-19.....</p> <p>19-21.....</p> <p>21-23.....</p> <p>23-1.....</p> <p>1-3.....</p> <p>3-5.....</p> <p>ei tietoa.....</p>	<p>VS TV KV</p> <p>0 0 0</p> <p>1 1 1</p> <p>2 2 2</p> <p>3 3 3</p> <p>4 4 4</p> <p>5 5 5</p> <p>6 6 6</p> <p>7 7 7</p> <p>8 8 8</p> <p>9 9 9</p> <p>10 10 10</p> <p>11 11 11</p> <p>99 99 99</p>
07	<p>Sattuiko tämä liikenneonnettomuus:</p> <p>ammattimaisessa ajossa.....</p> <p>muuten työasioissa (ajoi itse).....</p> <p>työmatkalla.....</p> <p>tiellä ajettaessa muuten.....</p> <p>vai muuten?.....</p>	<p>VS TV KV</p> <p>1 1 1</p> <p>2 2 3</p> <p>3 3 3</p> <p>4 4 4</p> <p>5 5 5</p>
08	<p>Sijaitseeko tapahtumapaikka:</p> <p>omalla asuinalueella.....</p> <p>muualla kotikunnassa.....</p> <p>muualla Suomessa.....</p> <p>vai ulkomailla?.....</p> <p>KIRJOITA KUNNAN NIMI.....</p> <p>KUNTAKOODI.....</p>	<p>VS TV KV</p> <p>1 1 1</p> <p>2 2 2</p> <p>3 3 3</p> <p>4 4 4</p> <p>— — —</p> <p>— — —</p>
09	<p>KYSYTÄÄN, JOS VAMMOJA MUUTEN -> LIIK18</p> <p>Kerroitte loukkaantuneenne liikenneonnettomuudessa. Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa saamaanne sairaanhoitoa onnettomuuden jälkeen?</p> <p>ette saanut mitään hoitoa.....</p> <p>saitte ensiavun tai kävitte lääkärissä, mutta ette jäänyt sairaalahoitoon.....</p> <p>jouduitte heti jäämään sairaalaan.....</p> <p>jouduitte myöhemmin sairaalaan.....</p> <p>saitte muuta hoitoa.....</p>	<p>VS TV KV</p> <p>1 1 1</p> <p>2 2 2</p> <p>3 3 3</p> <p>4 4 4</p> <p>5 5 5</p>
10	<p>KYSYTÄÄN, JOS JOUTUI JÄÄMÄÄN SAIRAALAAN</p> <p>Kuinka monta vuorokautta jouduitte loukkaantumisenne jälkeen olemaan sairaalassa?</p> <p>Sairalassaolopäivien lkm.....</p>	<p>VS TV KV</p> <p>— — —</p>

LIITE 1

11	<p>Voitteko lyhyesti kertoa millaista ensiapua tai hoitoa saitte? MERKITSE VAKAVIN HOITOMUOTO. ei hoitoa..... lepoa..... lääkehoito..... haavaside..... lastoitus, ideal-, tukiside..... tikkejä..... kipsi..... kirurginen leikkaus..... muu, mikä? _____</p>	<p>VS TV KV</p> <p>0 0 0 1 1 1 2 2 2 3 3 3 4 4 4 5 5 5 6 6 6 7 7 7 8 8 8</p>
13	<p>Entä montako päivää Teidän oli vaikeaa tai mahdotonta selvitä tavanomaisista päivittäisistä tehtävistänne ja toimistanne (mahdollisten sairaalassaolopäivien lisäksi)? Päivien lkm.....</p>	<p>VS TV KV</p> <p>— — —</p>
14	<p>Kuinka monta päivää jouduitte loukkaantumisenne takia olemaan poissa työstänne? Päivien lkm.....</p>	<p>VS TV KV</p> <p>— — —</p>
18	<p>EI VAMMOJA: Olitteko Te tässä liikenneonnettomuudessa ajoneuvon kuljettajana, matkustajana tai muulla tavalla? kuljettaja..... matkustaja..... muu muulla tavalla, miten? _____</p>	<p>VS TV KV</p> <p>1 1 1 2 2 2 3 3 3</p>
19	<p>Kuinka suuri oli tästä liikenneonnettomuudesta Teidän omaisuudellenne tai hallussanne olleelle omaisuudelle aiheutuneen vahingon arvo? (Älkää vähentäkö vakuutuksesta mahdollisesti saatuja korvauksia älkääkä laskeko mukaan vastapuolen vahinkoja) VS..... TV..... KV.....</p>	<p>_____ _____ _____</p>
20	<p>Olitteko alkoholin vaikutuksen alaisena tapahtuman sattuessa? KYLLÄ..... EI.....</p>	<p>VS TV KV</p> <p>1 1 1 2 2 2</p>
21	<p>Ilmoitettiinko tästä liikenneonnettomuudesta vakuutusyhtiölle? KYLLÄ..... EI..... EOS.....</p>	<p>VS TV KV</p> <p>1 1 1 2 2 2 3 3 3</p>
22	<p>Kävikö poliisi onnettomuuspaikalla? KYLLÄ..... EI..... EOS.....</p>	<p>VS TV KV</p> <p>1 1 1 2 2 2 3 3 3</p>

TYÖTAPATURMAT TYOKLKM - TYOK14				
KYSYTÄÄN, JOS K7V2 = 1				
TYOK LKM	Kerroitte joutuneenne työtapaturmaan. Kuinka monta kertaa olette loukkaantunut työtapaturmissa viimeisten 12 kuukauden aikana? Kertojen lukumäärä.....	_____		
01	Kuivailkaa lyhyesti Teille sattunut työtapaturma? KYSYTÄÄN ENINTÄÄN KOLME VIIMISTÄ TAPAUSTA VS= VIIMEKSI SATTUNUT TV= TOISEKSI VIIMEINEN KV= KOLMANNEKSI VIIMEINEN kaatuminen..... liukastuminen..... putoaminen alemmalle tasolle..... rakenteiden suistuminen..... putoavat esineet..... lentävät sirut ja esineet..... satuttaminen terävään esineeseen..... törmäys, esineisiin satuttaminen..... takertuminen, puristuminen..... äkillinen liike, nostaminen..... lämpötilat (polttaminen kuumassa)..... sähköisku..... myrkytys, haitalliset aineet..... muu	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
		6	6	6
		7	7	7
		8	8	8
		9	9	9
		10	10	10
		11	11	11
		12	12	12
		13	13	13
		14	14	14
02	Mikä oli vakavin tapaturmasta aiheutunut vamma? ei vammaa..... aivotärhdys..... nyrjähdys, venähdys, revähdys..... mustelmia tai ruhjeita päähän tai kasvoihin..... mustelmia tai ruhjeita muualle kehoon..... haavoja päähän tai kasvoihin..... haavoja muualle kehoon..... luunmurtumia päähän..... luunmurtumia muualle kehoon..... vamma hampaisiin..... jokin sisäinen vamma..... palovamma..... silmävamma..... muu vähäinen vamma..... henkiset vammat..... muu vamma.....	VS	TV	KV
		0	0	0
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
		6	6	6
		7	7	7
		8	8	8
		9	9	9
		10	10	10
		11	11	11
		12	12	12
		13	13	13
		14	14	14
		15	15	15
02A	Minkä kehon osan loukkasitte? kasvot..... muu pään alue..... sormet..... muu kämmenen alue..... kädet muualle..... keskiruumis..... varpaat..... polvi..... jalat muualle.....	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
		6	6	6
		7	7	7
		8	8	8
		9	9	9

		VS	TV	KV
03A	Minä vuonna tämä työtapaturma sattui? HUOMIOIDAAN VUOSINA 2002 JA 2003 TAPAHTUNEET.....	—	—	—
03B	Missä kuussa?	VS	TV	KV
	tammikuu.....	1	1	1
	helmikuu.....	2	2	2
	maaliskuu.....	3	3	3
	huhtikuu.....	4	4	4
	toukokuu.....	5	5	5
	kesäkuu.....	6	6	6
	heinäkuu.....	7	7	7
	elokuu.....	8	8	8
	syyskuu.....	9	9	9
	lokakuu.....	10	10	10
	marraskuu.....	11	11	11
	joulukuu.....	12	12	12
03C	Viikonpäivä?	VS	TV	KV
	maanantai.....	1	1	1
	tiistai.....	2	2	2
	keskiviikko.....	3	3	3
	torstai.....	4	4	4
	perjantai.....	5	5	5
	lauantai.....	6	6	6
	sunnuntai.....	7	7	7
03D	Entä työtapaturman kellon aika?	VS	TV	KV
	5-7.....	0	0	0
	7-9.....	1	1	1
	9-11.....	2	2	2
	11-13.....	3	3	3
	13-15.....	4	4	4
	15-17.....	5	5	5
	17-19.....	6	6	6
	19-21.....	7	7	7
	21-23.....	8	8	8
	23-1.....	9	9	9
	1-3.....	10	10	10
	3-5.....	11	11	11
	ei tietoa.....	99	99	99
04	Sattuiko tämä työtapaturma: vakituksessa työpaikassa kodin ulkopuolella..... kotona työskenneltäessä..... vai muualla?.....	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
05	Sijaitseeko tapahtumapaikka: omalla asuinalueella..... muualla kotikunnassa..... muualla Suomessa..... vai ulkomailla?.....	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
	KIRJOITA KUNNAN NIMI.....	—	—	—
	KUNTAKOODI.....	—	—	—

		VS	TV	KV
06	<p>KYSYTÄÄN, JOS VAMMOJA MUUTEN -> TYOK07</p> <p>Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa saamaanne sairaanhoitoa onnettomuuden jälkeen:</p> <p>ette saanut mitään hoitoa.....</p> <p>saitte ensiavun tai kävitte lääkärissä, mutta ette jäänyt sairaalahoitoon.....</p> <p>jouduitte heti jäämään sairaalaan.....</p> <p>jouduitte myöhemmin sairaalaan.....</p> <p>saitte muuta hoitoa?.....</p>	1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
07	<p>KYSYTÄÄN, JOS JOUTUI JÄÄMÄÄN SAIRAALAAN</p> <p>Kuinka monta vuorokautta jouduitte loukkaantumisenne jälkeen olemaan sairaalassa?</p> <p>Sairaalassaolopäivien lkm.....</p>	—	—	—
08	<p>Voitteko lyhyesti kertoa millaista ensiapua tai hoitoa saitte?</p> <p>ei hoitoa.....</p> <p>lepoa.....</p> <p>lääkehoito.....</p> <p>haavaside.....</p> <p>lastoitus, ideal-, tukiside.....</p> <p>tikkejä.....</p> <p>kipsi.....</p> <p>kirurginen leikkaus.....</p> <p>muu, mikä?.....</p>	0	0	0
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
		6	6	6
		7	7	7
		8	8	8
10	<p>Entä montako päivää Teidän oli vaikeaa tai mahdotonta selvittää tavanomaisista päivittäisistä tehtävistänne ja toimistanne (mahdollisten sairaalassaolopäivien lisäksi)?</p> <p>Päivien lkm.....</p>	—	—	—
10A	<p>Kuinka monta päivää jouduitte loukkaantumisenne takia olemaan poissa työstänne?</p> <p>Päivien lkm.....</p>	—	—	—
11	<p>Kuinka monta päivää olitte loukkaantumisen takia työkyvytön tai sairaalalomalla?</p> <p>Päivien lkm.....</p>	—	—	—
13	<p>Olitteko alkoholin vaikutuksen alaisena tapaturman sattuessa?</p> <p>KYLLÄ.....</p> <p>EI.....</p>	1	1	1
		2	2	2

14	Ilmoitettiin ko tapaturma: a) työsuojeluviranomaisille? KYLLÄ..... EI..... EOS..... b) vakuutusyhtiölle? KYLLÄ..... EI..... EOS..... c) poliisille? KYLLÄ..... EI..... EOS.....	1 1 1 2 2 2 3 3 3 1 1 1 2 2 2 3 3 3 1 1 1 2 2 2 3 3 3
KOTITAPATURMAT KOTLKM - KOT16 KYSYTÄÄN, JOS K7V4 = 1		
KOT LKM	Kerroitte joutuneenne kotitapaturmaan. Kuinka monta kertaa olette loukkaantunut kotitapaturmissa viimeisten 12 kuukauden aikana? Kertojen lukumäärä.....	_____
01	Miten Teille kolme viimeksi sattunutta kotitapaturmaa tapahtuivat? KYSYTÄÄN ENINTÄÄN KOLME VIIMEISTÄ TAPAUSTA VS = VIIMEKSI SATTUNUT TV = TOISEKSI VIIMEINEN KV = KOLMANNEKSI VIIMEINEN kaatuminen..... liukastuminen..... putoaminen alemmalle tasolle..... rakenteiden suistuminen..... putoavat esineet..... lentävät sirut ja esineet..... satuttaminen terävään esineeseen..... törmäys, esineisiin satuttaminen..... takertuminen, puristuminen..... äkillinen liike, nostaminen..... lämpötilat (polttaminen kuumassa)..... sähköisku..... myrkytys, haitalliset aineet..... muu.....	VS TV KV 1 1 1 2 2 2 3 3 3 4 4 4 5 5 5 6 6 6 7 7 7 8 8 8 9 9 9 10 10 10 11 11 11 12 12 12 13 13 13 14 14 14
02	Mikä oli vakavin tapaturmasta aiheutunut vamma? JOS EI VAMMAA -> KOTO2B ei vammaa..... aivotärhdys..... nyrjähdys, venähdys, revähdys..... mustelmia tai ruhjeita päähän tai kasvoihin..... mustelmia tai ruhjeita muualle kehoon..... haavoja päähän tai kasvoihin..... haavoja muualle kehoon..... luunmurtumia päähän..... luunmurtumia muualle kehoon..... vamma hampaisiin..... jokin sisäinen vamma..... palovamma.....	VS TV KV 0 0 0 1 1 1 2 2 2 3 3 3 4 4 4 5 5 5 6 6 6 7 7 7 8 8 8 9 9 9 10 10 10 11 11 11

LIITE 1

	silmävamma.....	12	12	12
	muu vähäinen vamma.....	13	13	13
	henkiset vammat.....	14	14	14
	muu vamma.....	15	15	15
02A	Minkä kehon osan loukkasitte?	VS	TV	KV
	kasvot.....	1	1	1
	muu pään alue.....	2	2	2
	sormet.....	3	3	3
	muu kämmenen alue.....	4	4	4
	kädet muualle.....	5	5	5
	keskiruumis.....	6	6	6
	varpaat.....	7	7	7
	polvi.....	8	8	8
	jalat muualle.....	9	9	9
02B	Mitä teitte kotitapaturman sattuessa?	VS	TV	KV
	ruuan laittaminen.....	0	0	0
	siivous, pyykki, vaatehuolto.....	1	1	1
	lämmitys-, huolto-, korjaustyöt sisällä.....	2	2	2
	huolto-, korjaus- ja rakennustyöt ulkona.....	3	3	3
	lastenhoito.....	4	4	4
	sauna ym. henkilökohtainen hygienia.....	5	5	5
	muu liikkuminen kotona.....	6	6	6
	harrastukset.....	7	7	7
	muu ajankäyttö.....	8	8	8
02C	Millaisessa paikassa (missä tilassa) tapaturma sattui?	VS	TV	KV
	olohuone.....	0	0	0
	makuuhuone.....	1	1	1
	keittiö, keittokomero.....	2	2	2
	lastenhuone.....	3	3	3
	vierashuone, työhuone tms.	4	4	4
	kodinhuoltohuone, askarteluhuone.....	5	5	5
	peseytymistila, wc-tila.....	6	6	6
	sauna.....	7	7	7
	kellari, vintti, varasto, liiteri.....	8	8	8
	autotalli.....	9	9	9
	parveke tai terassi.....	10	10	10
	portaat asunnon sisällä.....	11	11	11
	kerrostalon porraskäytävä.....	12	12	12
	ulkoportaat.....	13	13	13
	katto.....	14	14	14
	piha-alue.....	15	15	15
	muu paikka.....	16	16	16
03A	Minä vuonna tämä kotitapaturma sattui?	VS	TV	KV
	HUOMIOIDAAN VUOSINA 2002 JA 2003 TAPAHTUNEET.....	—	—	—
03B	Missä kuussa?	VS	TV	KV
	tammikuu.....	1	1	1
	helmikuu.....	2	2	2
	maaliskuu.....	3	3	3
	huhtikuu.....	4	4	4
	toukokuu.....	5	5	5
	kesäkuu.....	6	6	6
	heinäkuu.....	7	7	7
	elokuu.....	8	8	8
	syyskuu.....	9	9	9

LIITE 1

	lokakuu.....	10	10	10
	marraskuu.....	11	11	11
	joulukuu.....	12	12	12
03C	Viikonpäivä?	VS	TV	KV
	maanantai.....	1	1	1
	tiistai.....	2	2	2
	keskiviikko.....	3	3	3
	torstai.....	4	4	4
	perjantai.....	5	5	5
	lauantai.....	6	6	6
	sunnuntai.....	7	7	7
03D	Entä kotitapaturman kellonaika?	VS	TV	KV
	5-7.....	0	0	0
	7-9.....	1	1	1
	9-11.....	2	2	2
	11-13.....	3	3	3
	13-15.....	4	4	4
	15-17.....	5	5	5
	17-19.....	6	6	6
	19-21.....	7	7	7
	21-23.....	8	8	8
	23-1.....	9	9	9
	1-3.....	10	10	10
	3-5.....	11	11	11
	ei tietoa.....	99	99	99
04	Sattuiko tämä kotitapaturma:	VS	TV	KV
	omassa asunnossa.....	1	1	1
	vapaa-ajan asunnossa.....	2	2	2
	jossain muussa asunnossa.....	3	3	3
	vai muualla?.....	4	4	4
05	Sijaitseeko tapahtumapaikka:	VS	TV	KV
	omalla asuinalueella.....	1	1	1
	muualla kotikunnassa.....	2	2	2
	muualla Suomessa.....	3	3	3
	vai ulkomailla?.....	4	4	4
	KIRJOITA KUNNAN NIMI.....	—	—	—
	KUNTAKOODI.....	—	—	—
06	KYSYTÄÄN, JOS VAMMOJA	VS	TV	KV
	Mikä seuraavista vaihtoehdoista kuvaa saamaanne sairaanhoitoa tapaturman jälkeen:			
	ette saanut mitään hoitoa.....	1	1	1
	saitte ensiavun tai kävitte lääkärissä, mutta ette jäänyt sairaalahoitoon.....	2	2	2
	jouduitte heti jäämään sairaalaan.....	3	3	3
	jouduitte myöhemmin sairaalaan.....	4	4	4
	saitte muuta hoitoa.....	5	5	5

07	KYSYTÄÄN, JOS JOUTUI JÄÄMÄÄN SAIRAALAAN Kuinka monta vuorokautta jouduitte loukkaantumisenne jälkeen olemaan sairaalassa? Sairaalassaolopäivien lkm.....	VS	TV	KV
		—	—	—
08	Voitteko lyhyesti kertoa millaista ensiapua tai hoitoa saitte? ei hoitoa..... lepoa..... lääkehoito..... haavaside..... lastoitus, ideal-, tukiside..... tikkejä..... kipsi..... kirurginen leikkaus..... muu, mikä?..... 8	VS	TV	KV
		0	0	0
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
		6	6	6
		7	7	7
			8	8
11	Entä montako päivää Teidän oli vaikeaa tai mahdotonta selvittää tavanomaisista päivittäisistä tehtävistänne ja toimistanne (mahdollisten sairaalassaolopäivien lisäksi)? Päivien lkm.....	VS	TV	KV
		—	—	—
12	Kuinka monta päivää jouduitte loukkaantumisenne takia olemaan poissa työstänne? Päivien lkm.....	VS	TV	KV
		—	—	—
14	EI VAMMOJA: Olitteko alkoholin vaikutuksen alaisena tapaturman sattuessa? KYLLÄ..... EI.....	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
15	Olisiko tapaturma mielestänne ollut vältettävissä? KV KYLLÄ..... EI.....		VS	TV
		1	1	1
		2	2	2
16	JOS 15 = KYLLÄ: Millä tavoin tapaturma olisi ollut vältettävissä? VS: _____ TV: _____ KV: _____			

	<p>LIIKUNTATAPATURMAT URHLKM - URH17</p> <p>KYSYTÄÄN, JOS K7V3 = 1</p>																																																																																																					
URH LKM	<p>Kerroitte joutuneenne liikuntatapaturmaan. Kuinka monta kertaa olette loukkaantunut tällaisissa tapaturmissa viimeisten 12 kuukauden aikana? Kertojen lukumäärä.....</p>	_____																																																																																																				
01	<p>Miten Teille kolme viimeksi sattunutta liikuntatapaturmaa tapahtuivat? KYSYTÄÄN ENINTÄÄN KOLME VIIMEISTÄ TAPAUSTA VS = VIIMEKSI SATTUNUT, TV = TOISEKSI VIIMEINEN, KV = KOLMANNEKSI VIIMEINEN</p> <p>a) KIRJOITA KUVAUS VS: _____ TV: _____ KV: _____ JA</p> <p>b) MERKITSE KOODI</p>	<table> <thead> <tr> <th></th> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>juostessa, kävellessä.....</td><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr> <tr><td>hypätessä.....</td><td>2</td><td>2</td><td>2</td></tr> <tr><td>kompastuminen, kaatuminen.....</td><td>3</td><td>3</td><td>3</td></tr> <tr><td>törmäys muihin pelaajiin.....</td><td>4</td><td>4</td><td>4</td></tr> <tr><td>törmäys kiinteisiin pelivälineisiin.....</td><td>5</td><td>5</td><td>5</td></tr> <tr><td>kolhaisu irrallisiin pelivälineisiin.....</td><td>6</td><td>6</td><td>6</td></tr> <tr><td>käsiteltäessä pelivälinettä.....</td><td>7</td><td>7</td><td>7</td></tr> <tr><td>äkillinen liike.....</td><td>8</td><td>8</td><td>8</td></tr> <tr><td>muuten pelattaessa.....</td><td>9</td><td>9</td><td>9</td></tr> <tr><td>muuten.....</td><td>10</td><td>10</td><td>10</td></tr> </tbody> </table>		VS	TV	KV	juostessa, kävellessä.....	1	1	1	hypätessä.....	2	2	2	kompastuminen, kaatuminen.....	3	3	3	törmäys muihin pelaajiin.....	4	4	4	törmäys kiinteisiin pelivälineisiin.....	5	5	5	kolhaisu irrallisiin pelivälineisiin.....	6	6	6	käsiteltäessä pelivälinettä.....	7	7	7	äkillinen liike.....	8	8	8	muuten pelattaessa.....	9	9	9	muuten.....	10	10	10																																																								
	VS	TV	KV																																																																																																			
juostessa, kävellessä.....	1	1	1																																																																																																			
hypätessä.....	2	2	2																																																																																																			
kompastuminen, kaatuminen.....	3	3	3																																																																																																			
törmäys muihin pelaajiin.....	4	4	4																																																																																																			
törmäys kiinteisiin pelivälineisiin.....	5	5	5																																																																																																			
kolhaisu irrallisiin pelivälineisiin.....	6	6	6																																																																																																			
käsiteltäessä pelivälinettä.....	7	7	7																																																																																																			
äkillinen liike.....	8	8	8																																																																																																			
muuten pelattaessa.....	9	9	9																																																																																																			
muuten.....	10	10	10																																																																																																			
02	<p>Mikä liikuntalaji oli kyseessä? VOIT MERKITÄ SUORAAN, JOS KÄVI ILMI EDELLISESSÄ VASTAUKSESSA</p>	<table> <thead> <tr> <th></th> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>voimailulajit (painonnosto, nyrkkeily, paini).....</td><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr> <tr><td>kuntosalitoiminta, bodaus.....</td><td>2</td><td>2</td><td>2</td></tr> <tr><td>voimistelu, kuntojumppa, aerobic.....</td><td>3</td><td>3</td><td>3</td></tr> <tr><td>judo, karate ym. kamppailulajit.....</td><td>4</td><td>4</td><td>4</td></tr> <tr><td>lentopallo.....</td><td>5</td><td>5</td><td>5</td></tr> <tr><td>jalkapallo.....</td><td>6</td><td>6</td><td>6</td></tr> <tr><td>koripallo.....</td><td>7</td><td>7</td><td>7</td></tr> <tr><td>squash.....</td><td>8</td><td>8</td><td>8</td></tr> <tr><td>tennis.....</td><td>9</td><td>9</td><td>9</td></tr> <tr><td>sulkapallo.....</td><td>10</td><td>10</td><td>10</td></tr> <tr><td>salibandy, sähly.....</td><td>11</td><td>11</td><td>11</td></tr> <tr><td>muu palloilu (pesäpallo, pingis, frisbee jne).....</td><td>12</td><td>12</td><td>12</td></tr> <tr><td>hiihto.....</td><td>13</td><td>13</td><td>13</td></tr> <tr><td>laskettelu.....</td><td>14</td><td>14</td><td>14</td></tr> <tr><td>yleisurheilu.....</td><td>15</td><td>15</td><td>15</td></tr> <tr><td>jääkiekko, jääpallo, kaukalopallo, ringette.....</td><td>16</td><td>16</td><td>16</td></tr> <tr><td>rullaluistelu, rullalautailu.....</td><td>17</td><td>17</td><td>17</td></tr> <tr><td>uinti, vesipalloilu.....</td><td>18</td><td>18</td><td>18</td></tr> <tr><td>tanssi, tanhu, jazztanssi.....</td><td>19</td><td>19</td><td>19</td></tr> <tr><td>lenkkeily, kävely, sauvakävely.....</td><td>20</td><td>20</td><td>20</td></tr> <tr><td>suunnistus.....</td><td>21</td><td>21</td><td>21</td></tr> <tr><td>pyöräily eri muodoissaan.....</td><td>22</td><td>22</td><td>22</td></tr> <tr><td>muu kuntourheilu.....</td><td>23</td><td>23</td><td>23</td></tr> <tr><td>muu, esim. moottoriurheilu.....</td><td>24</td><td>24</td><td>24</td></tr> </tbody> </table>		VS	TV	KV	voimailulajit (painonnosto, nyrkkeily, paini).....	1	1	1	kuntosalitoiminta, bodaus.....	2	2	2	voimistelu, kuntojumppa, aerobic.....	3	3	3	judo, karate ym. kamppailulajit.....	4	4	4	lentopallo.....	5	5	5	jalkapallo.....	6	6	6	koripallo.....	7	7	7	squash.....	8	8	8	tennis.....	9	9	9	sulkapallo.....	10	10	10	salibandy, sähly.....	11	11	11	muu palloilu (pesäpallo, pingis, frisbee jne).....	12	12	12	hiihto.....	13	13	13	laskettelu.....	14	14	14	yleisurheilu.....	15	15	15	jääkiekko, jääpallo, kaukalopallo, ringette.....	16	16	16	rullaluistelu, rullalautailu.....	17	17	17	uinti, vesipalloilu.....	18	18	18	tanssi, tanhu, jazztanssi.....	19	19	19	lenkkeily, kävely, sauvakävely.....	20	20	20	suunnistus.....	21	21	21	pyöräily eri muodoissaan.....	22	22	22	muu kuntourheilu.....	23	23	23	muu, esim. moottoriurheilu.....	24	24	24
	VS	TV	KV																																																																																																			
voimailulajit (painonnosto, nyrkkeily, paini).....	1	1	1																																																																																																			
kuntosalitoiminta, bodaus.....	2	2	2																																																																																																			
voimistelu, kuntojumppa, aerobic.....	3	3	3																																																																																																			
judo, karate ym. kamppailulajit.....	4	4	4																																																																																																			
lentopallo.....	5	5	5																																																																																																			
jalkapallo.....	6	6	6																																																																																																			
koripallo.....	7	7	7																																																																																																			
squash.....	8	8	8																																																																																																			
tennis.....	9	9	9																																																																																																			
sulkapallo.....	10	10	10																																																																																																			
salibandy, sähly.....	11	11	11																																																																																																			
muu palloilu (pesäpallo, pingis, frisbee jne).....	12	12	12																																																																																																			
hiihto.....	13	13	13																																																																																																			
laskettelu.....	14	14	14																																																																																																			
yleisurheilu.....	15	15	15																																																																																																			
jääkiekko, jääpallo, kaukalopallo, ringette.....	16	16	16																																																																																																			
rullaluistelu, rullalautailu.....	17	17	17																																																																																																			
uinti, vesipalloilu.....	18	18	18																																																																																																			
tanssi, tanhu, jazztanssi.....	19	19	19																																																																																																			
lenkkeily, kävely, sauvakävely.....	20	20	20																																																																																																			
suunnistus.....	21	21	21																																																																																																			
pyöräily eri muodoissaan.....	22	22	22																																																																																																			
muu kuntourheilu.....	23	23	23																																																																																																			
muu, esim. moottoriurheilu.....	24	24	24																																																																																																			

03A	Mikä oli vakavin tapaturmasta aiheutunut vamma?	VS	TV	KV
	ei vammaa.....	0	0	0
	aivotärhdys.....	1	1	1
	nyrjähdys, venähdys, revähdys.....	2	2	2
	mustelmia tai ruhjeita päähän tai kasvoihin.....	3	3	3
	mustelmia tai ruhjeita muualle kehoon.....	4	4	4
	haavoja päähän tai kasvoihin.....	5	5	5
	haavoja muualle kehoon.....	6	6	6
	luunmurtumia päähän.....	7	7	7
	luunmurtumia muualle kehoon.....	8	8	8
	vamma hampaisiin.....	9	9	9
	jokin sisäinen vamma.....	10	10	10
	palovamma.....	11	11	11
	silmävamma.....	12	12	12
	muu vähäinen vamma.....	13	13	13
	henkiset vammat.....	14	14	14
muu vamma.....	15	15	15	
03B	Minkä kehon osan loukkasitte?	VS	TV	KV
	kasvot.....	1	1	1
	muu pään alue.....	2	2	2
	sormet.....	3	3	3
	muu kämmenen alue.....	4	4	4
	kädet muualle.....	5	5	5
	keskiruumis.....	6	6	6
	varpaat.....	7	7	7
	polvi.....	8	8	8
jalat muualle.....	9	9	9	
04A	Minä vuonna tämä liikuntatapaturma sattui?	VS	TV	KV
	OTETAAN HUOMIOON 2002 JA 2003 TAPAHTUNEET.....	—	—	—
04B	Missä kuussa?	VS	TV	KV
	tammikuu.....	1	1	1
	helmikuu.....	2	2	2
	maaliskuu.....	3	3	3
	huhtikuu.....	4	4	4
	toukokuu.....	5	5	5
	kesäkuu.....	6	6	6
	heinäkuu.....	7	7	7
	elokuu.....	8	8	8
	syyskuu.....	9	9	9
	lokakuu.....	10	10	10
	marraskuu.....	11	11	11
joulukuu.....	12	12	12	
04B	Viikonpäivä?	VS	TV	KV
	maanantai.....	1	1	1
	tiistai.....	2	2	2
	keskiviikko.....	3	3	3
	torstai.....	4	4	4
	perjantai.....	5	5	5
	lauantai.....	6	6	6
sunnuntai.....	7	7	7	
04C	Entä liikuntatapaturman kellonaika?	VS	TV	KV
	5-7.....	0	0	0
	7-9.....	1	1	1
	9-11.....	2	2	2

LIITE 1

	11-13.....	3	3	3
	13-15.....	4	4	4
	15-17.....	5	5	5
	17-19.....	6	6	6
	19-21.....	7	7	7
	21-23.....	8	8	8
	23-1.....	9	9	9
	1-3.....	10	10	10
	3-5.....	11	11	11
	ei tietoa.....	99	99	99
05	Sijaitseeko tapahtumapaikka: omalla asuinalueella..... muualla kotikunnassa..... muualla Suomessa..... vai ulkomailla?.....	VS 1 2 3 4	TV 1 2 3 4	KV 1 2 3 4
	KIRJOITA KUNNAN NIMI.....	—	—	—
	KUNTAKOODI.....	—	—	—
06	Millaisessa liikuntapaikassa tapaturma sattui? liikuntahalli (palloilu-, voimistelu-, jää- tms. halli/sali)..... kuntosali..... lenkkipolku..... pururata..... laskettelurinne..... hiihtolatu (hoidettu)..... urheilukenttä (nurmi)..... urheilukenttä (hiekkä)..... urheilukenttä (juoksurata)..... muu urheilukenttä (esim. golf, petankki, tennis jne..)..... jääkenttä tai kaukalo ulkona..... järvi, meri, joki tai ranta..... katu, tie, jalkakäytävä..... kevyen liikenteen väylä, pyörätie..... puisto, metsä (luontoympäristö)..... työpaikka..... kotipiha..... loma-asunto, kesämökki..... koti..... muu paikka.....	VS 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20	TV 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20	KV 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20
07	Oliko tapahtumapaikka suunniteltu nimenomaan liikuntaa varten? KYLLÄ..... EI.....	VS 1 2	TV 1 2	KV 1 2
08	Johtuiko tapaturma jostakin liikuntapaikan ominaisuudesta, puutteesta tai viasta? KYLLÄ..... EI.....	VS 1 2	TV 1 2	KV 1 2

09	<p>JOS 08 = KYLLÄ: Millaisesta tapahtumapaikkaan liittyvästä puutteesta, viasta tai ominaisuudesta oli kysymys? - KIRJOITA SELOSTUS VS _____ TV _____ KV _____</p>																															
10	<p>JOS 08 = EI: Mistä tapaturma mielestänne johtui? - KIRJOITA SELOSTUS VS _____ TV _____ KV _____</p>																															
11	<p>KYSYTÄÄN, JOS VAMMOJA MUUTEN -> 14 Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa saamaanne sairaanhoitoa onnettomuuden jälkeen: ette saanut mitään hoitoa..... saitte ensiavun tai kävitte lääkärissä, mutta ette jäänyt sairaalahoitoon..... jouduitte heti jäämään sairaalaan..... jouduitte myöhemmin sairaalaan..... saitte muuta hoitoa.....</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>1</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>2</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>3</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>4</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>5</td> <td>5</td> </tr> </tbody> </table>	VS	TV	KV	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5												
VS	TV	KV																														
1	1	1																														
2	2	2																														
3	3	3																														
4	4	4																														
5	5	5																														
12	<p>KYSYTÄÄN, JOS JOUTUI JÄÄMÄÄN SAIRAALAAN MUUTEN -> URH16 Kuinka monta vuorokautta jouduitte loukkaantumisenne jälkeen olemaan sairaalassa? Sairalassaolopäivien lkm.....</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>—</td> <td>—</td> <td>—</td> </tr> </tbody> </table>	VS	TV	KV	—	—	—																								
VS	TV	KV																														
—	—	—																														
13	<p>Voitteko lyhyesti kertoa millaista ensiapua tai hoitoa saitte? ei hoitoa..... lepoa..... lääkehoito..... haavaside..... lastoitus, ideal-, tukiside..... tikkejä..... kipsi..... kirurginen leikkaus..... muu, mikä? _____</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>0</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>1</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>2</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>3</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>4</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>5</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>6</td> <td>6</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>7</td> <td>7</td> <td>7</td> </tr> <tr> <td>8</td> <td>8</td> <td>8</td> </tr> </tbody> </table>	VS	TV	KV	0	0	0	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	6	6	6	7	7	7	8	8	8
VS	TV	KV																														
0	0	0																														
1	1	1																														
2	2	2																														
3	3	3																														
4	4	4																														
5	5	5																														
6	6	6																														
7	7	7																														
8	8	8																														
14	<p>Entä montako päivää Teidän oli vaikeaa tai mahdotonta selvitä tavanomaisista päivittäisistä tehtävistänne ja toimistanne (mahdollisten sairaalassaolopäivien lisäksi)? Päivien lkm.....</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>—</td> <td>—</td> <td>—</td> </tr> </tbody> </table>	VS	TV	KV	—	—	—																								
VS	TV	KV																														
—	—	—																														
15	<p>Kuinka monta päivää jouduitte loukkaantumisenne takia olemaan poissa työstänne? Päivien lkm.....</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>—</td> <td>—</td> <td>—</td> </tr> </tbody> </table>	VS	TV	KV	—	—	—																								
VS	TV	KV																														
—	—	—																														

16	EI VAMMOJA: Olitteko alkoholin vaikutuksen alaisena tapaturman sattuessa? KYLLÄ..... EI.....	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
17	Jos ajattelette tilannetta ennen tapaturmaa, niin olisiko se mielestänne ollut jollain tavalla vältettävissä? KYLLÄ..... EI.....	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
MUUT TAPATURMAT MUULKM - MUU15 KYSYTÄÄN, JOS K7V5 = 1				
MUU LKM	Kerroitte joutuneenne muunlaiseen kuin liikenne-, työ-, koti- tai liikunta- tapaturmaan. Kuinka monta kertaa olette loukkaantunut tällaisissa tapaturmissa viimeisten 12 kuukauden aikana? Älkää laskeko mukaan liikenne-, työ-, koti- tai liikuntatapaturmia. Kertojen lukumäärä.....	_____		
01	Miten Teille kolme viimeksi sattunutta tapaturmaa tapahtuivat? KYSYTÄÄN ENINTÄÄN KOLME VIIMEISTÄ TAPAUSTA VS = VIIMEKSI SATTUNUT TV = TOISEKSI VIIMEINEN KV = KOLMANNEKSI VIIMEINEN kaatuminen..... liukastuminen..... putoaminen alemmalle tasolle..... rakenteiden suistuminen..... putoavat esineet..... lentävät sirut ja esineet..... satuttaminen terävään esineeseen..... törmäys, esineisiin satuttaminen..... takertuminen, puristuminen..... äkillinen liike, nostaminen..... lämpötilat (polttaminen kuumassa)..... sähköisku..... myrkytys, haitalliset aineet..... muu.....	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
		6	6	6
		7	7	7
		8	8	8
		9	9	9
		10	10	10
		11	11	11
		12	12	12
		13	13	13
		14	14	14
02	Mitä tehdessä tapaturma sattui? ostokset, asiointi..... opiskelu..... osallistuminen johonkin toimintaan..... hovit tai kulttuuri..... talkootyöt muualla kuin kotona..... sosiaalisessa kanssakäymisessä..... harrastuksissa..... luonnossa liikuttaessa (ml. marjastus ja retkeily)..... muun liikkumisen yhteydessä (kun kyseessä ei ole liikuntatapaturma)..... muu vapaa-aika..... muu.....	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
		6	6	6
		7	7	7
		8	8	8
		9	9	9
		10	10	10
		11	11	11

		VS	TV	KV
03A	a) Mikä oli vakavin tapaturmasta aiheutunut vamma?			
	ei vammaa.....	0	0	0
	aivotärähdys.....	1	1	1
	nyrjähdys, venähdys, revähdys.....	2	2	2
	mustelmia tai ruhjeita päähän tai kasvoihin.....	3	3	3
	mustelmia tai ruhjeita muualle kehoon.....	4	4	4
	haavoja päähän tai kasvoihin.....	5	5	5
	haavoja muualle kehoon.....	6	6	6
	luunmurtumia päähän.....	7	7	7
	luunmurtumia muualle kehoon.....	8	8	8
	vamma hampaisiin.....	9	9	9
	jokin sisäinen vamma.....	10	10	10
	palovamma.....	11	11	11
	silmävamma.....	12	12	12
	muu vähäinen vamma.....	13	13	13
	henkiset vammat.....	14	14	14
muu vamma.....	15	15	15	
03B	Minkä kehon osan loukkasitte?	VS	TV	KV
	kasvot.....	1	1	1
	muu pään alue.....	2	2	2
	sormet.....	3	3	3
	muu kämmenen alue.....	4	4	4
	kädet muualle.....	5	5	5
	keskiruumis.....	6	6	6
	varpaat.....	7	7	7
	polvi.....	8	8	8
jalat muualle.....	9	9	9	
04A	Minä vuonna tämä tapaturma sattui?	VS	TV	KV
	OTETAAN HUOMIOON VUOSINA 2002 JA 2003 SATTUNEET.....	—	—	—
04B	Missä kuussa ?	VS	TV	KV
	tammikuu.....	1	1	1
	helmikuu.....	2	2	2
	maaliskuu.....	3	3	3
	huhtikuu.....	4	4	4
	toukokuu.....	5	5	5
	kesäkuu.....	6	6	6
	heinäkuu.....	7	7	7
	elokuu.....	8	8	8
	syyskuu.....	9	9	9
	lokakuu.....	10	10	10
	marraskuu.....	11	11	11
joulukuu.....	12	12	12	
04C	Viikonpäivä?	VS	TV	KV
	maanantai.....	1	1	1
	tiistai.....	2	2	2
	keskiviikko.....	3	3	3
	torstai.....	4	4	4
	perjantai.....	5	5	5
	lauantai.....	6	6	6
sunnuntai.....	7	7	7	
04D	Entä kellonaika?	VS	TV	KV
	5-7.....	0	0	0
	7-9.....	1	1	1
	9-11.....	2	2	2
11-13.....	3	3	3	

LIITE 1

	13-15.....	5	5	5
	17-19.....	6	6	6
	19-21.....	7	7	7
	21-23.....	8	8	8
	23-1.....	9	9	9
	1-3.....	10	10	10
	3-5.....	11	11	11
	ei tietoa.....	99	99	99
05	Sijaitseeko tapahtumapaikka: omalla asuinalueella..... muualla kotikunnassa..... muualla Suomessa..... vai ulkomailla?..... KIRJOITA KUNNAN NIMI..... KUNTAKOODI.....	VS 1 2 3 4 —	TV 1 2 3 4 —	KV 1 2 3 4 —
06	KYSYTÄÄN, JOS VAMMOJA MUUTEN -> MUU10 Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa saamaanne sairaanhoitoa onnettomuuden jälkeen: ette saanut mitään hoitoa..... saitte ensiavun tai kävitte lääkärissä, mutta ette jäänyt sairaalahoitoon..... jouduitte heti jäämään sairaalaan..... jouduitte myöhemmin sairaalaan..... saitte muuta hoitoa.....	VS 1 2 3 4 5	TV 1 2 3 4 5	KV 1 2 3 4 5
07	KYSYTÄÄN, JOS JOUTUI JÄÄMÄN SAIRAALAAN MUUTEN -> MUU08 Kuinka monta vuorokautta jouduitte loukkaantumisenne jälkeen olemaan sairaalassa? Sairaalassaolopäivien lkm.....	VS —	TV —	KV —
08	Voitteko lyhyesti kertoa millaista ensiapua tai hoitoa saitte? ei hoitoa..... lepoa..... lääkehoito..... haavaside..... lastoitus, ideal-, tukiside..... tikkejä..... kipsi..... kirurginen leikkaus..... muu, mikä?.....	VS 0 1 2 3 4 5 6 7 8	TV 0 1 2 3 4 5 6 7 8	KV 0 1 2 3 4 5 6 7 8
10	Entä montako päivää Teidän oli vaikeaa tai mahdotonta selvittää tavanomaisista päivittäisistä tehtävistänne ja toimistanne (mahdollisten sairaalassaolopäivien lisäksi)? Päivien lkm.....	VS —	TV —	KV —
11	Kuinka monta päivää jouduitte loukkaantumisenne takia olemaan poissa työstänne? Päivien lkm.....	VS —	TV —	KV —

13	Olitteko alkoholin vaikutuksen alaisena tapaturman sattuessa? KYLLÄ..... EI.....	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
14	Olisiko tapaturma mielestänne ollut vältettävissä? KYLLÄ..... EI.....			
		1	1	1
		2	2	2
15	JOS 14 = KYLLÄ: Millä tavoin tapaturma olisi ollut vältettävissä? VS: _____ TV: _____ KV: _____			
VÄKIVALTA VAKLKM - VAK____ KYSYTÄÄN, JOS K8 (V1/V2/V3/V4/V5/V6/V7/V8/V9) = 1				
VAK LKM	Mainitsitte joutuneenne tilanteeseen, jossa joku Teille tuttu tai tuntematon henkilö on ollut väkivaltainen tai uhkaillut Teitä. Kuinka monta kertaa olette joutunut viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana väkivallan kohteeksi? Kertojen lukumäärä.....			_____
01	Kuvailkaa lyhyesti Teille kolme viimeksi sattunutta väkivallantekoa? KYSYTÄÄN ENINTÄÄN KOLMESTA VIIMEISESTÄ VÄKIVALLANTEOSTA VS = VIIMEKSI SATTUNUT TV = TOISEKSI VIIMEINEN KV = KOLMANNEKSI VIIMEINEN a) KIRJOITA KUVAUS VS: _____ TV: _____ KV: _____ JA b) MERKITSE KOODI			
		VS	TV	KV
	uhkailu tai lyönnin yritys.....	0	0	0
	puhelinuhkaus.....	1	1	1
	liikkumisen estämisyritys, kiinni tarttuminen.....	2	2	2
	töniminen.....	3	3	3
	lyönti, ei jälkeä.....	4	4	4
	lyönti, mustelmia.....	5	5	5
	lyönti, haava, ruhjevamma.....	6	6	6
	lyönti veitsellä tai muulla aseella, ampuminen.....	7	7	7
	toistuva potkiminen.....	8	8	8
	väkisinmakaamisen yritys.....	9	9	9
	väkisinmakaaminen.....	10	10	10
	henkinen väkivalta.....	11	11	11
	muu.....	12	12	12

		VS	TV	KV
02	Millaisia vammoja kolmesta viimeksi sattuneesta väkivallanteosta seurasi?			
	ei vammaa.....	0	0	0
	aivotärhdys.....	1	1	1
	nyrjähdys, venähdys, revähdys.....	2	2	2
	mustelmia tai ruhjeita päähän tai kasvoihin.....	3	3	3
	mustelmia tai ruhjeita muualle kehoon.....	4	4	4
	haavoja päähän tai kasvoihin.....	5	5	5
	haavoja muualle kehoon.....	6	6	6
	luunmurtumia päähän.....	7	7	7
	luunmurtumia muualle kehoon.....	8	8	8
	vamma hampaisiin.....	9	9	9
	jokin sisäinen vamma.....	10	10	10
	palovamma.....	11	11	11
	silmävamma.....	12	12	12
	muu vähäinen vamma.....	13	13	13
	henkiset vammat.....	14	14	14
muu vamma.....	15	15	15	
02A	Minkä kehon osan loukkasitte?	VS	TV	KV
	kasvot.....	1	1	1
	muu pään alue.....	2	2	2
	sormet.....	3	3	3
	muu kämmenen alue.....	4	4	4
	kädet muualle.....	5	5	5
	keskiruumis.....	6	6	6
	varpaat.....	7	7	7
	polvi.....	8	8	8
jalat muualle.....	9	9	9	
03	Mikä oli tekijän/tekijöiden tarkoituksena tässä tapauksessa?	VS	TV	KV
	seksuaalinen lähentely.....	1	1	1
	väkisinmakaaminen.....	2	2	2
	"pummaaminen", jonkin pyytäminen.....	3	3	3
	varkaus tai vahingonteko.....	4	4	4
	poistumiskehotuksen tai käsken vastustaminen.....	5	5	5
	pelkkä kiusanteko.....	6	6	6
	riita tuttujen välillä.....	7	7	7
	perheriita.....	8	8	8
	tappeluun sekaantuminen.....	9	9	9
	hoitosuhde (sairaus).....	10	10	10
	muu syy, mikä? _____	11	11	11
04	Oliko väkivallan tekijöitä:	VS	TV	KV
	yksi.....	1	1	1
	tai useampia.....	2	2	2
05	Oliko tekijä/tekijät mies vai nainen?	VS	TV	KV
	MIES.....	1	1	1
	NAINEN.....	2	2	2
	MOLEMPIA.....	3	3	3
06	Minkä ikäinen väkivallan tekijä oli?	VS	TV	KV
	PÄÄTEKIJÄN IKÄ, ARVIO.....	—	—	—

07A	Oliko tekijä tai joku tekijöistä Teille entuudestaan: VAIN YKSI MERKINTÄ (TUTUIN TEKIJÄ) täysin tuntematon..... tuttu vain ulkonäöltä tai nimeltä..... tilapäinen tuttava..... pitempiaikainen tuttava..... työtoveri..... sukulainen..... perheenjäsen (JATKOKYSYMYS 07B)..... entinen puoliso tai kumppani..... muu, kuka? _____	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
		6	6	6
		7	7	7
		8	8	8
		9	9	9
07B	Kuka perheenjäsen? aviopuoliso..... avopuoliso..... lapsi..... äiti tai isä..... muu perheestä.....	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
08	Oliko tekijä alkoholin vaikutuksen alainen? KYLLÄ..... EI.....	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
09	Entä olitteko itse alkoholin vaikutuksen alainen? KYLLÄ..... EI.....	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
10A	Minä vuonna tämä väkivallanteko sattui? OTETAAN HUOMIOON VUOSINA 2002 JA 2003 TAPAHTUNEET.....	VS	TV	KV
		—	—	—
10B	Missä kuussa? tammikuu..... helmikuu..... maaliskuu..... huhtikuu..... toukokuu..... kesäkuu..... heinäkuu..... elokuu..... syyskuu..... lokakuu..... marraskuu..... joulukuu.....	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
		6	6	6
		7	7	7
		8	8	8
		9	9	9
		10	10	10
		11	11	11
		12	12	12
10C	Viikonpäivä? maanantai..... tiistai..... keskiviikko..... torstai..... perjantai..... lauantai..... sunnuntai.....	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
		6	6	6
		7	7	7
10D	Entä kellonaika? 5-7..... 7-9..... 9-11..... 11-13.....	VS	TV	KV
		0	0	0
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3

LIITE 1

	13-15.....		4	4	4
	15-17.....		5	5	5
	17-19.....		6	6	6
	19-21.....		7	7	7
	21-23.....		8	8	8
	23-1.....		9	9	9
	1-3.....		10	10	10
	3-5.....		11	11	11
	ei tietoa.....		99	99	99
11	Jouduitteko väkivallan kohteeksi: ansiotyössä tai työpaikalla..... työmatkalla..... vapaaehtoista työtä tehdessä..... vapaa-aikana..... koulussa tai koulumatkalla, opiskellessa..... muulloin?..... (missä tilanteessa?).....	VS	TV	KV	
			1	1	1
			2	2	2
			3	3	3
			4	4	4
			5	5	5
			6	6	6
12	Millaisessa paikassa väkivallanteko sattui? oma asunto..... muu asunto..... loma-asunto, kesämökki..... asuintalon piha tai porraskäytävä..... koulu tai koulualue..... työpaikka..... ravintola, baari, tanssipaiikka (myös sisäänkäyntialue)..... kauppa, hotelli, urheilukeskus, asema tai muu julkinen tila..... laiva (julkiset tilat)..... hotellihuone tai laivan hytti..... urheilu-, musiikki- tai muu joukkotapahtuma..... katu, tie, jalkakäytävä, tori tai muu julkinen paikka..... julkinen liikenneväline (juna, bussi, taksi jne.)..... pururata, lenkkipolku, puisto..... muu paikka, mikä?.....	VS	TV	KV	
			1	1	1
			2	2	2
			3	3	3
			4	4	4
			5	5	5
			6	6	6
			7	7	7
			8	8	8
			9	9	9
			10	10	10
			11	11	11
			12	12	12
			13	13	13
			14	14	14
			15	15	15
13	Sijaitseeko tapahtumapaikka: omalla asuinalueella..... muualla kotikunnassa..... muualla Suomessa..... vai ulkomailla?..... KIRJOITA KUNNAN NIMEN ALKUKIRJAIMET..... KUNTAKOODI.....	VS	TV	KV	
			1	1	1
			2	2	2
			3	3	3
			4	4	4
			—	—	—
			—	—	—
14	KYSYTÄÄN, JOS VAMMOJA MUUTEN -> VAK24 Saitteko tämän tapauksen vuoksi lääkärinhoitoa tai muuta hoitoa? KYLLÄ..... EI.....	VS	TV	KV	
			1	1	1
			2	2	2

15	<p>KYSYTÄÄN, JOS SAI SAIRAALAOHJAITA</p> <p>Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa saamaanne sairaanhoitoa tapauksen jälkeen:</p> <p>saitte ensiavun tai kävitte lääkärissä, mutta ette jäänyt sairaalahoitoon.....</p> <p>jouduitte heti jäämään sairaalahoitoon.....</p> <p>jouduitte myöhemmin sairaalaan.....</p> <p>saitte muuta hoitoa, mitä? _____</p> <p>4</p>	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
			4	4
16	<p>KYSYTÄÄN, JOS JOUTUI SAIRAALAAN MUUTEN -> VAK17</p> <p>Kuinka monta vuorokautta jouduitte tapauksen jälkeen olemaan sairaalassa?</p> <p>Sairalassaolopäivien lkm.....</p>	VS	TV	KV
		—	—	—
17	<p>Millaista ensiapua tai hoitoa saitte?</p> <p>MERKITSE VAKAVIN VAIHTOEHTO.</p> <p>ei hoitoa.....</p> <p>lepoa.....</p> <p>lääkehoito.....</p> <p>haavaside.....</p> <p>lastoitus, ideal-, tukiside.....</p> <p>tikkejä.....</p> <p>kipsi.....</p> <p>kirurginen leikkaus.....</p> <p>muu, mikä? _____</p>	VS	TV	KV
		0	0	0
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
		6	6	6
		7	7	7
		8	8	8
19	<p>Entä montako päivää Teidän oli vaikeaa tai mahdotonta selvittää tavanomaisista päivittäisistä tehtävistänne ja toimistanne (mahdollisten sairaalassaolopäivien lisäksi)?</p> <p>Päivien lkm.....</p>	VS	TV	KV
		—	—	—
20	<p>Kuinka monta päivää jouduitte väkivallan kohteeksi joutumisen seurauksena olemaan poissa työstä?</p> <p>Päivien lkm.....</p>	VS	TV	KV
		—	—	—
24	<p>EI VAMMOJA:</p> <p>Tuliko tapaus poliisin tietoon?</p> <p>KYLLÄ.....</p> <p>EI.....</p>	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
25	<p>JOS TAPAUUS TULI POLIISIN TIEToon -> VAK26</p> <p>Miksi ette ilmoittanut tapauksesta poliisille?</p> <p>- MERKITÄÄN ENINTÄÄN KOLME (3) TÄRKEINTÄ SYYTÄ väkivalta kuuluu työhön (VAIN VÄKIV.).....</p> <p>tapaus vähäpätöinen.....</p> <p>ei aiheutunut vammoja tai taloudellisia menetyksiä.....</p> <p>asia sovittiin, tekijä ei perheenjäsen.....</p> <p>asia sovittiin, tekijä perheenjäsen.....</p> <p>haluttiin suojella tekijää rangaistukselta.....</p> <p>tekijää rangaistiin itse.....</p> <p>koston pelko.....</p> <p>ei haluttu aiheuttaa poliisille lisätyötä.....</p> <p>poliisin avusta ei olisi ollut hyötyä.....</p> <p>poliisi ei olisi kuitenkaan puuttanut asiaan.....</p>	VS	TV	KV
		1	1	1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		5	5	5
		6	6	6
		7	7	7
		8	8	8
		9	9	9
		10	10	10
		11	11	11

		LIITE 1
	poliisi ei olisi pystynyt selvittämään rikosta..... pelättiin poliisin väliintulosta aiheutuvan itselle haittaa..... muu syy.....	12 12 12 13 13 13 14 14 14
26	VAK26 - 32 KYSYTÄÄN, JOS TAPAUS TULI POLIISIN TIETOON Miten tämä ilmoittaminen tapahtui? ilmoititte itse..... perheenjäsen..... tuttava..... vastapuoli..... ulkopuolinen..... poliisi tuli muuten paikalle..... muu?..... (kuka?) VS: _____ TV: _____ KV: _____	VS TV KV 1 1 1 2 2 2 3 3 3 4 4 4 5 5 5 6 6 6 7 7 7
27	Tehtiinkö ilmoitus poliisille: käymällä poliisiasemalla..... puhelimitse..... vai muulla tavalla?..... (millä?) VS: _____ TV: _____ KV: _____ PUHELIMITSE JA KÄYNTI.....	VS TV KV 1 1 1 2 2 2 3 3 3 4 4 4
28	Täyttikö poliisi tapauksesta rikosilmoituslomakkeen? KYLLÄ..... EI.....	VS TV KV 1 1 1 2 2 2
29	Miksi rikosilmoituslomaketta ei täytetty? poliisi ja kohde yksimielisiä, ettei rikos..... kohde perui..... poliisin mielestä ei rikos..... muu syy, mikä? _____ Ei osaa sanoa.....	VS TV KV 1 1 1 2 2 2 3 3 3 4 4 4 5 5 5
30	Mikä on tärkein syy, että te ilmoititte tämän rikoksen poliisille? MERKITÄÄN ENINTÄÄN KOLME (3) TÄRKEINTÄ SYYTÄ halusi vakuutuksesta korvausta..... halusi anastetun hyödyn takaisin..... oma riski myöhemmin pienempi..... tarve saada apua poliisilta..... koki ilmoittamisen velvollisuudeksi..... rikoksen vakavuus..... voi auttaa muita..... syyllistä pitää rangaista..... muu.....	VS TV KV 0 0 0 1 1 1 2 2 2 3 3 3 4 4 4 5 5 5 6 6 6 7 7 7 8 8 8
31	Olitteko tyytyväinen poliisin toimintaan tämän tapauksen käsittelyvaiheessa? KYLLÄ..... EI.....	VS TV KV 1 1 1 2 2 2

		LIITE 1																											
32	<p>KYSYTÄÄN, JOS OLI TYYTYMÄTÖN</p> <p>Mistä syystä olitte tyytymätön?</p> <p>- MERKITÄÄN ENINTÄÄN KOLME (3) TÄRKEINTÄ SYYTÄ</p> <p>poliisi ei tehnyt tarpeeksi rikoksen selvittämiseksi.....</p> <p>poliisi vähätteli tai ei ollut kiinnostunut tapauksestani.....</p> <p>poliisi kohteli minua epäasiallisesti.....</p> <p>poliisi syyllisti minua tapauksesta.....</p> <p>poliisi tuli hitaasti paikalle.....</p> <p>poliisi ei löytänyt tai ottanut kiinni rikoksen tekijää.....</p> <p>en saanut tietoja muista tuki- ja apumahdollisuuksista.....</p> <p>muu syy, (mikä?).....</p>	<table> <thead> <tr> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr> <tr><td>2</td><td>2</td><td>2</td></tr> <tr><td>3</td><td>3</td><td>3</td></tr> <tr><td>4</td><td>4</td><td>4</td></tr> <tr><td>5</td><td>5</td><td>5</td></tr> <tr><td>6</td><td>6</td><td>6</td></tr> <tr><td>7</td><td>7</td><td>7</td></tr> <tr><td>8</td><td>8</td><td>8</td></tr> </tbody> </table>	VS	TV	KV	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	6	6	6	7	7	7	8	8	8
VS	TV	KV																											
1	1	1																											
2	2	2																											
3	3	3																											
4	4	4																											
5	5	5																											
6	6	6																											
7	7	7																											
8	8	8																											
33	<p>Oletteko kertonut tapauksesta muille viranomaisille tai tuttavillenne?</p> <p>- MERKITÄÄN KAIKKI MAINITUT</p> <p>EI OLE KERTONUT.....</p> <p>Kyllä, sosiaali- ja terveysviranomaisille.....</p> <p>Kyllä, perheenjäsenille tai sukulaisille.....</p> <p>Kyllä, ystäville tai tuttaville.....</p> <p>Kyllä, työtovereille.....</p>	<table> <thead> <tr> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr> <tr><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr> <tr><td>2</td><td>2</td><td>2</td></tr> <tr><td>3</td><td>3</td><td>3</td></tr> <tr><td>4</td><td>4</td><td>4</td></tr> </tbody> </table>	VS	TV	KV	0	0	0	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4									
VS	TV	KV																											
0	0	0																											
1	1	1																											
2	2	2																											
3	3	3																											
4	4	4																											
<p>OMAISUUSRIKOKSET OMR01 - OMR20</p> <p>KYSYTÄÄN, JOS K9 (V1/V2/V3/V4/V5/V6/V7/V8) = 1</p>																													
OMR LKM	<p>Mainitsitte, että olette viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana joutunut omaisuusrikoksen kohteeksi. Kuinka monta kertaa?</p> <p>Kertojen lukumäärä.....</p>	_____																											
01	<p>Millaisesta omaisuusrikoksesta oli kyse kolmessa viimeksi sattuneessa tapauksessa?</p> <p>KYSYTÄÄN KOLME VIIMEISTÄ TAPAUSTA.</p> <p>VS = VIIMEKSI SATTUNUT</p> <p>TV = TOISEKSI VIIMEINEN</p> <p>KV = KOLMANNEKSI VIIMEINEN</p> <p>omaisuutta varastettu luvatta tunkeutuen.....</p> <p>omaisuutta varastettu muuten.....</p> <p>omaisuutta yritetty varastaa luvatta tunkeutuen.....</p> <p>omaisuutta yritetty varastaa muuten.....</p> <p>omaisuutta vahingoitettu.....</p> <p>väärinkäytetty sekkejä.....</p> <p>väärinkäytetty luotto- tai muuta korttia.....</p> <p>muut omaisuusrikokset.....</p>	<table> <thead> <tr> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr> <tr><td>2</td><td>2</td><td>2</td></tr> <tr><td>3</td><td>3</td><td>3</td></tr> <tr><td>4</td><td>4</td><td>4</td></tr> <tr><td>5</td><td>5</td><td>5</td></tr> <tr><td>6</td><td>6</td><td>6</td></tr> <tr><td>7</td><td>7</td><td>7</td></tr> <tr><td>8</td><td>8</td><td>8</td></tr> </tbody> </table>	VS	TV	KV	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	6	6	6	7	7	7	8	8	8
VS	TV	KV																											
1	1	1																											
2	2	2																											
3	3	3																											
4	4	4																											
5	5	5																											
6	6	6																											
7	7	7																											
8	8	8																											
02	<p>Oliko rikoksen kohteeksi joutunut omaisuus:</p> <p>Teidän henkilökohtaista.....</p> <p>kotitaloutenne yhteistä vai.....</p> <p>alle 15-vuotiaan lapsenne omaisuutta?.....</p> <p>LUOTTOKORTTI.....</p> <p>VUOKRATTU / LAINATTU.....</p> <p>MUUN PERHEENJÄSENEEN HENKILÖKOHTAISTA OMAISUUTTA.....</p>	<table> <thead> <tr> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr> <tr><td>2</td><td>2</td><td>2</td></tr> <tr><td>3</td><td>3</td><td>3</td></tr> <tr><td>4</td><td>4</td><td>4</td></tr> <tr><td>5</td><td>5</td><td>5</td></tr> <tr><td>6</td><td>6</td><td>6</td></tr> </tbody> </table>	VS	TV	KV	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	6	6	6						
VS	TV	KV																											
1	1	1																											
2	2	2																											
3	3	3																											
4	4	4																											
5	5	5																											
6	6	6																											

		VS	TV	KV
04A	Minä vuonna tämä tapaus sattui? OTETAAN HUOMIOON 2002 JA 2003 SATTUNEET.....	—	—	—
04B	Missä kuussa ?	VS	TV	KV
	tammikuu.....	1	1	1
	helmikuu.....	2	2	2
	maaliskuu.....	3	3	3
	huhtikuu.....	4	4	4
	toukokuu.....	5	5	5
	kesäkuu.....	6	6	6
	heinäkuu.....	7	7	7
	elokuu.....	8	8	8
	syyskuu.....	9	9	9
	lokakuu.....	10	10	10
	marraskuu.....	11	11	11
	joulukuu.....	12	12	12
05	Missä tämä tapaus sattui?	VS	TV	KV
	asuinhuoneistossa.....	1	1	1
	asunnon pihalla.....	2	2	2
	jossain säilytystilassa.....	3	3	3
	työpaikalla (tai sen pihalla).....	4	4	4
	koulussa (tai sen pihalla).....	5	5	5
	baarissa, ravintolassa, tanssipaikalla tai sen pihalla.....	6	6	6
	muussa julkisessa rakennuksessa.....	7	7	7
	vapaa-ajan asunnossa.....	8	8	8
	tiellä, kadulla, torilla.....	9	9	9
	auton sisältä (autotallista).....	10	10	10
	auton sisältä (pihalta).....	11	11	11
	auton sisältä (julkiselta paikalta).....	12	12	12
	julkisessa liikennevälineessä.....	13	13	13
	muualla? (missä?).....	14	14	14
05A	Tapahtuiko rikos:	VS	TV	KV
	omalla asuinalueella.....	1	1	1
	muualla kotikunnassa.....	2	2	2
	muualla Suomessa.....	3	3	3
	vai ulkomailla?.....	4	4	4
	KIRJOITA KUNNAN NIMEN ALKUKIRJAIMET.....	—	—	—
	KUNTAKOODI.....	—	—	—
06	Voitteko luetella tärkeimmät esineet, jotka Teiltä varastettiin? - MERKITÄÄN ENINTÄÄN KOLME (3) TÄRKEINTÄ/ARVOKKAINTA	VS	TV	KV
	raha.....	1	1	1
	arvopaperit, asiakirjat.....	2	2	2
	elintarvikkeet, juoma, tupakka.....	3	3	3
	vaatteet, jalkineet.....	4	4	4
	laukut.....	5	5	5
	lompakot.....	6	6	6
	harrastus- ja askarteluvälineet.....	7	7	7
	kotielektroniikka, ml. osat, soittimet, fototarv. optiikka, kodinkoneet ja kalusteet.....	8	8	8
	kulta ja hopea, korut kellot, taideteokset ja muu kokoelmatavara.....	9	9	9
	ei-sähköiset talousvälineet (astiat ym.).....	10	10	10
	ampuma-aseet, kalastus-, ulkoilu- ja urheiluvälineet.....	11	11	11
	elävät eläimet, kasvit, vilja, puutavara, rehut, lannoitteet, torjunta-aineet yms.....	12	12	12
	maa- ja metsätalouskoneet, rakennuskoneet, kuljetuslaitteet.....	13	13	13
	rakennuksen osat ja rakennustarvikkeet.....	14	14	14

LIITE 1

	työkalut	15	15	15
	teollisuuden koneet, koneet ja laitteet konttoreissa, ravintoloissa (ml. osat).....	16	16	16
	auto.....	17	17	17
	mopedi tai moottoripyörä (ml. osat)	18	18	18
	polkupyörä.....	19	19	19
	muut kulkuvälineet (moottorikelkka ym.).....	20	20	20
	eri kulku- tai kuljetusvälineiden osat	21	21	21
	vene	22	22	22
	veneilytarvikkeet	23	23	23
	poltto- ja voiteluaineet	24	24	24
	teollisuuskemikaalit ja raaka-aineet.....	25	25	25
	autostereot	26	26	26
	matkapuhelimet	27	27	27
	tietokoneet.....	28	28	28
	muut	29	29	29
07	Kuinka suuri oli varastetun omaisuuden käypä arvo anastushetkellä? VS: EUROA (edes arvio)..... TV: EUROA..... KV: EUROA.....	_____	_____	_____
08	Oletteko saanut varastettua omaisuuttanne takaisin? ei..... kyllä, vahingoittumattomana..... kyllä, vahingoittuneena..... vain osittain, minkä arvosta?..... (EUROA).....	VS 1	TV 1	KV 1
		2	2	2
		3	3	3
		4	4	4
		_____	_____	_____
08A	Minkä arvosta (EUROA) saitte omaisuutta takaisin? VS: EUROA..... TV: EUROA..... KV: EUROA.....	_____	_____	_____
08B	Vahingoitettiin ko omaisuuttanne tämän varkauden yhteydessä? KYLLÄ..... EI.....	VS 1	TV 1	KV 1
		2	2	2
09	JOS OMAISUUTTA EI VAHINGOITETTU -> OMR11 Voitteko luetella, mitä tässä tapauksessa vahingoittui? Mikä oli mielestänne suurin vahinko? raha	VS 1	TV 1	KV 1
	arvopaperit, asiakirjat	2	2	2
	elintarvikkeet, juoma, tupakka	3	3	3
	vaatteet, jalkineet	4	4	4
	laukut	5	5	5
	lompakot.....	6	6	6
	harrastus- ja askarteluvälineet	7	7	7
	kotielektroniikka, ml. osat, soittimet, fototarv. optiikka, kodinkoneet ja kalusteet	8	8	8
	kulta ja hopea, korut kellot, taideteokset ja muu kokoelmatavara	9	9	9
	ei-sähköiset talousvälineet (astiat ym.).....	10	10	10
	ampuma-aseet, kalastus-, ulkoilu- ja urheiluvälineet.....	11	11	11
	elävät eläimet, kasvit, vilja, puutavara, rehut, lannoitteet, torjunta-aineet yms.	12	12	12
	maa- ja metsätaloukskoneet, rakennuskoneet, kuljetuslaitteet	13	13	13
	rakennuksen osat ja rakennustarvikkeet	14	14	14
	työkalut	15	15	15
	teollisuuden koneet, koneet ja laitteet konttoreissa, ravintoloissa (ml. osat).....	16	16	16
	auto.....	17	17	17
	mopedi tai moottoripyörä (ml. osat)	18	18	18

LIITE 1

	polkupyörä..... muut kulkuvälineet (moottorikelkka ym.)..... eri kulku- tai kuljetusvälineiden osat vene veneilytarvikkeet poltto- ja voiteluaineet teollisuuskemikaalit ja raaka-aineet..... autostereot matkapuhelimet tietokoneet..... muut	19 19 19 20 20 20 21 21 21 22 22 22 23 23 23 24 24 24 25 25 25 26 26 26 27 27 27 28 28 28 29 29 29
10	Entä kuinka suuri rahallinen menetys vahingonteosta aiheutui? VS: EUROA (edes arvio vahingoittuneesta omaisuudesta)..... TV: EUROA..... KV: EUROA.....	
11	Saitteko vahingoista korvausta joltain taholta? kyllä..... ei..... ei vahinkoa..... korvauksen käsittely vireillä..... JOS SAATU KORVAUSTA: A1) Saitteko korvausta vakuutuksesta? KYLLÄ..... EI..... A2) Kuinka suuri oli vakuutuksen korvaama markkamäärä? VS: EUROA..... TV: EUROA..... KV: EUROA..... B1) Saitteko korvausta rikoksen tekijältä? KYLLÄ..... EI..... B2) Kuinka paljon rikoksen tekijä korvasi? VS: EUROA..... TV: EUROA..... KV: EUROA..... C1) Saitteko valtiolta korvausta? (rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista säädetyn lain nojalla) KYLLÄ..... EI..... C2) Kuinka paljon saitte korvausta valtiolta? VS: EUROA..... TV: EUROA..... KV: EUROA.....	VS TV KV 1 1 1 2 2 2 3 3 3 4 4 4 VS TV KV 1 1 1 2 2 2 VS TV KV 1 1 1 2 2 2 VS TV KV 1 1 1 2 2 2 VS TV KV 1 1 1 2 2 2
12	Tuliko tapaus poliisin tietoon? KYLLÄ..... EI.....	VS TV KV 1 1 1 2 2 2

13	<p>JOS TAPAUS TULI POLIISIN TIETOON -> OMR14</p> <p>Miksi ette ilmoittanut tapauksesta poliisille?</p> <p>väkivalta kuuluu työhön (VAIN VÄKIV.).....</p> <p>tapaus vähäpätöinen.....</p> <p>ei aiheutunut vammoja tai taloudellisia menetyksiä.....</p> <p>asia sovittiin, tekijä ei perheenjäsen.....</p> <p>asia sovittiin, tekijä perheenjäsen.....</p> <p>haluttiin suojella tekijää rangaistukselta.....</p> <p>tekijää rangaistiin itse.....</p> <p>koston pelko.....</p> <p>ei haluttu aiheuttaa poliisille lisätyötä.....</p> <p>poliisin avusta ei olisi ollut hyötyä.....</p> <p>poliisi ei olisi kuitenkaan puuttanut asiaan.....</p> <p>poliisi ei olisi pystynyt selvittämään rikosta.....</p> <p>pelättiin poliisin väliintulosta aiheutuvan itselle haittaa.....</p> <p>muu syy.....</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr> <tr><td>2</td><td>2</td><td>2</td></tr> <tr><td>3</td><td>3</td><td>3</td></tr> <tr><td>4</td><td>4</td><td>4</td></tr> <tr><td>5</td><td>5</td><td>5</td></tr> <tr><td>6</td><td>6</td><td>6</td></tr> <tr><td>7</td><td>7</td><td>7</td></tr> <tr><td>8</td><td>8</td><td>8</td></tr> <tr><td>9</td><td>9</td><td>9</td></tr> <tr><td>10</td><td>10</td><td>10</td></tr> <tr><td>11</td><td>11</td><td>11</td></tr> <tr><td>12</td><td>12</td><td>12</td></tr> <tr><td>13</td><td>13</td><td>13</td></tr> <tr><td>14</td><td>14</td><td>14</td></tr> </tbody> </table>	VS	TV	KV	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	6	6	6	7	7	7	8	8	8	9	9	9	10	10	10	11	11	11	12	12	12	13	13	13	14	14	14
VS	TV	KV																																													
1	1	1																																													
2	2	2																																													
3	3	3																																													
4	4	4																																													
5	5	5																																													
6	6	6																																													
7	7	7																																													
8	8	8																																													
9	9	9																																													
10	10	10																																													
11	11	11																																													
12	12	12																																													
13	13	13																																													
14	14	14																																													
14	<p>OMR14 - 20 KYSYTÄÄN, JOS TAPAUS TULI POLIISIN TIETOON</p> <p>Miten ilmoittaminen tapahtui?</p> <p>ilmoititte itse.....</p> <p>perheenjäsen.....</p> <p>tuttava.....</p> <p>vastapuoli.....</p> <p>ulkopuolinen.....</p> <p>poliisi tuli muuten paikalle.....</p> <p>muu? (kuka?).....</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr> <tr><td>2</td><td>2</td><td>2</td></tr> <tr><td>3</td><td>3</td><td>3</td></tr> <tr><td>4</td><td>4</td><td>4</td></tr> <tr><td>5</td><td>5</td><td>5</td></tr> <tr><td>6</td><td>6</td><td>6</td></tr> <tr><td>7</td><td>7</td><td>7</td></tr> </tbody> </table>	VS	TV	KV	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	6	6	6	7	7	7																					
VS	TV	KV																																													
1	1	1																																													
2	2	2																																													
3	3	3																																													
4	4	4																																													
5	5	5																																													
6	6	6																																													
7	7	7																																													
15	<p>Tehtiinkö ilmoitus poliisille:</p> <p>käymällä poliisiasemalla.....</p> <p>puhelimitse.....</p> <p>vai muulla tavalla? (millä?).....</p> <p>PUHELIMITSE JA KÄYNTI.....</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr> <tr><td>2</td><td>2</td><td>2</td></tr> <tr><td>3</td><td>3</td><td>3</td></tr> <tr><td>4</td><td>4</td><td>4</td></tr> </tbody> </table>	VS	TV	KV	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4																														
VS	TV	KV																																													
1	1	1																																													
2	2	2																																													
3	3	3																																													
4	4	4																																													
16	<p>Täyttikö poliisi tapauksesta rikosilmoituslomakkeen?</p> <p>KYLLÄ.....</p> <p>EI.....</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr> <tr><td>2</td><td>2</td><td>2</td></tr> </tbody> </table>	VS	TV	KV	1	1	1	2	2	2																																				
VS	TV	KV																																													
1	1	1																																													
2	2	2																																													
17	<p>Miksi rikosilmoituslomaketta ei täytetty?</p> <p>poliisi ja kohde yksimielisiä, ettei rikos.....</p> <p>kohde perui.....</p> <p>poliisin mielestä ei rikos.....</p> <p>muu syy, mikä?.....</p> <p>Ei osaa sanoa.....</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr> <tr><td>2</td><td>2</td><td>2</td></tr> <tr><td>3</td><td>3</td><td>3</td></tr> <tr><td>4</td><td>4</td><td>4</td></tr> <tr><td>5</td><td>5</td><td>5</td></tr> </tbody> </table>	VS	TV	KV	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5																											
VS	TV	KV																																													
1	1	1																																													
2	2	2																																													
3	3	3																																													
4	4	4																																													
5	5	5																																													
18	<p>Mikä on tärkein syy, että te ilmoititte tämän rikoksen poliisille?</p> <p>halusi vakuutuksesta korvausta.....</p> <p>halusi anastetun hyödyn takaisin.....</p> <p>oma riski myöhemmin pienempi.....</p> <p>tarve saada apua poliisilta.....</p> <p>koki ilmoittamisen velvollisuudeksi.....</p> <p>rikoksen vakavuus.....</p> <p>voi auttaa muita.....</p> <p>syylissä pitää rangaista.....</p> <p>muu.....</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr> <tr><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr> <tr><td>2</td><td>2</td><td>2</td></tr> <tr><td>3</td><td>3</td><td>3</td></tr> <tr><td>4</td><td>4</td><td>4</td></tr> <tr><td>5</td><td>5</td><td>5</td></tr> <tr><td>6</td><td>6</td><td>6</td></tr> <tr><td>7</td><td>7</td><td>7</td></tr> <tr><td>8</td><td>8</td><td>8</td></tr> </tbody> </table>	VS	TV	KV	0	0	0	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	6	6	6	7	7	7	8	8	8															
VS	TV	KV																																													
0	0	0																																													
1	1	1																																													
2	2	2																																													
3	3	3																																													
4	4	4																																													
5	5	5																																													
6	6	6																																													
7	7	7																																													
8	8	8																																													

19	Olitteko tyytyväinen poliisin toimintaan tämän tapauksen käsittelyvaiheessa? KYLLÄ..... EI.....	VS 1 2	TV 1 2	KV 1 2
20	Mistä syystä olitte tyytymätön? poliisi ei tehnyt tarpeeksi rikoksen selvittämiseksi..... poliisi vähätteli tai ei ollut kiinnostunut tapauksestani..... poliisi kohteli minua epäasiallisesti..... poliisi syyllisti minua tapauksesta..... en saanut tietoja muista tuki- ja apumahdollisuuksista..... muu syy, (mikä?).....	VS 1 2 3 4 5 6	TV 1 2 3 4 5 6	KV 1 2 3 4 5 6
LASTEN KOKEMAT TAPATURMAT JA VÄKIVALTA LAPLKM - LAP05 KYSYTÄÄN, JOS K8V10 = 1				
LAP LKM	Kuinka monta terveyskeskus- tai lääkärinhoitoa vaativaa tapaturmaa tai väkivallantekoa lapsellenne on kaikkiaan sattunut viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana? Kertojen lukumäärä.....	_____		
01	Oliko tapaturmaan joutunut lapsi poika vai tyttö? KYSYTÄÄN ENINTÄÄN KOLME VIIMEKSI SATTUNUTTA LAPSEN TAPATURMAA / VÄKIVALLANTEEKOAA VS = VIIMEKSI SATTUNUT TV = TOISEKSI VIIMEINEN KV = KOLMANNEKSI VIIMEINEN poika..... tyttö.....	VS 1 2	TV 1 2	KV 1 2
02	Kuinka vanha lapsi oli tapaturman sattuessa? Lapsen ikä (0-15 v.).....	VS —	TV —	KV —
03	Millaisia vammoja tapaturmasta aiheutui lapselle? ei vamma..... aivotärhdys..... nyrjähdys, venähdys, revähdys..... mustelmia tai ruhjeita päähän tai kasvoihin..... mustelmia tai ruhjeita muualle kehoon..... haavoja päähän tai kasvoihin..... haavoja muualle kehoon..... luunmurtumia päähän..... luunmurtumia muualle kehoon..... vamma hampaisiin..... jokin sisäinen vamma..... palovamma..... silmävamma..... muu vähäinen vamma..... henkiset vammat..... muu vamma.....	VS 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15	TV 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15	KV 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15

		LIITE 1																																	
03A	<p>JOS EI VAMMAA -> 04</p> <p>Minkä kehon osan lapsi loukkasi?</p> <p>kasvot.....</p> <p>muu pään alue.....</p> <p>sormet.....</p> <p>muu kämmenen alue.....</p> <p>kädet muualle.....</p> <p>keskiruumis.....</p> <p>varpaat.....</p> <p>polvi.....</p> <p>jalat muualle.....</p>	<table> <thead> <tr> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr> <tr><td>2</td><td>2</td><td>2</td></tr> <tr><td>3</td><td>3</td><td>3</td></tr> <tr><td>4</td><td>4</td><td>4</td></tr> <tr><td>5</td><td>5</td><td>5</td></tr> <tr><td>6</td><td>6</td><td>6</td></tr> <tr><td>7</td><td>7</td><td>7</td></tr> <tr><td>8</td><td>8</td><td>8</td></tr> <tr><td>9</td><td>9</td><td>9</td></tr> </tbody> </table>	VS	TV	KV	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	6	6	6	7	7	7	8	8	8	9	9	9			
VS	TV	KV																																	
1	1	1																																	
2	2	2																																	
3	3	3																																	
4	4	4																																	
5	5	5																																	
6	6	6																																	
7	7	7																																	
8	8	8																																	
9	9	9																																	
04	<p>Millaisesta tapaturmasta tai väkivallanteosta oli kysymys?</p> <p>auto-onnettomuus, lapsi matkustajana.....</p> <p>auto törmäsi, lapsi jalan.....</p> <p>auto törmäsi, lapsi pyörällä.....</p> <p>muu pyöräonnettomuus.....</p> <p>kaatuminen muuten.....</p> <p>liikuntatapaturma.....</p> <p>väkivalta.....</p> <p>palovamma.....</p> <p>myrkytys.....</p> <p>muu.....</p>	<table> <thead> <tr> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr> <tr><td>2</td><td>2</td><td>2</td></tr> <tr><td>3</td><td>3</td><td>3</td></tr> <tr><td>4</td><td>4</td><td>4</td></tr> <tr><td>5</td><td>5</td><td>5</td></tr> <tr><td>6</td><td>6</td><td>6</td></tr> <tr><td>7</td><td>7</td><td>7</td></tr> <tr><td>8</td><td>8</td><td>8</td></tr> <tr><td>9</td><td>9</td><td>9</td></tr> <tr><td>10</td><td>10</td><td>10</td></tr> </tbody> </table>	VS	TV	KV	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	6	6	6	7	7	7	8	8	8	9	9	9	10	10	10
VS	TV	KV																																	
1	1	1																																	
2	2	2																																	
3	3	3																																	
4	4	4																																	
5	5	5																																	
6	6	6																																	
7	7	7																																	
8	8	8																																	
9	9	9																																	
10	10	10																																	
05	<p>Missä tämä tapaturma tai väkivallanteko tapahtui?</p> <p>kotona.....</p> <p>pihalla tai kodin lähialueella (ei tiellä).....</p> <p>muussa asunnossa.....</p> <p>koulussa tai päivähoitossa.....</p> <p>urheilutiloissa (ei koulussa).....</p> <p>muussa yleisessä rakennuksessa.....</p> <p>katukäytävällä tai kadulla kodin lähistöllä.....</p> <p>katukäytävällä tai kadulla muualla.....</p> <p>leikkikentällä tai puistossa.....</p> <p>muualla.....</p>	<table> <thead> <tr> <th>VS</th> <th>TV</th> <th>KV</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1</td><td>1</td><td>1</td></tr> <tr><td>2</td><td>2</td><td>2</td></tr> <tr><td>3</td><td>3</td><td>3</td></tr> <tr><td>4</td><td>4</td><td>4</td></tr> <tr><td>5</td><td>5</td><td>5</td></tr> <tr><td>6</td><td>6</td><td>6</td></tr> <tr><td>7</td><td>7</td><td>7</td></tr> <tr><td>8</td><td>8</td><td>8</td></tr> <tr><td>9</td><td>9</td><td>9</td></tr> <tr><td>10</td><td>10</td><td>10</td></tr> </tbody> </table>	VS	TV	KV	1	1	1	2	2	2	3	3	3	4	4	4	5	5	5	6	6	6	7	7	7	8	8	8	9	9	9	10	10	10
VS	TV	KV																																	
1	1	1																																	
2	2	2																																	
3	3	3																																	
4	4	4																																	
5	5	5																																	
6	6	6																																	
7	7	7																																	
8	8	8																																	
9	9	9																																	
10	10	10																																	
KYSYTÄÄN KAIKILTA K 14 - K 39																																			
14.	<p>Kysyn vielä eräitä taustatietoja sekä harrastuksiinne liittyviä asioita. Niitä käytetään apuna tutkimustulosten taulukoinnissa.</p> <p>Oletteko suorittanut:</p> <p>kansakoulun (tai osan kansakoulua).....</p> <p>peruskoulun, keskikoulun.....</p> <p>vai ylioppilastutkinnon?.....</p>	<table> <tbody> <tr><td></td><td></td><td>1</td></tr> <tr><td></td><td>2</td><td></td></tr> <tr><td></td><td>3</td><td></td></tr> </tbody> </table>			1		2			3																									
		1																																	
	2																																		
	3																																		
15.	<p>Oletteko:</p> <p>naimaton.....</p> <p>naimisissa.....</p> <p>tai avoliitossa.....</p> <p>eronnut.....</p> <p>vai leski?.....</p>	<table> <tbody> <tr><td>1</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>2</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>3</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>4</td><td></td><td></td></tr> <tr><td>5</td><td></td><td></td></tr> </tbody> </table>	1			2			3			4			5																				
1																																			
2																																			
3																																			
4																																			
5																																			

17.	<p>Onko kotinne lähistöllä, noin kilometrin säteellä jokin alue, jolla ette halua liikkua yksin jalkaisin myöhään illalla tai yöllä? KYLLÄ..... 1 EI..... 2 Ei osaa sanoa..... 3</p>	<p>1 2 3</p>
18.	<p>a) Miten huolissanne Te olette siitä, että kotinne murtaudutaan ja sieltä varastetaan jotain? erittäin huolestunut..... 1 jonkin verran huolestunut..... 2 ei ollenkaan huolestunut..... 3</p> <p>b) Miten huolissanne Te olette väkivallan kohteeksi joutumisesta iltaisin kodin ulkopuolella? erittäin huolestunut..... 1 jonkin verran huolestunut..... 2 ei ollenkaan huolestunut..... 3</p> <p>c) Miten huolissanne Te olette, että joku perheenjäsen on väkivaltainen Teitä kohtaan? erittäin huolestunut..... 1 jonkin verran huolestunut..... 2 ei ollenkaan huolestunut..... 3</p> <p>d) Miten huolissanne Te olette väkivallan kohteeksi joutumisesta työtehtävissänne? erittäin huolestunut..... 1 jonkin verran huolestunut..... 2 ei ollenkaan huolestunut..... 3</p> <p>NAISET:</p> <p>e) Miten huolissanne Te olette sukupuolisen lähentelyn tai väkisinmakaamisen kohteeksi joutumisesta? erittäin huolestunut..... 1 jonkin verran huolestunut..... 2 ei ollenkaan huolestunut..... 3</p> <p>MIEHET:</p> <p>f) Miten huolissanne Te olette sukupuolisen lähentelyn kohteeksi joutumisesta? erittäin huolestunut..... 1 jonkin verran huolestunut..... 2 ei ollenkaan huolestunut..... 3</p> <p>KAIKKI:</p> <p>g) Miten huolissanne Te olette liikennetapaturman kohteeksi joutumisesta? erittäin huolestunut..... 1 jonkin verran huolestunut..... 2 ei ollenkaan huolestunut..... 3</p> <p>h) Miten huolissanne Te olette työtapaturman kohteeksi joutumisesta? erittäin huolestunut..... 1 jonkin verran huolestunut..... 2 ei ollenkaan huolestunut..... 3</p>	<p>1 2 3 1 2 3 1 2 3 1 2 3 1 2 3 1 2 3 1 2 3 1 2 3 1 2 3</p>

	<p>i) Miten huolissanne Te olette koti- tai vapaa-ajan tapaturman kohteeksi joutumisesta? erittäin huolestunut..... 1 jonkin verran huolestunut..... 2 ei ollenkaan huolestunut..... 3</p>	
19.	<p>Oletteko ryhtynyt joihinkin toimenpiteisiin välttääksenne rikoksen kohteeksi joutumisen kotona tai kodin ulkopuolella?</p> <p>a) Käytättekö asuntonne ulko-ovessa varmuusketjua? KYLLÄ..... 1 EI..... 2</p> <p>b) Panetteko yleensä oven takalukkoon poistuessanne asunnosta? KYLLÄ..... 1 EI..... 2</p> <p>c) Onko asuntonne ulko-ovessa varmuuslukko, jota käytätte säännöllisesti, kun asunnosta poistutaan pitemmäksi aikaa? KYLLÄ..... 1 EI..... 2</p> <p>d) Jätättekö valot päälle säännöllisesti, kun asunnosta poistutaan pitemmäksi aikaa? KYLLÄ..... 1 EI..... 2</p> <p>e) Onko jotakin omaisuuttanne merkitty? KYLLÄ..... 1 EI..... 2</p> <p>f) Onko asunnossanne murto- tai muu hälytin (muu kuin palovaroitin)? KYLLÄ..... 1 EI..... 2</p> <p>g) Oletteko käynyt itsepuolustuskurssin? KYLLÄ..... 1 EI..... 2</p> <p>h) Oletteko muulla tavalla varautunut väkivallan kohteeksi joutumista vastaan? KYLLÄ..... 1 EI..... 2</p> <p>i) Tiedättekö mikä on yleinen hätänumero? KYSY NUMERO, JOS HAASTATELTAVA VASTAA KYLLÄ. 112 (tiesi numeron)..... 1 EI tiennyt numeroa..... 2</p>	
20 (M)	<p>Luettelen muutamia väitteitä. Oletteko niistä täysin samaa mieltä, jossain määrin samaa mieltä, jossain määrin eri mieltä vai täysin eri mieltä?</p> <p>a) Useimmat tapaturmat johtuvat omasta varomattomuudesta tai huolimattomuudesta? täysin samaa mieltä..... 1 jossain määrin samaa mieltä..... 2 jossain määrin eri mieltä..... 3 täysin eri mieltä..... 4 Ei osaa sanoa, ei halua kommentoida..... 5</p>	

21 (M)	Turvallisuudesta huolehtiminen joka tilanteessa on liioittelua?				
	täysin samaa mieltä.....				1
	jossain määrin samaa mieltä.....				2
	jossain määrin eri mieltä.....				3
	täysin eri mieltä.....				4
	Ei osaa sanoa, ei halua kommentoida.....				5
23 (M)	Nopeusrajoitusta voi rikkoa, jos siitä ei aiheudu vaaraa?				
	täysin samaa mieltä.....				1
	jossain määrin samaa mieltä.....				2
	jossain määrin eri mieltä.....				3
	täysin eri mieltä.....				4
	Ei osaa sanoa, ei halua kommentoida.....				5
26 (M)	Useimmat tapaturmat johtuvat sattumasta eikä niitä voi estää?				
	täysin samaa mieltä.....				1
	jossain määrin samaa mieltä.....				2
	jossain määrin eri mieltä.....				3
	täysin eri mieltä.....				4
	Ei osaa sanoa, ei halua kommentoida.....				5
27 (M)	Ihmisillä on erilaisia käsityksiä siitä, millaisia rangaistuksia rikoksiin syyllistyneille tulisi antaa. Esitän esimerkin. 21-vuotias mies on todettu syylliseksi murtovarkauteen toista kertaa. Tällä kertaa hän on				
	a) - varastanut väritelevisiön.				
	b) - varastanut väritelevisiön yksityisasunnosta.				
	c) - varastanut väritelevisiön kodinkoneliikkeen varastosta.				
	Mikä seuraavista rangaistuksista olisi mielestänne sopivin tällaisessa tapauksessa:				
	sakko.....				1
	vankila.....				2
	yhdyskuntapalvelu				3
	ehdollinen vankeustuomio.....				4
	vai muu tuomio?.....				5
	Ei osaa sanoa, ei halua kommentoida.....				6
	JOS VANKILA:				
	Kuinka pitkä vankilatuomio?				
	Alle 3 kuukautta.....				1
	3 - 5 kuukautta.....				2
	6 - 11 kuukautta.....				3
	1 - 2 vuotta.....				4
	3 - 5 vuotta.....				5
	6 - 9 vuotta.....				6
	10 vuotta tai enemmän.....				7
	EOS.....				8
28 (M)	Miten tärkeitä seuraavat tiedotusvälineet ovat teille, kun ajatellaan tapahtuneita rikoksia koskevia tietoja. Ovatko ne erittäin tärkeitä, melko tärkeitä, ei kovin tärkeitä vai ei lainkaan tärkeitä.				
			ei	ei	
		Erittäin melko	kovin	lainkaan	
		tärkeä	tärkeä	tärkeä	EOS
	a) Aikakauslehdet?.....	1	2	3	4
	b) Iltapäivälehdet?.....	1	2	3	4
	c) Muut sanomalehdet?.....	1	2	3	4
	d) Radio-ohjelmat?.....	1	2	3	4
	e) TV:n rikosohjelmat kuten rikosraportti ja Poliisi-TV?.....	1	2	3	4
	f) Muut tv:n ajankohtaisohjelmat?.....	1	2	3	4
	g) Internet?.....	1	2	3	4

29.	<p>Iltapäivälehtien mainosjulisteita ja etusivuja (lööppejä) voi nähdä monissa paikoissa, vaikka ei lehteä ostaisikaan. Kuinka usein luette, mitä niissä kerrotaan:</p> <p>säännöllisesti..... 1 melko usein..... 2 joskus..... 3 harvoin..... 3 vai ei koskaan? 4 Ei osaa sanoa..... 5</p>	
31.	<p>Seuraavassa kysymyksessä tiedustellaan alkoholin nauttimistiheyttä. Koettakaa ottaa arvioinne myös ne kerrat, jolloin nautitte hyvin pieniä määriä alkoholia, vaikkapa vain puoli pulloa keskiolutta tai tilkan viiniä.</p> <p>a) Nautitteko alkoholia:</p> <p>päivittäin..... 1 pari kertaa viikossa..... 2 kerran viikossa..... 3 pari kertaa kuukaudessa..... 4 noin kerran kuukaudessa..... 5 noin kerran parissa kuukaudessa..... 6 3-4 kertaa vuodessa..... 7 kerran pari vuodessa..... 8 harvemmin kuin kerran vuodessa..... 9 ette koskaan?..... 10 EI VASTAUSTA..... 11</p>	
32.	<p>JOS EI KÄYTÄ ALKOHOLIA -> K33</p> <p>Entä kuinka usein käytätte alkoholia niin, että se todella tuntuu?</p> <p>päivittäin..... 1 pari kertaa viikossa..... 2 kerran viikossa..... 3 pari kertaa kuukaudessa..... 4 noin kerran kuukaudessa..... 5 noin kerran parissa kuukaudessa..... 6 3-4 kertaa vuodessa..... 7 kerran pari vuodessa..... 8 harvemmin kuin kerran vuodessa..... 9 ette koskaan?..... 10 EI VASTAUSTA..... 11</p>	
33.	<p>Kuinka suuret ovat kotitaloutenne yhteenlasketut kuukausitulot veroja vähentämättä? Mukaan lasketaan kaikki palkka-, yrittäjä- ja eläketulot, työttömyystuki sekä erilaiset sosiaalituot, kuten esimerkiksi lapsilisät ja kotihoidon tuki:</p> <p>500 euroa tai vähemmän 1 501 - 1000 euroa 2 1001 - 2 000 euroa 3 2 001 - 3 000 euroa..... 4 3 001 - 4 000 euroa 5 4 001 - 5 000 euroa 6 5 001 - 6 000 euroa 7 yli 6 000 euroa 8 Ei osaa/halua sanoa 0</p>	

	<p>34. Kuinka monta tulonsaajaa kotitaloudessanne on? - NIIDEN HENKILÖIDEN LUKUMÄÄRÄ, JOIDEN TULOT EDELLÄ HUOMIOITU</p> <p>Tulonsaajien lkm.....</p>	<p>_____</p>
	<p>35. Onko vakinainen asuntonne:</p> <p>omakotitalo.....</p> <p>paritalo (kahden asunnon pientalo).....</p> <p>rivitalo tai ketjutalo.....</p> <p>kerrostalo.....</p> <p>vai muu rakennus?.....</p>	<p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p> <p>5</p>
	<p>36. Mikä seuraavista kuvaa parhaiten asuinaluettanne: - VOIT ALUETUNTEMUKSELLASI AUTTAA VASTAAJAA</p> <p>maaseudun haja-asutusalue tai kylä.....</p> <p>taajama tai asutuskeskus.....</p> <p>kaupunkilähiö tai esikaupunkialue.....</p> <p>vai kaupungin keskusta?.....</p>	<p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p>
	<p>37. Kuinka kauan olet asunut nykyisellä asuinalueellasi? - MERKITSE VUOSIEN MÄÄRÄ, VAIKKA VAIN ARVIO - ALLE VUOSI = 0 (NOLLA)</p> <p>vuotta</p>	<p> _ _ </p>
	<p>38. a) Oletteko viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana henkilökohtaisesti kohdannut huumeisiin liittyviä ongelmia omalla asuinalueellanne. Esimerkiksi nähnyt ihmisten myyvän huumeita, ottavan tai käyttävän huumeita julkisella paikalla tai löytänyt narkomaanien jättämiä ruiskuja:</p> <p>usein.....</p> <p>silloin tällöin.....</p> <p>harvoin.....</p> <p>vai ei koskaan?.....</p> <p>EOS.....</p> <p>b) Oletteko nähnyt tappelun tai pahoinpitelyn asuinalueellanne viimeksi kuluneen vuoden aikana?</p> <p>usein.....</p> <p>silloin tällöin.....</p> <p>harvoin.....</p> <p>vai ei koskaan?.....</p> <p>EOS.....</p>	<p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p> <p>5</p> <p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p> <p>5</p>
	<p>39. Kuinka turvallisena pidät asuinaluettasi. Onko se:</p> <p>erittäin turvallinen.....</p> <p>melko turvallinen.....</p> <p>ei kovin turvallinen.....</p> <p>vai ei lainkaan turvallinen.....</p> <p>Ei osaa sanoa.....</p>	<p>1</p> <p>2</p> <p>3</p> <p>4</p> <p>5</p>
	<p>Kiitoksia haastattelusta</p>	
		<p>119</p>